

קובץ

באר התורה

(קעג)

פרשת נשא - שבועות

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

יו"ל

ע"י מכון "יד יוסף"

לעילוי נשמת רבי יוסף מלכא בן עישה ע"ה

*

נשמח לקבל הערות והוספות ותגובות

ולהצטרפות לרשימת התפוצה

ניתן לשלוח ל:

as0583233587@gmail.com

פקס: 036770810

ובסיוע

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

תוכן הענינים:

5.....	האם מכשירי חשמל חייבים בטבילת כלים.....
18.....	מיני בר.....
22.....	האם פלסטיק חייב בטבילת כלים.....
36.....	שיטת הפוסקים המחייבים לכלי פלסטיק טבילת כלים.....
37.....	האם כלים חד פעמי חייבים בטבילת כלים, ונפק"מ לאלמיניום, ופלסטיק חד פעמי, ועוד.....
39.....	ואולם לענ"ד הרי תלוי בגדר דין חד פעמי לכל התורה, ויצא לן בהא כמה נפק"מ בגדר חד פעמי להלכה.....
53.....	האם תבניות אלומניום צריכות טבילה.....
58.....	שיטות הפוסקים שאם משתמש כמה פעמים צריך טבילה.....
60.....	שיטות הפוסקים שצריך טבילה אפילו בשימוש פעם אחת.....
65.....	האם חותמת הכשרות של הברד"ץ על התבניות אומרת שהכלי אלומניום לא צריך טבילה.....
66.....	בדעת מרן הגר"ע יוסף זצוק"ל בדין חיוב טבילת כלי אלומניום.....
70.....	לשיטת המחמירים לחייב בטבילה לכלי אלומניום האם יש היתר להשתמש בהם על ידי שישראל כופפן וחוזר ופושטן.....
71.....	מנגל חד פעמי האם צריך טבילה.....

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

האם מכשירי חשמל חייבים בטבילת כלים

וכתבו הפוסקים לדון האם מכשירי חשמל חייבים בטבילת כלים, ויסוד השאלה היא כיון שטבילתן זו מיתתן ברוב המקרים האם הם חייבים בטבילת כלים.

וראשון הפוסקים שכתב לדון בזה בשו"ת חלקת יעקב ח"א סימן קכו לגבי מזלג חשמלי, וכתב שם בזה"ל: בדבר שאלתך שקנית לך כלי לחמם טהא וקפה ובשוליו נבנה מכונה חשמלית בכדי לבשל ולחמם וא"א להביאו לתוך המים כי יתקלקל בכך והשאלה בשתים אי מחויב בטבילה ואי חלק התחתון שבו נבנה המכונה לא הוי חציצה ובאופן החיוב האיך אפשר לטבלו כיון שמתקלקל בבואו למים ואם יש איזו עצה אחרת א דא אינה צריכה לפנים דפשיטא דהכלי מחויב בטבילה כמבואר להדיא בעבודה זרה ע"ה ב' קומקומין וחמי חמין מגעילין ומטבילין והן טהורין ומה שנתוסף בהכלי למטה מקום למכונה החשמלית לא גרע מידות הכלים שצריכין טבילה וגם אינן חוצצין ואף בידות שהן ארוכין ועומדות לקציצה כבמשנה מקואות פ"י ה' דמטבילין רק עד המדה ג"כ דעת הר"ש והרא"ש בשם וכן נראה דעת השו"ע ר"ב דלא הוי חציצה משום דבית הסתרים בכלי לא בעינן אף ראוי לביאת מים ודעת התוס' חולין ע"ג סוע"ב אינו כן א"כ כש"כ בני"ד מה דנוסף בהכלי ונצרך להכלי הוי בכלל המבואר בברטנורא ופיהמ"נ מקואות לר"מ פ"י מ"א וז"ל בלא הזבורית שלא הטביל בית ידו או דבר נוסף שיש בכלי באחת מקצותיו וכו' ומבואר שם דאם לא באו המים בהן כאלו לא טבל ונפשט ממילא ספקך אם מותר לטבול באופן שהשטעקער שקע שמכניסין בשם חוטי החשמל ישאר חוץ למים שלא יתקלקל דזה ודאי כאלו לא טבל כיון דהוי בכלל הכלי צריך להיות כל הכלי במים וכמבואר ברמב"ם פרק א' מקואות דאם לא הכניסו אצבעו במים דלא הוי טבילה מה"ת וגרע הרבה יותר ממייעוט המקפיד דאינו רק דרבנן וכמו שהאריך בזה הסדרי טהרה סי' קצ"ח סק"א ודבר זה פשוט וברור ועי' תוס' יומא מ"ד ב' ד"ה בכל וז"ל ופריך הירושלמי ואינו חוצץ ומשני קובעו במסמר כלומר ע"י מסמרין הי' נקבע אותו נרתק לבית יד שיהא בטל ויחשב כגוף המחתה ובני"ד פשיטא נמי כן הוא דהנוסף נחשב ובטל להכלי ולא הוי חציצה וגם צריך ביאת מים בכולו וזה ברור.

עוד כתב שם: אך דא עקא דאי"א להטביל שלא יתקלקל בכך ולכאורה היה אפשר לעשות העצה המבואר בשו"ע סט"ז ליתנו לעכו"ם במתנה ואחר כך ישאלנו ממנו אבל זה אינו כמבואר בטו"ז שם דזה מהני דוקא לשעה לשבת

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

ויו"ט אבל אחר השבת כיון שישתקע בידו חשוב כלקוח עי"ש ובאמת יש לתמוה קצת על פיסקא דין דלשעה מותר ליתנו לעכו"ם במתנה מהא דע"ז כ"א א' דאין משכירין להן שדות משום דמפקע להו ממעשרות ועי' בתוס' שם וכן בתוס' גיטין מ"ז א' ד"ה אמר דכי זבנה לעכו"ם הזורעה פטור דיש קנין דאי אין קנין אין זו הפקעה מה שאין העכו"ם מעשר קרקע החייבת וא"כ הכ"נ כשנותן מתנה לעכו"ם גם כן מפקיע מצות טבילה מכלי שהוא משתמש בה או חוץ לזה הרי דעת רוב הראשונים דטבילת כלים מן התורה עי' סוף ע"ז ובראשונים ובדאורייתא לא מהני הערמה כבשבת קל"ט ב' הערמה קאמרת הערמה בדרבנן היא ועי' רש"י שם וכן בגיטין ס"ה א' מערימין על מעשר שני במעשר בזמן הזה דרבנן וכבר האריך בזה הבכור שור לפסחים בדאורייתא לא מהני הערמה ואם כן בשלמא כשנותנו להעכו"ם רק לשעה יש להתיר דלא מיקרי הערמה אבל כשנותנו לחלוטין ועל תמידות ודאי דהוי הערמה דלא מהני בדאורייתא מה שהבאת מתשובתי לעיל סי' מ"א בשאלה כיו"ב להתיר עפ"י תשו' שב יעקב בדבר המחובר לקרקע דלא מקבל טומאה אי"צ טבילה גם לטומאה זו והכ"נ בשאלתי בשם בחתיכת מתכת ארוכה וחלולה ובתוכה מכונת חשמל וכשרוצין לחמם או לבשל תוחבין מתכת הלזה לתוך כלי שהמאכל בשם דכיון דאי"א להשתמש במתכת הלזה רק ע"י חיבור לחשמל שבכותל הוי כנעשה לשמש עם הקרקע דלא מקבל טומאה וממילא אי"צ ג"כ טבילה והנה נתעוררתי מחכם אחד סיוע לסברתי מהגאון תפארת ישראל לכלים פי"א מ"ב אות י"ד וז"ל ונ"ל אף דבכל הנך גם כשחברו לקרקע יהיו נעין ונדין אילך ואילך וגם בקלות יסירן מחבורן ורגיל להסירן ולטלטל אפה"כ אמק"ט עכ"ל.

וכתב שם בסו"ד והנה בשאלתי שם יכולין לסמוך ולהתיר כיון דחתיכת מתכת הלזו לא נעשה רק לשימוש זה לתחבו לחשמל שבכותל המחובר אף דבאמת יש אפשרות גם כן לחברה לאיזו מכונת ייצור חשמלית בצורה מוקטנת ושדבר אין לה עם הקרקע מכל מקום כיון דאזלינן בתר רוב תשמישו לענין טבילת כלים כבפ"ת סי' ק"כ ס"ק ו' ורוב תשמיש חתיכת מתכת הלזו ע"י תחיבה להכותל מקרי נעשה לשמש עם קרקע אבל בני"ד שהקדירה לעצמה ראוי' לשמש בה מאכלים שונים או משקאות שונות וראויה ג"כ לחברה להכותל א"כ דמי יותר להאי דמבואר בכלים פ"כ מ"ד לענין עריבה עשאה אבוס לבהמה אף על פי שקבעה בכותל טמאה וכביאור התפא"י שם האבוס אינו מוכרח שיהי' מחובר ואף דיש לחלק באבוס שקבעה לכותל אין לו מחיבור של הכותל שום שימוש משה"כ לא מקרי נעשה לשמש עם הקרקע לא כן בני"ד בשעה שרוצה לחמם או לבשל צריך הוא לחיבור של הכותל ומקרי נעשה לשמש עם הקרקע מכל מקום כיון

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

דבאמת אף לבשל ולחמם יש האפשרות לחברה לאיזו מכונת ייצור חשמלית מוקטנת ומטולטלת וכנ"ל וגם אפשר להשתמש שארי תשמישים בכלי זה חוץ מחימום ובישול וממילא לא מקרי רוב תשמישו עם הקרקע עכ"ל, ויעו"ש שכתב בסוף הדברים שיש עיצה לסתו את החור של המכונה יעו"ש ולקמן נאריך בדבריו בזה.

וכן כתב להקל בשו"ת בית אב"י ח"א סימן קיד שיש להקל בטבילת כלי חשמל כיון ש טבילת כלים תלוי בידני טומאה כמבואר באחרונים לכן כל שמחבור לקרקע אינו צריך טבילה וכלי חשמל שנשעה לחבר אותו לכותל ורק ע"י זה עובד דינו כמחבור לקרקע ולכן בנידון זה נראה לפע"ד כיון שאי אפשר לטבלה ע"י המכונה שתחת השולים שלא תקלקל על ידי המים יש להקל להשתמש בזה בלא טבילה יעו"ש.

ואמנם לכאורה י"ל דגם מש"כ להקל שם הוא דוקא לגבי מזלג חשמלי שאפשר שלא חשיב ככלי סעודה, וכן כתב לחלק בשו"ת בצל החכמה חלק ה' סימן ה' וכתב שיש לחלק בין מזלג שאינו בגד רכלי סעודה החייבים בטבילה שמזלג חשמלי זה נהי דכלי גמור הוא מכל מקום מעשה עצים וגחלים בעלמא הוא דעביד ומדמנו להא דאיתא ביומא דף לד ע"ב עששיות של ברזל היו חמין מערב יום הכיפורים ומטילין לתוך צונן כדי שתפיג צינתן, והלא המטיל עששיות של ברזל לתוך מים להרתיחם לשתיה פשיטא שאותן עששיות אינן צריכות טבילה שהרי אינן כלים אלא כעצים וגחלים וכן הוא גם במזלג חשמלי שאף דודאי כלי הוא מכל מקום רק מעשה עששיות עצים וגחלת הוא עושה וכל זה הוא דרך תשמישו. וכתב שם שמצד שני במחברת חשמלי וקמקום חשמלי כיון שחוץ ממה שהם מבושלים האוכל ע"י כח החשמל שבכלי עצמו שהוא מעשה עץ גם מחזיקים את האוכל ואת המשקין המבתשלים ומותחים בתוכם לא גרעי משאר כלי בישול שחייבים בטבילה בשביל כך, ומ"מ גם לגבי מלזג טוב לטבולו עם כלי אחר ויברך על הכלי השני ויטבלינו ואח"כ יטביל את המזלג החשמלי או יטבילם יחד בבת אחת. יעו"ש עוד, ורהא עוד מה שנבתאר בסוגי הכלים לדין מזלג חשמלי שיש בזה פלגותא גדולה בין הפוסקים.

ומ"מ אכתי יש לומר די ש להסתמך על הסברא שכתב חחלקת יעקב בשם התפארת ישראל (כלים פרק יא משנה ב' אות יד) שכתב בזה"ל: ונ"ל אף דבכל הנך גם כשחוברו לקרקע יהיו נעין ונדין אילך ואילך, וגם בקלות יסירן מחוברן, ורגיל להסירן ולטלטל אפילו הכי אין מקבלין טומאה, יעו"ש, וכן כתב להסתמך ע"ד בשו"ת תפילה למשה ח"ה סימן כה אות ד' יעו"ש עוד

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

בדברי הגר"מ לוי שליט"א, ושם בהערה כתב אחד מתלמידי הגר"מ לוי זצ"ל שהגר"מ זצ"ל היה נוהג לטבול את כלי חשמל בלא ברכה.

ואולם בעיקר התפארת ישראל שוב ראיתי בספר הוראה ברורה יו"ד סימן קכ במילואים עמ' קכא שלכאורה הוא משה מפורשת במסכת כלים פרק יד משנה ד' יתידות האהלים וטמאים, ופירש הר"ש שם בזה"ל: ונועצין יתידות של ברזל בארץ ומותחין את האהל וקושרין מיתריו ביתידות ואין זה תשמישו עם הקרקע שהרי תשמישו לדבר המיטלטל, וכן פירש הרא"ש, וכתב שלכאורה נראה דה"ה בנ"ד שאף שתשמישו עם הכותל להעביר את החשמל לכלי מ"מ החוט משמש את דהבר המיטלטל ואינו חשוב מחובר לקרקע, ואמנם שם כתב להקשות מהא דאיתא בכלים פרק יב משנה ג' דאונקלי של כתלים טהורה והוא ויו שתולין עליו כלים יעו"ש, ולכאורה הא נמי משמש את התלוש, וכתב שם שיש מקום ליישב דשאני התם שקבוע לגמרי בכותל והוא מחובר לקרקע טפי אלא שהרא"ש בפירושו שם כתב שהם צינורות ברזל שקבועים בכותל לתלות עליהם בגדים ואינם מחוברים תמיד אלא פעמים מסירין אותם יעו"ש וא"כ לכאורה דברי הרא"ש סתרי אהדדי, וכתב שם שראה להרב סדרי טהרות (דף קכח ע"ב בתוד"ה עקרב) שכתב שיתידות אהלים שאני כשמטלטלן אינו חוזר לקובען תמיד באותו מקום אלא במקום אחר משא"כ אונקלי שקבוע לו מקום יעו"ש, ולפי תירוצן זה כלי חשמל לא חשיבי מחוברים לקרקע שהרי הם מחוברים לפי המזדמן יעו"ש, ומ"מ לפי הנ"ל יש ללמוד שבכלים שמחוברים במקום קבוע ולא לפי המזדמן לכאורה יש לפטורן משום מחובר לקרקע לשיטות הפוסקים דילפינן דיני טבילת כלים כדיני טומאה וטהרה.

ובשו"ת באר משה ח"ד סימן ק' כתב הגאון רבי משה שטרן זצ"ל לגבי כלי חשמל שחייבים בטבילה ויטבילו ע"י שניחו להתייבש יומים מעת לעת ואז המים לא מזיקין לחשמל וכתב שם זבה"ל: ומה שאומרים שרב אחד פסק דכל אלו כלי עלעקטרי פטורים מטבילה, לפי שמחברים אותו לכותל ע"י חוט, ודינם ככלים המחוברים לקרקע שפטורים מן הטבילה, אינני מאמין שדברים כאלו יצאו מפי רב בעל דעת, והוא שטות מעיקרא, ואין שום צורך להשיב כליו עכ"ל, וכן בשו"ת באר משה בח"ז קונטרס עלעקטריק סימן עב כתב שדבר בטל לומר שע"י שהחוטים מחוברים לקרקע יהיה חשיב כמחובר לקרקע ויהיה פטור מטבילת כלים יעו"ש.

וכן כתב בשו"ת קנין תורה ח"ד סימן צ כתב שכלי חשמל חייבים בטבילה ויש להודיע דבר זה להעולם ולא כמו שחשובין לבטח שמתקלקל בבואו למים יעו"ש.

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

וכן כתב בשו"ת מחזה אליהו (ח"א סימן קיב אות י) ג"כ שאפשר שלא נקרא מחובר כיון שהוא כלי המיטלטל והדרך להעבירו מתקע לתקע בכל הבת ואף שתשמישו במחובר מ"מ סו"ס מיטלטל הוא יעו"ש.

ובשו"ת אגרות משה ח"א חיו"ד סימן נז מבואר להדיא בפשיטות שכלי חשמל חייבים בטבילה, ועיין עוד בשו"ת אגרות משה (יו"ד ח"ג סימן כד) שג"כ נראה מדבריו הכי.

וכן בשו"ת מנחת יצחק ח"ב סימן עב כתב לחלוק ע"ד החלקת יעקב, וכתב שהרי דין טבילת כלים אינו תלוי בדין טומאה, וכל שכן שהחיבור לקרקע בחוט חשמל שאפשר להוציאו מהשקע בקלות לא יכול להחשיב את הסיר כמחובר לקרקע ולכן פסק שבודאי יש חיוב טבילה.

וכן נקט לדינא בשו"ת משנה הלכות חלק יב סימן לב ובח"ט סימן קסב וז"ל: והנה חכ"א רצה לפטור מטבילה מטעם שהטאוסטער מחובר הוא בקרקע ע"י חוט החשמלי וכיון שמחובר לקרקע אינו מקבל טומאה, ובאמת כי שגגה היא חדא דמה שמחברו ע"י חוט להחשמל פשוט דלא נקרא בשביל זה מחובר לקרקע ועוד דהא טבילה של כלים אינה משום קבלת טומאה אלא הוא משום גירות דיוצאת מטומאת עכו"ם לקדושת ישראל ועיין מרן חת"ס סימן ק"כ הנ"ל שכתב להדיא כן אמש"כ בתשו' שב יעקב דקדירות של נחושת שקובעין בתנורים שקורין העלהאפי"ן לא בעי טבילה מתרי טעמי חדא כיון שעשו מתחילה לחברו בקרקע לא עדיף מטומאה דאתי מיניה דכל העשוי לחברו לקרקע אינו מקבל טומאה וע"ז תמה החת"ס ז"ל ואני תמה והיכן ראה דהך טבילה אתי מטומאה וכו' בטומאה דגלי רחמנא גלי והכא הך טבילה גזה"כ היא ומלתא אחריתא הוא מנ"ל להקל בעשוי לחברו לקרקע וכו' ע"ש. הנה מבואר דאפילו העשוי לחברו קבוע בקרקע באמת נמי פליג הח"ס ז"ל דאינו פוטר מטעם זה מטבילה וכ"ש בחוט החשמל שכו"ע מודי בזה דלא מקרי מחובר לקרקע כן נלפענ"ד. עכ"ל.

וכן נקט לדינא בשו"ת רבבות אפרים (ח"ב סי' קע"ב אות י) שכתב להביא לדברי החלקת יעקב וכתב ע"ד בזה"ל: אמנם לדעתי דין מחובר לקרקע דאין מקבל טומאה הוא רק באופן שכל הכלי מחובר לקרקע משא"כ בנידון דידן כל הכלי לא מחובר אלא חוטי החשמל מחוברין ובעיקר הכלי משתמשין כשהוא תלוש וא"כ יש לזה דין תלוש ובאיזה כח חוט החשמל עושה את הכלי כמחובר. עכ"ל.

ובשו"ת שבט הלוי ח"ב סימן נז כתב ג"כ לדינא שיש לחייב כלי חשמל בטבילה, וז"ל: ואשר שאלת בענין דוד שמבשלים בו מים ע"י אלקטרי האיך

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

להתנהג בזה בענין טבילת כלים כי חלק האלקטרי שבו יכול להתקלקל על ידי המים בשעת טבילה, כבר נשאלתי ע"ז וכיו"ב הרבה פעמים, ופשוט דאם הוא קדרה שמבשלים בו או שאר כלי סעודה עפ"י המבואר יו"ד סימן ק"כ אין שום היתר לטרו מטבילה מחשש קלקול חלק האלטרי ושכיחי היום מחבות ברזל שצולים בהם בתוכם ע"י רשת חוטי האלקטרי שבתוכו שבודאי יתקלקל ע"י המים, לא ראיתי שום עצה להשתמש בו רק אם יקבעו החוטים אחרי הטבילה או יתקנו אותם שוב, ואל ישיאך לבן להתיר עפ"י מה שרצה לומר דכיון דמחוברים ע"י החוט לכותל נקרא כלי המחבור לקרקע שפטור מן הטבילה, דלענ"ד זה הבל ורעות רוח דהא גופא דכלי תלוש שחברו לקרקע דפטור מן הטבילה ג"כ מפופק ועיין ביד אפרים יו"ד שם ובס' ערוך השולחן שם סל"ט ובד"ת ס"ק ה', והא דידן פשיטא שפ"י הלכה לא נקרא מחובר לענין זה לפטרו מטבילה ואין להאריך בפשוט עכ"ל.

ובשבט הלוי ח"ד סימן נז סק"ג כתב שיש לומר שכל הפטור מטבילה של כלי תלוש שחברו לקרקע הוא מפופק ופשיטא שע"י חוט חשמלי לא חשיב מחובר לקרע, ושכן כתב בקובץ מבית הלוי חיו"ד עמ' רז הערה ב' יעו"ש.

ובשו"ת אור לציון ח"א חיו"ד פרק לט שאלה ד' כתבו עורי הספר אור לציון, כלים חשמליים בהאים מחוץ לארץ כגון קומקום חשמלי או מיקסר או טוסטר וכדומה מה דינם לענין טבילת כלים, והשיב בזה"ל: כלים חשמליים שתשמישם במאכלים שצריכים הכנה נוספת כדי לתקנם לאכילה כגון מטחנת בשר ומטחנת קפה, אפשר להקל לפוטרם טבילה, אך כלים חשמליים שדרכם במאכלים שאינם צריכים הכנה נוספת, כגון בלנדר פירות וקומקום חשמלי וטוסטר וכדומה יש להצריכם טבילה, ואם חוש שיתקלקלו בטבילתם במים יתן אותם לגוי במתנה ויחזור וישאל ממנו, ויש כלי חשמל רבים כגון קומקום חשמלי וטוסטר וכדומה שאף אם מטבילים אותו במים לרוב אין חשש כלל לנזק אם ישהה אותם לאחר כמה ימים לייבוש ואח"כ ישתמש בהם, וכשיאן חשש לנזק ראוי להטביל את כל סוגי הכלים החשמליים, עכ"ד, הרי לן דלדינא יש חיוב לכלי חשמל לטבילה, וכיון דברך כלל אין חשש לנזק ואין טבילתן זו היא מיתתן וסו"ס אפשר לטובלם ממילא יש עליהם חיוב טבילה ויעו"ש בביאורים ובמקורות מה שהאריך בכל ההלכה הנ"ל, ושם כתב שאין לפטור את הכלי חשמל משום מחבור לקרקע ע"פ דברי השב יעקב, שיש לדונם כמחובר לקרקע שאינם צריכים טבילה, משום שקשה לסמוך על סברא זו לבד לומר שע"י חיבור חוט החשמל בתקע לקיר דינו כמחובר ויהא פטור מטבילה וצריך לזה ראייה גמורה מהתלמוד או מהראשונים, ויעו"ש שציינו למה שנתבאר בזה לענין מוקצה בשו"ת אור לציון ח"ב פרק כו בביאורים לתשובה א' יעו"ש.

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

וכן נקט לדינא בשו"ת אבן ישראל ח"ט סימן עב שכלי חשמל חייבים בטבילה וכתב שם, אולם באמת אף שבאמת אומרים כן שאי אפשר להטבילן זה נכון אם אדם רוצה תיכף להשתמש בהם, שאז זה סכנה שהוא רטוב במים, אבל אם מניחים אותם להתבייש משך שבוע בקיץ או שבועיים בחורף אין בה שום סכנה אח"כ להשתמש בהם, ושפיר יכול להטבילם ולחכות זמן לא להשתמש בהם כזמנים שנתבארו לעיל עכ"ל.

ובחוט שני טבילת כלים עמ' מג כתב ג"כ לחייב טבילת כלי חשמל וז"ל: ועצם הכלים חשמליים כגון מיקסר ובלנדר וכיוצ"ב שתשמישן ע"י כח המניע של החשמל, קשה להגדירו שתשמישו ע"י הקרקע לפוטרו מן הטבילת כלים, דהנך פוסקים שדיברו על כלים המחברים לקרקע היינו בכלים שצורת השימוש בהם הוא ע"י ההתחברות לקרקע, אבל כח החשמל שלנו שמחובר לקרקע קשה להגדירו שתשמישו ע"י קרקע, ולכן אין לפוטרו מן הטבילה עכ"ל.

וכן כתב לדינא בשו"ת תשובות והנהגות (ח"א סי' ת"נ) וז"ל: ויש פוטרין טוסטער כיון ששימושו כשמחובר לקרקע, ודבריהם תמוהין כיון שהדיוט מכניס ומוציא ועומד לכך אין זה חיבור גמור ליהוי כקרקע, וצריך טבילה כדין, כנלענ"ד עכ"ל, ועיין במש"כ בספרו ארוחות הבית פרק יב יעו"ש, וכן כתב לדינא בשו"ת אור יצחק ח"ב חיו"ד סימן יז אות ג' יעו"ש, וכן כתב בספר הבית בכשרותו להגר"י דינר שליט"א שהביא מהגר"ח קניבסקי זצוק"ל שכמודמה החמירו בזה הפוסקים יעו"ש, ועיין עוד בדרך אמונה בביכורים פרק ו' הלכה טז בביה"ל בד"ה ואין לענין צירוף סל בחלה,

וכן הו"ד הגר"א נבנצל שליט"א בספר ציון תצא תורה ח"א תשובה שלח שנשאל ע"י ידידי הגר"א סקוצילס שליט"א בזה"ל: שאלה: האם יש יותר מקום להקל לאכול מכלי חשמלי שלא טבול כיון שיש צד בפוסקים שמצרפים את שיטות המקילים לגבי מחובר לקרקע בכה"ג. תשובה: לא. עכ"ד, וכן נקט לדינא הגר"צ כהן זצ"ל בספר טבילת כלים פרק יא אות נ' יעו"ש,

ובספר הכשרות למעשה עמ' ריח כתב לתמוה עמש"כ בברכת יהודה ח"ו עמ' קלב לתמוה ע"ד שיש לברך על טבילת כלים וכתב שכיון שרוב ככל הפוסקים שמחייבים כלי חשמל בטבילה פשוט הוא שלדעתם יש לברך.

ובספר מיכאל באחת (עמ' רצד) כתב שיש לומר כמה סברות להוכיח דאין לזה דין מחובר לקרקע, א' דדוקא מה שמשמש לקרקע נחשב מחובר לקרקע ולא מה שהקרקע משמשת אותו ב' שאפשר להשתמש בו גם שלא במחובר

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

להחזיק האוכלים ג' שאינו חיבור גמור רק תחוב בכותל עיי"ש בארוכה, וכן כתב לדינא בשו"ת חיי הלוי ח"ד סימן ס' אות ה' יעו"ש.

ואולם אכתי דעת החלקת יעקב והבית אבי שיש לדון משום מחובר לקרקע, וי"ל ביותר דאף שהכלי מטלטל הרי סו"ס שהוא לא מחובר לחשמל אינו יכול לעבוד, ועוד יש לדון פטור חדש מטבילה שהרי סו"ס האם כלים כאלו לא היו בכלי מדין, וממילא ע"ז התורה לא חידשה דין טבילת כלים, ואמנם גם אי נימא דאין להסתמך ע"ד דליכא חיוב אמ"מ אפשר לצרף סניף זה, וכן נראה מדברי הגרשז"א שיש לפטור כלי חשמל מטבילת כלים שכתב בשו"ת מנח"ש ח"ב סימן סו אות ד' בזה"ל: יש לצרף דעת האומרים דבלא"ה אינו טעון טבילה הואיל ועיקר תשמישו של הכלי הוא בשעה שמחובר ע"י תקע עם הקרקע מיקרי מחובר לקרקע וגם בצירוף עם פירוק כזה שמבטל את הכלי מתשמישו ואינו ראוי לשימוש אלא ע"י אומן שיתקנו חושבני דאפשר לפטור בכה"ג מטבילה אמנם נלע"ד דהחוט והתקע שהם מחוץ לנוכלי אינם חשובים כחלק מגוף הכלי ולא סגי בפירוקם אולם חוטי החשמל שבתוך הכלי ממש שפיר חשיבי כגוף הכלי אך בכלי שאינו חשמלי לא מהני עצה זו דפירוק דלא דמי לנקב בכלי ועכ"פ לא יברך אם עשה כן עכ"ל, וכן ראה בספר אהל יעקב תשובות הפוסקים יו"ד עמ' פט שהביא שם ששאל להגר"א נבנצל שליט"א בזה"ל: האם יש יותר מקום להקל לאכול מכלי חשמלי שלא טבול כיון שיש צד בפוסקים שמצרפים את שיטות המקילים לגבי מחובר לקרקע בכה"ג, והשיבו שלא, והביא שם שהגרש"ק גרוס שליט"א השיב לו רק עם עוד סניף. יעו"ש, ועי' בספר טבילת כלים מש"כ בזה.

וכן נראה מדברי הגר"ע יוסף זצוק"ל דחיוב טבילת כלים הוא לכלים חשמלים אינו חיוב מעיקר הדין, שכתב בהליכות עולם חקל ז' עמ' רסה, קומקום חשמלי שאם יתנוהו במייפ של המקוה להטבילו יתקלקל יתנהו במתנה לגוי ויחזור וישאלו ממנו כי השואל או השוכר כלים חדשים מן הגוי פטור מהלטבילם כיון שלא קנאם להיות שלו ואין זה דומה למעשה שהיה בכלי מדין שהכלים היו לגמרי של ישראל, וכתב שם בהערה ט' לדון בדברי החלקת יעקב, ושהמחזה אליהו כתב ע"ד שהרי הקומקום משמש למים אחר ניתוקו מהקיר, והביא בזה דברי החלקת יעקב יעו"ש, וסיים בסו"ד בזה"ל: וטוב להחמיר היכא דאפשר להטביל קומקום חשמלי, ברם דא עקא שאם יכניסו במים הוא עלול להתקלקל, לכן טוב שיתן אותו במתנה לגוי ויחזור וישאלנו ממנו ודו"ק עכ"ד, ומדסיים בדבריו וטוב להחמיר לטבול וכו' משמע דאינו מעיקר הדין.

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

ובדעת מרן הגריש"א לכאורה ממש"כ בקונ' טבילת כלים להגר"י ישארלזון זצ"ל סעיף לא בזה"ל: כלים חשמליים החייבים בטבילה, ויש חשש שהמים יגרמו נזק לכלי וכן כלים שיש קושי להטבילם מפני שהם כבדים או גדולה יש עיצה לפוטרם מטבילה שיפרק את הכלי או חלק ממנו עד שלא יהא ראוי לשימוש ושלא יהיה ראוי לתיקון אלא ע"י מומחה, ויתן למומחה יהודי לתקנו ואז נחשב כאילו יוצר הכלי אצל יהודי ואינו חייב בטבילה, כמו כן אפשר בשעת הדחק להקנותם לגוי להשתמש בהם בתור שואל עכ"ל, ומדבריו מוכח דכלי חשמל חייבים בטבילה, ואמנם לא מבואר שם מה דין הברכ, ועיין עוד במה שהובא בשמו בספר משפטי ארץ חלה פרק ב' הערה 39 יעו"ש, ואולסראה עוד בדברי מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל בספר הערות עמ"ס שבת דף נח ע"ב אות ו' שכתב בזה"ל: כלי חשמל שהשימשו רק במחובר לתקע יש לדון דל"ח מחובר דשימוש להכניס ולהוציא, ולענין כתמים מפורש ברש"י דסגיב טומאת נגעים ואפילו מחובר לקרקע מטמא, אמנם למעשה י"ל דא"צ לטבילו ולתכחילה להטביל בלא ברכה, וע"ע קו"ת ח"א סי' ג' ויל"ד וצריך בירור עוד בכ"ז עכ"ד, הרי דמספקא לן בדעתו אם חשיב מחובר לקרקע או לא.

ושוב ראיתי בדעת מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל לתלמידו הגרמ"מ קראפ שליט"א בספר משמרת הבית עמ' מד בהערה) וז"ל: והנה דעת רבינו הגריש"א זצ"ל בשנים עברו היתה דיש להטביל כלים חשמליים בכרכה ודלא כחלקת יעקב בהחלט, וכמו ששמענו ממנו, אך בשנת תשס"ט הביא רבינו בשיעוריו שיטה זו דכלים חשמליים שאין יכולים לעבוד בלא החשמל ואין להם שימוש אחר פטורים מטבילה, ואז שאלנו אותו שוב וראינו שנתן פנים לדעה זו ביותר, ואמר דאין לברך על כלים חשמליים. וכן הביא לי נכדו הרב הגאון ר' משה ישראלזון שליט"א מרשימותיו וז"ל: שאלה: שמעתי שהי' חידוש באחרונה, כלי שמשמשים בו רק ע"י חיבור לחשמל. תשובה: בכל אופן בלי ברכה ודאי צריך להטביל, וכו', צריכים להניח שיש לזה דין של מחובר, זה לא ברור אם זה מחובר, בלי ברכה צריך להטביל. (אור לכ"א חשון תשס"ט). שאלה: האם כלים המחברים לחשמל שלא משמשים בהם בלי החיבור, אין צריך לטבול. תשובה: רצוי לטבול, אבל בלי ברכה. (כ"ב חשון תשס"ט). ע"כ. וכן שמעתי גם מידידי הגה"צ ר' שמעון כהן שליט"א שהוא שאל אז לרבינו זצ"ל כשיצאה שמועה זו אם מי שעובד במקום שיש שם מתקן חימום מים חשמלי ואין בידו להטבילו או להקנותו לגוי אם מותר להשתמש במתקן זה ולחמם בו מים והשיבו מרן זצ"ל דמותר. [הארכתי בזה כי לא כו"ע יודעים מחזרה זו ואף יש שפרסמו בשם רבינו זצ"ל דחייבים בטבילה בכרכה מדינא, לפיכך הוצרכתי להאריך בזה]. עכ"ל, ומבואר דדעת

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

מרן הגריש"א שמעיקר הדין הרי הם פטורים מטבילה, אבל מ"מ יש להחמיר ולתת אותם למומחה יהודי או להקנותם לגוי וכל כיוצא בזה.

ואולם שוב מצאתי להגראי"ל שטיינמן זצוק"ל ג"כ ס"ל להאי סברא שטבילת כלי חשמל פטורים לגמרי מטבילת כלים כיון דהם מחוברים לקרקע, בספר כאיל תערוג יו"ד עמ' נ, איתא בשבת דף פא ע"ב, קבען בפותחת טמאין מבואר דאף שבפני עצמו אין לו חשיבות כלי פא ב בשבת איתא ממ עם המפתח חל עליו חשיבות של כלי והנ לענין כלי השומר על חום המים שתוכו בקבוק מכספית ומבחוץ מצופה בפלסטיק ונקרא טרמוס שהכספית בפני עצמו אינו מקבל טומאה דאין לו חשיבות כלי ועם הפלסטיק נעשה כלי וכן מיחם חשמלי שהברזל בפני עצמו אינו משמש לכלום ועם הפלסטיק משמש תפקידו וממילא מקבל טומאה ונפקמ לענין טבילת כלים מגוי אלא שבמיחם חשמלי יתכן סברא לפטור מטבילה מטעם אחר דכיון שפועל רק עם חשמל ומתחבר למקומות הקבועים בכותלי הבית ששם זורם החשמל בבינת אדם הגדרים כלל עג ואכ הול תשמישו עם הקרקע דפטור מטבילה ועיין בחכמ"א כלל עג בבינת אדם הגדרים בזה מתי נחשב מחובר לקרקע. ומקור הדברים ממש"כ באילת השחר דף פא ע"ב.

וראה עוד להגאון האדיר רבי אשר וייס שליט"א בשו"ת מנחת אשר חלק ג' סימן נז שנשאל ע"י חכם אחד שליט"א בדין כלים אלקטרוניים שבודאי יתלקקו ע"י טבילתן כגון כלים עם צג דיגטלי האם יש להקל שאם יפרקו את הכלי עד שלא יהיה ראוי לשימוש ושוב ירכיבוהו דהוי כפנים חדשות ואין צריך טבילה, והאריך שם שלכאורה יש לסמוך ע"ד החכמת אדם כלל עג סי"ג ע"י תיקון ישראל, ודלא כמ"ש לדחות דבריו בשו"ת שבט הלוי ח"י סימן קמח יעו"ש, ולהלן יתבאר בס"ד.

ושוב כתב שם שלכאורה נראה לפטור כלי חשמל מטבילה וז"ל: אמנם לא אכחד ממע"כ את אשר זה זמן רב מתחבט אני בעיקרא דהלכתא דא דנראה לכאורה דכלי שאי אפשר לטובלו בלי להשחיתו ולקלקלו פטור מן הטבילה לגמרי ומותר להשתמש בו בלי טבילה דכבר ביארתי במק"א לעיל סימן נ"ה דעת רבים מן האחרונים דאין טבילת כלים גדר מתיר אלא גדר מצוה ומה שאסור להשתמש בכלי שלא נטבל אינו אלא משום ביטול מצות הטבילה או משום דיש בזה איסור דרבנן וא"כ מסתבר דכלי המתקלקל ע"י טבילה אנוס הוא מלטובלו ועוד דכל מצות הטבילה אינה אלא לטבול את הכלי לפני שמשמש בו ועל מנת להשתמש בו ואם ע"י הטבילה לעולם לא יוכל להשתמש בו בטלה לה מצות הטבילה ואינו דומה לכלי שחיברו לקרקע

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

שיכול לפרקו ולהטבילו ושוב לחברו משא"כ בכלי דיגיטלי שמתקלקל בודאות ע"י טבילתו.

וכתב שם עוד, ולא מיבעי לפי השיטות דטבילת כלים דרבנן דבודאי יש סברא לומר שלא חייבוהו לטבול כלי המתקלקל בטבילתו אלא אף אם טבילת כלים דאורייתא נראה שפטור הוא והרי זה דומה למה שנפסק בסימן י"ג ברמ"א סעי' י"ג דמותר ללבוש ד' כנפות בשבת בלי ציצית מכיון שאנוס הוא מלקשור ציציות ואף לדעת המג"א שם דיש בזה איסור דרבנן אין זה אלא משום שבידו להטיל בו ציצית בימות החול אבל בני"ד שלעולם אין בידו להטביל כלי זה פטור הוא לגמרי מלהטבילו.

ונראה להביא לזה ראיה דהנה כתב הש"ך סימן ק"כ ס"ק כ"ה בשם איסור והיתר דהטעם ששותפות גוי פוטרת מטבילת כלים אף שיש בכלי זה חלק השייך לישראל דכיון שיש לגוי חלק בכלי מה תועיל הטבילה והלא אף אם יטביל את הכלי עדיין נשאר בו חלק של הגוי שמכחו יש חיוב טבילה וא"כ חיוב זה לעולם יחזור לכלי עי"ש הרי לן דלא אמרינן דמשו"כ באמת אסור להשתמש בכלי זה לעולם כיון שלא תועיל לו הטבילה אלא הנחת היסוד היא דאם לא תועיל הטבילה פטורים הקונים מלהטבילו וה"נ בני"ד ודו"ק בזה כך נראה עיקר לענ"ד.

ואולם כתב שם, אך מכיון שהדברים מחודשים ולא ראיתי מי שהלך בדרך זו מסתפינא מחבראי ולא אסמוך על זה למעשה ומצינו כעין סברא זו בדברי גדולי האחרונים בשני תחומי שונים בדאורייתא ובדרבנן ואבאר א. כתב החזון איש ערלה סימן י"ב אות ג' ד"ה ונראה דגזע דכל שיח או עץ שאינו נותן פרי אלא שלש שנים לא אילן הוא אלא ירק ואין בו דין ערלה דאין סברא שיהא אילן שפירותיו לעולם אסורין ויסוד הסברא בהבנת איסור ערלה דיש להרחיק מלחנות מפירות ערלה ג' שנים ואח"כ לחנות באכילתן והאיסור וההיתר כרוכין ירדו מן השמים ולא אסרה תורה שלש שנים אלא במאי דמותר לאחר מכן ולא מסתבר דיש אילן שלעולם פירותיו אסורים וכי"ז בנידון דידן דלא מסתבר דמצווה להטביל כלים שאי אפשר להשתמש בהם לאחר טבילתן ויוד אני שאין זה אלא דמיון רחוק בשורש הסברא ויש לחלק בין הנושאים ועוד דלא כתב החזו"א אלא דע"כ אין זה אילן אלא ירק וממילא אין בו ערלה וכל סברא זו אינה אלא הגדרה חדשה בגדרי פרי וירק אבל אין בכדי סברא זו להתיר לכשעצמה.

אך מ"מ נראה דבעומק הדברים יש ללמוד מסברא זו את שורש הסברא דיש דהאיסור והתירו כרוכים זב"ז ואין איסור אלא במה שיש היתר ולא אסרה

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

תורה אלא כדי להתיר וכך גם בני"ד ובאמת גם בני"ד יש לומר ולהגדיר דכלי שאין בו שימוש לאחר טבילתו ע"כ אינו בכלל כלי סעודה החייבים בטבילה.

עוד כתב להוכיח במנחת אשר שם, ב' כבר דנתי במקו"א לגבי אשה שבעקבות מחלה קשה נותחה וקבעו כעין צינורית שיוצאת מבטנה ולדעת הרופאים יש סכנה גמורה אם מים יחלחלו דרך הנקב בגופה ומשו"כ יש הכרח גמור שתשים כעין רטיה לכסות את הפצע בגופה קיים חשש שתצטרך לחיות עם צינורית זו שנים רבות ונפשה בשאלתה אם יכולה היא לטבול לביתה והבאתי מדברי כמה מגדולי האחרונים דחכמים לא תיקנו דמיעוט המקפיד הוי חציצה אלא כאשר יש בידה לטבול וליטהר תוך כדי חומרא זו אבל באשה שלעולם לא תוכל להיטהר אלא אם כן תנהג ותיאסר לעולם לבעלה לא תיקנו כלל תקנה זו כך כתב בשו"ת אמרי יושר ח"ב סימן פ"ב ועיין בפתחי תשובה סימן קפ"ד סק"ס דאשה שלעולם אינה מותרת לבעלה אלא בליל עונתה יש להקל לה בעונה הסמוכה לוסת דאינה איסור אלא מדרבנן ואכמ"ל וגם סברא זו דומה בשרשה וביסוד גדרה לני"ד דחכמים לא גזרו להחמיר אלא במקום שאין בתקנתם ובגזירתן כדי לבטל לחלוטין את הנאת האדם מעיקר הדבר ולא ביטלו את העיקר מפני הטפל לו ודו"ק בכ"ז בעומק הדברים.

ועוד כתב טעם להקל, ונראה עוד לדון בזה לקולא לפי דברי הפוסקים הביני"א הנ"ל הובא דבריו בפת"ש ס"ק א' דכלים שמבשלים בהם שכר פטורין מטבילה משום שאין השכר ראוי לשתיה אלא לאחר סינון ונראה דכיון שאין הדרך לשתות מים רתוחים אלא לעשות בהם קפה או תה אפשר שאין כלי זה צריך טבילה וידעתי שסברא זו קלושה ויש לדחותה אך נראה דחזי לאצטרופי, ויעו"ש עוד עיצה לעשות הפקר, או ע"י הקנאת הכלי לגוי יעו"ש, ומדבריו מוכח דלא רצה להסתמך להקל ולפטור כלי חשמל מטבילה מסברא דנפשיה, ואולם נעלמו מעיניו מש"כ בשו"ת חלקת יעקב ובשו"ת בית אבי ועוד פוסקים שכתבו שמעיקר הדין נראה שיש לפטור כלי חשמל מטבילה.

ושוב ראיתי בשו"ת אבני דרך חלק ט' סימן קד שכתב לציין למש"כ בקובץ תחומין חלק כז עמ' 3 462 לפטרו כלי חשמל מטבילת כלים, ושכן כתב בשו"ת עשה לך רב ח"ו שו"ת בקיצור סד יעו"ש, ואין הספרים הנ"ל תחת ידי.

וראיתי עוד בספר משיב נפש (ח"ב עמ' 715) שכתב ששמע מהגר"צ שכטר שליט"א שיש כלים שהמים לא יזיקו להם אבל יש כלים שיהרסו ע"י המים, וכתב ששמע מהרב הנ"ל ש אם הטבילה אכן תזיק את הכלי מותר להשתמש

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

בכלי לא להטבילו שלא מסבחר שיש חיוב טבילה על כלי שיהרס ע"י הטבילה, וכתב שם שסברא זו מובנת ביותר אי ניאמד טבילת כלים מדרבנן שאפשר שחז"ל גזרו כן, וכתב שם שאפשר שאף אם טבילת כלים מדאורייתא מ"מ י"ל שע"ז התורה לא חייבה וכמו שכתב בחזו"א (ערלה סימן יב ג בד"ה ונראה דגזע המתקיים) שהגדרת פרי ערלה שעצו אינו מתקיים לשלש שנים שצריך להגדירו כירק משום שלא יתכן שיש פרי שתמיד מוגדר כערלה יעו"ש.

ועוד י"ל בזה ביותר ע"פ מש"כ להביא דברי הגרשז"א לגבי חיובת טבילת כלים בבית מלון שהתורה לא חייבה טבילת כלים למי שאנוס ולא יכול להטבילם, והכא נמי רהי כלי חשמל שיהרסו ע"י הטבילה הרי הוא אנוס והוא אינו יכול להטבילם.

ושוב מצאתי להגאון האדיר רבי יהודה ברכה שליט"א בשו"ת ברכת יהודה חלק ה' חיו"ד סימן ה' כתב בריש דבריו שכיון שאין כלים חשמליים ראויים למלאכתן עד שיחברם לחשמל הקבוע בבית, א"כ נמצא שדינם כקרקע וא"צ טבילה וכן עיקר לדינא להקל בזה, וכתב בזה שאף בהליכות עולם כתב להחמיר בזה שכלי חשמל חייבים טבילת כלים, אבל יתנו את הכלי לגוי, אבל מ"מ מאחר ואיכא פלגותא רבתי אם טבילת כלי מתכות הוא מדאורייתא או מדרבנן ונמצא דא"כ יש כאן ספק ספיקא בזה והוא ספק אם כלי מתכות הוי מדאורייתא או מדרבנן ואת"ל מדאורייתא ספק שמא הלכה כדעת הפוסקים הסוברים שכלי חשמל לא בעי טבילה, והפוסקים כתבו שבכה"ג שפיר חשיב ספק ספיקא, וכמו שכתב בכה"ח בדיני ס"ס אות יא.

וכתב שם שכן כתב בספר טהרת הכלים חלק ד' להגאון רבי דוד בעדני שליט"א בנתיבות הבאר סימן ה' עמודים שיח הובאה תשובה של הגאון רבי ישעיהו כהן שליט"א שכתב לפטור את מכשירי החשמל מטבילה, משום שאין משתמשים עמם כי אם כשהם מחוברים לחשמל וממילא חשיבי כמחוברים לקרקע ואינם מקבלים טומאה ומאחר ואינם מקבלים טומאה, אינם צריכים טבילה, וכתב שם והן ידעתי את רשימת חבל הפוסקים שסוברים שכלי חשמלי טעון טבילה אך רבים מהם בנויין על הנחה אחרת שאי לדמות דין טבילת לכים לדין טומאה וטהרה ודבר מחובר אף שטהור מטומאה מ"מ טעון טבילה כשניקח מגוי וכדעת הגידולי טהרה חלק השו"ת סימן יז, אבל לדעת השב יעקב סימן חא והגר"א בביאורו יו"ד סימן קכ סקי"ט והחכמת אדם סימן סו בבינת אדם שדבר המחובר לקרקע כשם שאינו מקבל טומאה כך אינו טעון טבילה כשניקח מגוי ולא ידעתי נכון לחייב כלי חשמלי בטבילה עכת"ד, וכתב שסו"ס יש להקל בזה משום ס"ס. ושוב

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

ראיתי שכן נקט לדינא בשו"ת דברי בניהו חלק קכו סימן נח אות יב שכתב להביא הדברי הברכת יהודה ויעו"ש שכתב לצדד להקל כן לדינא לגבי מיני בר יעו"ש, וראה עוד מה שנתבאר בארוכה לגבי מיני ברשימת הכלים החייבים והפטורים מטבילת כלים.

מיני בר

כתבו הפוסקים לדון בדין מיני בר, ומתקני שתיה, כמו קולר, וכן מכשירים להכנסת קפה כמו מכונת אספרסו, האם הם טעונים טבילה, ויש לדון מצד מחובר לקרקע ע"י הצינורות שלשיטת השב יעקב ודעימיה אינו טעון טבילה, וי"ל בזה ע"פ מש"כ להביא לעיל לגבי דוד שמש מש"כ בשו"ת מנחת יצחק

ועוד י"ל שכלים אלו שאינם טעונים טבילה כיון שמקומם קבוע ואינם מטלטלים ממקום למקום.

בשו"ת מנחת שלמה ח"ב סימן סו אות ח' כתב לגבי מקרר שהו"ל ככלי העומד לנחת, וא"כ נראה דה"ה הכא.

ובקונ' טהרת הכלים עמ' קכד סעיף לח כתב בשם הגר"נ קופשיץ שליט"א, מכשיר "קולר" גדול המחובר ע"י צינור מים, יל"ע אם טעון טבילה, דאפשר שבכה"ג אין זה נחשב לכלי סעודה, ועדיף מסתם כלי חשמלי שמחובר רק עם חוט חשמל, ועוד שכאן באמת כמעט אף פעם לא מזיזים אותו. אך מ"מ אין זה ברור לגמרי. ומהאחרונים שהחמירו ביורות הגדולות משמע קצת שיש להחמיר גם בנדו"ד. ואין זה דומה לברז שפטור מטבילה, כיון שהברז ממש מחובר לקיר, אך כאן יש רק צינור שמחובר בין המכשיר, שהוא כלי בפני עצמו, לבין הקיר. ועדיין צ"ע. עכ"ד, ואמנם אכתי איכא למימר כמ"ש בספר טבילת כלים כהלכתה עמ' קו בהערה כתב ששמע מהגר"צ ובר שליט"א שיש לפטור מכשירים אלו מטבילה כיון שנחשב שמחוברים לקרקע שהרי אין אפשרות להשתמש במכשירים אלו בלא לחברם לצינורות המים, ואין אפשרות להפריד את הסיר הפנימי מהמכשיר עצמו מחשש שהמכשיר יתקלקל, ולכן מותר להשתמש במכשיר זה בלא טבילה יעו"ש עוד מה שהאריך בזה בשיטות הפוסקים.

ושוב ראיתי בספר אהל יעקב טבילת כלים (עמ' סו) שהביא תשובת בעל המשנת יוסף הגאון רבי יוסף ליברמן שליט"א בתשובה להגר"מ פטרפרוינד

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

שליט"א וז"ל: בענין כלים חשמליים כמכונת קפה או מתקן למים חמים וקרים תמי וכדו' שכלי הקיבול של המים או הצינורות בהם עוברים המים עשויים ממתכת ובפשטות הם טעונים טבילה אלא שיש סוגי מכשירים שיש בהם מנגנון הגורם שרק כשהכלי מחובר לחשמל ופועל יכולים להכנס לשם מים האם זה טעם לפטור את הכלי מטבילה כיון שממילא אין שום אפשרות להטבילם כיון שאין המים יכולים ליכנס בו כשאינו פועל מסתבר כדבריכם דכיון שאין המים נכנסים בו כשאינו פועל א"צ טבילה ולכאורה גם לא יועיל בו טבילה כי אינו מטבילו כדרך תשמישו שבשעת תשמישו נכנסים בו מים וזה עיקר תשמישו וכעת אין נכנסים המים והוא כעין דברי הערוך השלחן יו"ד סי' קכ"ט בכלי זכוכית שצריך להטותן על צדן כדי שיכנסו בהם המים ואם לא עשה כן לא עלתה לו טבילה ע"ש, גם יש להקל מטעם שהוא כלי גדול יותר מדאי שכתב הערוה"ש שם לט שאינו בכלל כלי סעודה דכלי סעודה מקרי רק כשמטלטלין אותו ממקום למקום ע"ש שהביא עוד טעמים בזה ובפרט שכלים אלו מופעלים ע"י מנוע ומנגנון רגיש יותר משאר כלים חשמליים וידוע שטבילת כלים אלו עלולה לקלקל מאד את המנוע לכן לכל היותר יסמוך על ההיתר שמומחה יפרק חלק מהכלי באופן שלא יהיה ראוי לפעול עוד ואח"כ יחזור ויחברנו ואז נחשב לכלי שעשאו ישראל והוא פטור מטבילה כידוע אבל מעיקר הדין נראה שא"צ טבילה כלל. עכ"ל.

ויש לדון אם יש יהודי שמתקין את המיני בר והתמי 4 וכל כיוצא בזה אם יהיה מהני, ובחוט שני (עמ' מד) כתב הגרנ"ק זצ"ל, שאין לפטור את המיני בר מטעם זה, וז"ל: ומכשירי חשמל שהם גם מחוברים לקרקע ע"י צינורות מים שמכניסים או מוציאים מים מן המכשיר, כגון מתקנים לחימום וקירור מים, ויש בתוכם בית קיבול למים והוא נעשה ע"י עכו"ם, אין טעם ברור לפוטורם מן הטבילה, משום דזה כלי עצמי ואין תשמישו עם הקרקע, אלא שצריך להכניס בו מים, על כן יש לעשות בכלי קיבול של המים נקב שמקלקלו מתורת כלי, ויהודי יתקנו כן שיהיה גמרו ע"י ישראל ואז הכלי פטור מן הטבילה. ועכ"פ אין לפוטרו מן הטבילה ע"פ מש"כ המהרי"ל דיסקין דהורקה מן הכלי לא חשיב שימוש בכלי משום שכל הוצאת מים מן המכשיר יש הכנסה של מים חדשים למכשיר. עכ"ל. הרי לן דאיכא לן חיוב טבילה אלא א"כ יעשה תיקון שהיה בו קלקול ע"י יהודי, וכן הו"ד מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל וכמ"ש בספר מטבח כלהכה פרק יב סעיף לו יעו"ש, ובשו"ת ויען דוד ח"ח סימן צו.

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

ואולם ראיתי בשיעורי הגר"ע פריד שליט"א בהל' טבילת כלים, שאמר, אבל במיני בר וקולר, היה מקום לדון שהוא נחשב מחובר כיון שאין בו שימוש אלא כשהוא מחובר לצינור המים, וגם יש סברא שאינו כלי סעודה כי אין מביאים את זה לשולחן, ונמצא שיש כאן ב' צירופים שאפי' שעומד בפני עצמו ואינו כמו ברז שממש קבוע בקיר, מ"מ כיון שאינו בשימוש אלא בקביעותו לצינור, וכן אינו כלי שמביאים לסעודה יש כאן מקום להקל בשעת הדחק, והנה לפטור מטבילה אין להקל אפי' בשעת הדחק, כיון שמוטל עליו חיוב טבילה דאו' בכלי מתכות, אבל אם נמצא במקום שיש שם מיני בר ואין מוטלת עליו חובת הטבילה, רק שיש איסור דרבנן שלא להשתמש יש מקום להקל בשעת הדחק.

אמנם במיני בר יש כאן סברא באופן שהמתקין היה יהודי שהחיבור של המים נחשב גמר מלאכתו ע"י ישראל כיון שהוי מלאכת אומן, אולם בזה יש לדון כיון שהבית קיבול של המים נמצא גם בלי הצינור מים. עכ"ד, והעולה מדבריו דאם המתקן יהודי יש להקל בזה, כיון שאי אפשר להשתמש בזה בלא ההתקנה.

וכן ראיתי כה"ג שיש להקל להשתמש במיני במקומות ציבור להגרמ"מ קראפ שלט"א בספר משמרת הבית (עמ' מה) שכתב שאף למחמירים להטביל מתקני מים אלו מכל מקום במתקנים העומדים בבתי כנסיות ובמקומות ציבורים מותר להוציא ממתקן זה כיון דלא חשיב כלל שימוש בכלים כיון שאי"ז אלא המשכת המצב בשב ואל תעשה יעו"ש. אלא דאכתי יש לעיין דהא סו"ס המים התקררו או התחממו ע"י מכשיר זה, ואמנם י"ל ע"פ הגרשז"א לגבי חיוב טבילת כלים בבית מלון שכיון שהוא אנוס ואינו יכול להטביל את הכלים, והכא נמי אינו יכול לטבול את המיני בר, אבל בלא"ה יש להקל בכ"ז כמ"ש בריש הדברים שמיני בר אינו חייב בטבילה, וגם יש להקל ע"פ מה שאמר הגר"ע פריד שליט"א שבדרך כלל הרכבת המיני בר נעשית ע"י ישראל, וממילא אינו חייב בטבילה, וכן כהאי סברא הובא תשובת הגר"י טשזנר שליט"א גאב"ד אופקים בירחון האוצר ח"ה עמ' קסהשיש צד להקל שהרי כדי שהמכשיר יפעל צריך לחבר צינורות המים לאספקת המים במקום, וחביור זה נעשה ע"י אינסלטור יהודי וע"י המלאכה נעשה ע"י יהודי, אמנם טענו הת"ח שזה מעשה הדיוט ואינו פוטר מטבילה, אבל אינו יודע שאף אם למעשה זה מעשה הדיוט אבל ע"פ רוב מזמינים

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

בעל מלאכה לחבר המכשיר כדי שיהיו בטוחים שהדבר עשה באופן מקצועי, ועדיין צ"ע עכ"ד.

ועוד יש לדון בסברא להקל במיני בר או במכשיר תמי 4 שאינו אלא מחמם את המים חמים, אבל אכתי אינו מכין את הקפה לאכילה, ועוד ראיתי שכתב לדון להקל בזה בירחון המאור חלק ה' עמ' קמז במאמרו של הגרי"א סקוצילס שליט"א שיש לדון שאם הצינורות עשויים מפלסטיק שהרי הם פטורים מטבילה י"ל שאפשר לסמוך ע"ז, ויעו"ש שהסיק לדינא שחייב לבנותו ע"י יהודי יעו"ש, ואולם אח"כ הביא שם בשם הגר"א נבנצל שליט"א שהשיב לו שאין כאן רק הוצאת מים כי הכלי מבשל המים לקפה ונתינה לגוי היא עצה טובה, ובתשובה אחרת כתב לו שסומכים על שותפות אפילו אם אין הגוי משתמש בו בכלל עכ"ד, ונראה מדבריו שיש מקום לפטור מצד שהוא רק הוצאת מים בלבד יעו"ש, ואולם בעצם הסברא הנ"ל שחשיב רק הוצאת מים, הובא שם תשובת הגר"א שלזינגר שליט"א בעמח"ס שו"ת שואלין ודורשין י"ח, שהשיב לו בזה"ל: מכשיר דיגטלי אי אפשר להטבילו כיון שיתקלקל מיד, העצה לעשות גמר מלאכה ע"י יהודי או להכשיר את המכשיר לגוי, ולקבל אפשרות שימוש וכן נוהגים, אבל בזה אין חילוק שהוצאת מים נחשב לכלי ממש, אם הוא לא דיגטלי ובאופן שלא יתקלקל, בודאי טעון טבילה, אבל אם יש חשש שיתקלקל צריך לעשות כמ"ש עכ"ד. וע"ע בשו"ת מנחת פרי ח"ו סי' פ"ב, ובספר מציון תצא תורה ח"א מילואים לתשובה של"ה.

ושוב הראה לי הגאון רבי שמואל יוסף שטיצברג שליט"א בעמח"ס שערי הברכה, שערי הנישואין, בית שמש מש"כ בזה, לגבי טבילת מתקן מים קרים, דנו הפוסקים האם חייב בטבילה, וכיצד הדרך לטובלו. ונראה להוסיף עוד סברא בפטור הטבילה, שהמכשיר בפני עצמו כשהוא מגיע מהחנות עדיין אינו ראוי לשימוש, אלא ע"י חיבור של טכנאי מומחה המחבר את הצינורות המתאימים, ויתכן שזה נחשב כגמר מלאכה ע"י ישראל. ואף שיש בתוכו כלי קיבול הראוי למלאות בו מים גם ללא הטכנאי הנ"ל, מ"מ המתקן הנ"ל אין בו שום תועלת, ללא המתקן הגדול, וגם רחוק מהשתמשות בלא החיבור הצינורות הנ"ל, ויתכן שעדיין אינו בשם כלי. וצ"ע. עכ"ד.

ואמנם יש לדון לשיטות המקילים משום שהמרכיב הוא היהודי, ומה יהיה הדין בחו"ל,,

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

ומ"מ נראה כיון דיש כמה צירופים להקל.

האם פלסטיק חייב בטבילת כלים

בספר טבילת כלים פרק יא סעיף קמז כתב בשם החזו"א והגא"מ שפלסטיק אינו חייב בטבילת כלים, [וראה עוד לקמן בדעת החזו"א] ושכן פסק הגר"י העקנין זצ"ל, וכן כתב לדינא בשו"ת חלקת יעקב ח"ב סימן קסג, ובשו"ת מלמד להועיל יו"ד סימן מט. ויתבאר עוד להלן.

ובשו"ת משנה הלכות ח"ז סימן קי כתב ג"כ על כלי פלסטיק דאין צריך טבילה, וז"ל: ועל דבר שאלתו בכלי פלאסטיק אי צריכין טבילה או לא. הנה באמת כי נחלקו בזה חכמי הזמן יש מהן מצריכין טבילה ויש שפוטריין מטבילה ומיהו אפילו המחמירין כנראה דס"ל לטבול בלי ברכה דמ"מ מדי ספיקא לא יצאנו. ומיהו לפענ"ד נראה דלא צריך טבילה והגם כי אין הז"ג כעת להאריך בזה ורק בקיצור הנה בתורה כלי מתכות כתיב כל אשר יבא באש אין לך דבר שדרכו להשתמש באש אלא מתכות וכתוב אך את הזהב וכל הנזכר בקרא הוא נקרא מתכות אלא שהוסיפו חז"ל כלי זכוכית כיון שאם נשבר יש לו תקנה וכל שאר כלים ככלי גללים אבנים ואדמה פטורים מן הטבילה ועי' טוש"ע יו"ד סימן ק"כ ובפת"ש הביא משו"ת יעב"ץ לענין כלי פארצליי בסימן ס"ז. ומיהו לענין כלי פלאסטיק נלפענ"ד דדומה יותר לכלי אבנים וכלי אדמה דפטורין מטבילה.

ומש"כ כ"ת דכלי פלאסטיק אפשר להתיכם ולחזור ולתקנם וכוונתו דכיון דכל עיקר שתקנו לכלי זכוכית טבילה משום דהדרו ומתקני להו לאחר שבירתן ויש להם תקנה א"כ הני נמי יש להם תקנה ע"י התכה לכאורה יפה כיון בזה. וכן ראיתי בשו"ת מנחת יצחק לידידי הרה"ג מהרי"י ווייס ראב"ד עדה החרדית בירושלים שמצדד להחמיר מטעם זה ולטבול עכ"פ בלא ברכה. מיהו לפענ"ד אין לנו אלא מה שגזרו חז"ל ואין אנו בכלל גוזרי גזירות ובפרט כי הגוש הזה הנקרא פלאסטיק הוא מין גוש חדש שנתחדש בימינו ע"י כעמישע תערובות כה"ג לא גזרו על זה חז"ל ופשוט דגם כלי אדמה ושאר כלים הפטורים מטבילה בזה"ז אפשר להתיכם וע"י אופני הכעמי

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

לחזור ולתקנם וכמעט אין דבר שאין יכולים בזה"ז להדק ולעשות ממנו דבר חדש. מ"מ לא עלה על דעת אדם לומר דמשום זה נגזור אנן מה שלא גזרו עלינו חז"ל, ולכן נלפענ"ד דאין צריכין טבילה כלל וכן נהגו מורי הוראה פה בברוקלין כפי הידוע לי. עכ"ל.

וכן בספר אורחות רבינו ח'ג עמ' פה הובא בשם החזו"א שא"צ טבילה, וז"ל, גה אמר לי מו"ר שליט"א זצוק"ל ששאל את מרן החזו"א זצוק"ל בענין כלי פלסטיק ונילון מחו"ל אם צריכים להטבילם ואמר לו מרן שלא צריך להטבילם שיש לדמותם לכלי זפת והסביר לי מו"ר הכונה כמו כלי זפת אינם מטמאים משום שא"א להשתמש בהם חם שנמסים כמבואר בכלים פ"ג מ"ז אבל מטעם זפת היוצא מהעץ כמבואר ברש"י בשבת ד"כ ע"ב בסופו אין זה טעם ברור כי ברמב"ם בהלכות כתוב דהיוצא מהעץ כלי הנעשה ממנו טמא ואמר לי מו"ר שליט"א שהפלסטיק נעשה מנפט ואין זה הסוג והמין שהתורה טמאה את הכלי הנעשה ממנו ולא תש מו"ר למנחת יצחק מהגר"י וייס זצ"ל שהראוני למו"ר שפסק להטביל כלי פלסטיק מחו"ל בלי ברכה משום שאפשר להתיכו ולעשות ממנו כלי חדש ומשוה אותם לגזירה בכלי זכוכית משום שמחזירם לכבשונות לא חש לי מו"ר ולא הצריכו להטבילו כפסק מרן וכן הגרח"ק שליט"א אמר לי ששאל כמה פעמים את מרן החזו"א בנוגע לכלי ניילון וכלי פלסטיק מחו"ל ואמר לו שאין צריך להטבילם דהוי ככלי זפת א"ת כעת לא זכיתי להבין מה שהסביר לי אז מו"ר ראם הי' רק מטעם זפת היוצא מהעץ הי' מקבל טומאה משום כלי הנעשה ממנו טמא מה איכפת לי שמקבל טומאה הא מיירי כאן לענין טבילה ורק כלי מתכות וזכוכית של נכרים חייבים בטבילה אבל לא מיירי מקבלת טומאה ואף שרשום אצלי מלפני שנים שמרן אמר להגרח"ק רק זה שאינם טעונים טבילה דהוי ככלי זפת, ותו לא, וכן אמר מרן למו"ר, אבל עתה אמר לי הגרח"ק שליט"א שזוכר שמרן אמר לו בנוסף שרק כלי מתכות וזכוכית טעונים.

וכן כתב בשו"ת באר משה ח"ב סימן נג כתב שפלסטיק אינו צריך טבילה, וכתב שם שהסביר לו מחמה אחד וירא וחרד לדבר ה' שכל אלו נעשים ע"י חכמת הנעמיק ממינים שונים שאין להם שום שייכות למתכת לחרס ולזכוכית, וא"כ אינם דומים לשום אחד מהם ואם יש מקום לדמות לכלים הזכוכים בש"ס ופוסקים יש לדמותם לכלי גלליים ולכי אבן שאינם צריכים טבילה, ואין לומר שיש לטובלם משום גזירה דכלי זכוכית זה א"א לאמרו

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

דכלי זכוכית ג"כ אינו אלא מדרבנן, וגם הפלסטיק אינו דומה לזכוכית ולכן אין להחמיר ולהצריכם טבילה יעו"ש. וממילא כ"ש לגבי כלים חד פעמיים.

ובשו"ת ציץ אליעזר ח"ז סימן לז כתב להוכיח ג"כ ע"פ מומחים שכלי פלסטיק נעשית מנפש וחומרים אחרים ואין לו דמיון לכלי זכוכית ולא דמי למש"כ בערוך השולחן, וממילא אין לנו לחדש גזירות מעצמנו לדמותם לכלי זכוכית, ולכן כלי פלסטיק אינם צריכים טבילה. וז"ל: קראתי על חליפות מכתבים שהתקיימו על אודות הכלים הנ"ל עם המומחים לאותו דבר וכו' כל הדברים הנ"ל מחזקים דברינו כי כלי הפלסטיק והניילון אינם מהוים במהותם לא כלי חרס וגם לא כלי זכוכית אלא דין כלי אבן להם ואם ניתן להם דין כלי עץ הרי ג"כ דין אחד להם בזה וא"כ דון מזה לנידון שאלתנו בהיות ואין כלים הנקנים מן העכו"ם טעונין טבילה אלא כלי מתכות וכלי זכוכית אם כן הכלי הפלסטיק אינם טעונים טבילה כלל כי בודאי הברור שאינם ככלי מתכת וגם אינם ככלי זכוכית וכו' ולפענ"ד נראה ברור דגם לדעת הערה"ש בהסברו שם ג"כ אין כלי הפלסטיק צריכים טבילה כי הרואה יראה דהנקודה המרכזית של הערה"ש שם שמסביב לה סובבים כל דברי הסברו שם הוא עם הנחת היסוד העיקרי בי בלי הזכוכית יש להם בל מיני סגולות של מתכת ואשר יסודו מחול הא מתכות ג"ב יסודם מעפר לשון הערה"ש שם אלא שמשתנים לכמה איכויות ויסודות שם וכו' א"כ בכלי הפלסטיק שכפי האמור חסר להם הדמיון העיקרי והיסודי לכלי המתכת ונוצרים מחמרים אחרים לגמרי בכל כגון זה גם הערוך השולחן יודה שאין מקום לדמותם לכלי מתכת משום זה לבד שפושטים צורה ולובשים צורה ואינם צריכים טבילה.

ובכלל לפענ"ד נראה שגם כאשר ימצאו כעת משאר כלים חוץ מכלי זכוכית שנוצרו וסודרו באופן זה שיהא להם תקנה כאשר ישברו בכל זאת לא נובל לחדש מעצמינו גזירות לבוא לדמותם על בן לבלי זבובית ולהצריכם טבילה דאין לנו לדרוש בזה טעמא דקרא וחז"ל ואין לנו אלא מה שגזרו והוסיפו חז"ל בעצמם על הבלי מתבת דהיינו בלי זבובית בלבד כמבואר בע"ז שם והגם שראיתי בדרכי תשובה שמביא בשם שו"ת אהל אברהם שנשאל על כלי עצם שסודרו באופן שיהא להם תקנה לכשישברו ע"י התכה באש אם יש להצריכם טבילה והשיב לחיובא להצריכם טבילה ככלי זכוכית אבל המעיין אשר יעיין בגוף דברי שו"ת אהל אברהם שאג סי' כד יראה דהבעל אהל אברהם בעצמו הרגיש שיש מקום לומר דמשום טעם סברא זו בלבד

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

דיש להם תקנתא לא עשאום ככלי מתכת ושאני כלי זכוכית שאמרו טעם זה לאחרי שגם גזרו על טומאתן מגבן והרגיש גם זאת דבעיקר יש מקום לחלק ולומר דכלי זכוכית דעיקרן מחול והוא מנפש הדומם כמתכת יסודם בארץ יש לגזור זה אטו זה אבל עצם דהוא מנפש החי לא דמי לגזור זה אטו זה אלא דשוב רוצה לומר שם בדעת התוס' כן להצריך טבילה ומסיק על כן להחמיר להלכה עיי"ש ויש לעיין ולדון בדברי מסקנתו זאת שם שאינה ברורה כפי שיוכח המעיין.

ועצם סברתו הנ"ל שר"ל דשאני בלי זכוכית דעיקרן מחול הרי מצאנו שקבע כן להלכה הערה"ש הנ"ל ולכן בצירוף הסברא שכתבנו דאין לנו להוסיף על הכלים ולגזור גזירות מעצמנו נראה שיש שפיר מקום להקל שלא להצריך טבילה בשאר כלים חוץ מהנכנסים תחת סוגי כלי מתכת וזכוכית אפילו אם לו יעשו באופן כזה שיהא להם תקנה לאחר שישברו בדומה לכלי מתכת וזכוכית בהיות וביסודם ובעיקרם המה מחומר אחר לגמרי שוב בא לידי באקראי ספר שו"ת מלמד להועיל וראיתי שמביא דברי האהל אברהם כפי שראה שמובא בשמו בדרכי תשובה ומעיר עליו בקצרה בכנ"ל דיש לדון כיון דכלי זכוכית גזירת חכמים אולי לא גזרו רק על כלי זכוכית ולא על שאר כלים אף דאפשר להתיכן עיי"ש עכ"ד שו"ת ציץ אליעזר.

וכן כתב לדינא בשו"ת יביע אומר ח"ד חיו"ד סימן ח' וז"ל: נשאלתי בדין כלים פלסטיים וכלי ניילון הנקחים מגוים אם צריכים טבילה. א. בגמרא (ע"ז עה:) רב יצחק זבן מעכו"ם מנא דמרדא. (פרש"י, כלי אדמה וצפיעי בקר. והשאלות (סי' קלז) גורס מנא דפחרא, ור"ל כלי חרס.) סבר להטבילה, א"ל ר' יעקב כלי מתכות אמורים בפרשה. (לענין טבילת כלי עכו"ם נאמר (במדבר לא כב) אך את הזהב ואת הכסף וכו'. רש"י.) אמר רב אשי, הני כלי זכוכית הואיל וכי נשתברו יש להן תקנה, (שאם נשתברו ראויים להתיכם ולעשותם כלים. רש"י.) ככלי מתכות דמי. ע"כ. ובספר איסור והיתר (כלל נח סי' נ) כתב, כלי זכוכית ספק אם הוא ממין חרס או ממין מתכת, לכך נותנים עליו חומרא של זו וזו, אסור בהגעלה, וצריך טבילה. ובס' ערך השלחן יו"ד (סי' קכ סק"ג) השיג עליו, שדבריו תמוהים, שבגמ' מבואר דכלי זכוכית צריכין טבילה, כיון דדמו לכלי מתכות, אבל לענין בליעה הוא שיש בו ספק (בפוסקים) אם דינו ככלי חרס. עכ"ל. ונראה שכוונת האו"ה לפמ"ש בשבת (טז:) רב אשי אמר לעולם כלי זכוכית לכלי חרס דמו, ודקא קשיא לך לא ליטמו מגבן, הואיל ונראה תוכו כברו. וכ' המאירי שם, שאע"פ

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

שלענין טבילת כלי עכו"ם אמרו בע"ז (עה:) שכלי זכוכית ככלי מתכות להצריכם טבילה, אין להקשות ממנה לכאן, שמדתם של חכמים כך היא, זיל הכא לחומרא וזיל הכא לחומרא. ע"כ. (וע"ע בתוס' שבת שם.) ובמאירי ע"ז (עה:) כ', שגדולי המפרשים דוחים אותה של מס' שבת מפני הסוגיא דע"ז, אף לענין טומאה. ע"כ. וכן הוא באמת בחי' הראב"ד לע"ז (ניו יורק תשכ"א, ע"ז עה:) וז"ל, אמר רב אשי וכו', פי' ובעי טבילה. והא דאמר רב אשי (שבת טז) גבי כלי זכוכית לענין טומאה, לעולם ככלי חרס דמו וכו', ההוא שינויא בעלמא הוא ולא סמכינן. עכ"ל. (אלא שהרה"ג המו"ל בהמאירי שם העיר בצדק מד' הראב"ד בהשגות פ"א מה' כלים ה"ה, שנראה שאינו דוחה התירוץ דרב אשי בשבת טז: וא"כ צ"ל דנקטינן הכא והכא לחומרא, וכתירוץ המאירי הנ"ל.) והנה הר"ש (סוף כלים) כתב, דמדרס כלי זכוכית טהור, ואף על גב דכלי זכוכית יש להם טהרה במקוה, וכל שיש לו טהרה במקוה טמא מדרס, דמקיש משכבו לו, מה הוא דאית ליה טהרה במקוה אף משכבו דאית לית טהרה במקוה. [כדאיתא בשבת פד] מ"מ הואיל וטומאת כלי זכוכית מדרבנן לא גזרו עליהן טומאת מדרס. עכ"ל. וקשה, דהא בשבת (טו:) אמרינן, כלי זכוכית מ"ט גזור בהו רבנן טומאה, ארי"ח הואיל ותחלת ברייתן מן החול שוינהו רבנן ככלי חרס, אלא מעתה לא תהא להן טהרה במקוה, אלמה תנן ואלו חוצצין בכלים, הזפת והמור בכלי זכוכית, הב"ע כגון ניקבו והטיף לתוכן אבר, ור"מ היא דאמר הכל הולך אחר המעמיד וכו'. אלא מעתה לא ליטמו מגבן וכו'. אמרי כיון דכי נשתברו יש להן תקנה שוינהו ככלי מתכות וכו'. רב אשי אמר לעולם ככלי חרס דמו וכו' (כנ"ל). אלמא דלרב אשי דס"ל דדמו לכלי חרס אה"נ דלית להו טהרה במקוה, ודוקא אליבא דר"מ משכחת לה טבילה לכלי זכוכית לטהרן כשניקבו והטיף לתוכן אבר, ומשום דהמעמיד מתכת. וא"כ אמאי פשיט"ל להר"ש דכלי זכוכית יש להם טהרה במקוה. ובאמת שהרמב"ם (פ"א מהל' כלים ה"ה) פסק, דכלי זכוכית אין להם טהרה במקוה. ומקורו טהור מהסוגיא הנ"ל. (וע' בשו"ת בית יהודה עייאש חיו"ד סי' נב ונו.) אולם לדברי הראב"ד הנ"ל ניחא, שהעיקר כתירוץ הראשון שבגמ', וכפי הגירסא שהביאו התוס' טז ד"ה אלא כיון, דגרסינן אלא כיון דכי נשתברו יש להם תקנה ככלי מתכות דמו. שלפ"ז לא אמרינן דלית להו טהרה במקוה, הואיל ודמו לכלי מתכות. ומתני' דאלו חוצצין בכלים אתיא כפשטה דכלי זכוכית מהני להו טהרה במקוה. וס"ל להר"ש נמי כהראב"ד הנ"ל, דדחינן לתירוץ דרב אשי, אף על גב דמרי דתלמודא הוא, מכיון דאיהו גופיה קאמר הכי בע"ז (עה:). ואשנויא

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

דידיה (בשבת טז:) לא סמכינן. (וע' בהר"ש רפ"ב דכלים.) וע' בשו"ת הגרע"א (סי' רי). ע"ש. והנה גם בס' הישר לר"ת עמד בקושיא הנ"ל מרב אשי בשבת לרב אשי בע"ז, ותירץ, והדעת נוטה דהתם בשבת לחומרא קאמר, דגזרו עליהם למהוי ככלי חרס, וה"נ שוינהו רבנן ככלי מתכות דדמי אהדדי וצריכים טבילה. ע"כ. וזה כעין מ"ש המאירי דנקטינן הכא והכא לחומרא. ולפ"ז י"ל שגם האו"ה נתכוון לכך, ומ"ש שכלי זכוכית ספק הוא כו', לאו דמספק"ל במציאות, אלא דתליא בסוגיות הש"ס. וכמ"ש ר"ת והמאירי. ומש"ה שפיר כתב ג"כ האיסור והיתר (בכלל נח דין פב) שצריך לברך על טבילת כלי זכוכית, ואם ספק ממש הוא הול"ל שיטבילם בלי ברכה, דספק ברכות להקל. (וכבר ראינו בחי' הריטב"א לע"ז עה: שכ', דלהרמב"ם בכלל אין לברך על טבילת כלים, ושכן נהגו.) א"ו דס"ל דכיון שבגמ' נקטי הכא והכא לחומרא צריך לברך. וכמו שכן מסיק המאירי (ע"ז עה:), שאע"פ שיש מפקפקים בטבילת כלי זכוכית מההוא דשבת (טז:) ומטבילים בלא ברכה, לא יראה לי כן, שהואיל ובמקומה נאמרה הלכה היא. ע"כ. וע"ע בשו"ת הרשב"ש (ס"ס תסח). ע"ש. וה"נ מסתברא, דאי נימא דספקא הויא, הו"ל למיזל לקולא, ושלא להצריכן טבילה כלל, שהרי לכל הדברות אין חיוב טבילה דכלי זכוכית אלא מדרבנן, וכמבואר בס' האשכול ח"ג (עמוד קמ) וכ"כ האחרונים. וסד"ר לקולא. ואמאי מסיק האו"ה להצריכן טבילה מיהת. וי"ל. (וע' להלן אות ה.). [וע' בכנה"ג (סי' קכ הגה"ט אות ט), שהביא מ"ש האו"ה דכלי זכוכית צריך לברך על טבילתן, וכתב, שהוא פשוט. ע"כ. ובאמת שהיא מחלוקת בראשונים. וכנ"ל].

ב. ותבט עיני בשו"ת אהל אברהם שאג (סי' כד) שנשאל אודות כלי עצם שיכולים להתיכם באש ולהחזירם לכמות שהיו, אם צריכים טבילה. וכתב, הנה אולי לא היתה מציאות כזאת בדורות שלפנינו, והאומנים חדשים מקרוב באו להמציא כן. ולכאורה לענין הלכה אין כאן מקום ספק, דכיון דאמרי' בע"ז (עה:) דכלי זכוכית צריכים טבילה מטעם זה, שכיון שיש להם תקנה ככלי מתכות דמי, א"כ מאי שנא שאר כלים מאלה. ואף שי"ל דדוקא כלי זכוכית שגזרו על טומאתן מגבן, שמפני שיש להם תקנה ככלי מתכת, עשאוהו ככלי מתכות, גם לענין טבילה עשאוהו ככלי מתכות, אבל בשאר כלים לא. אלא דא"כ לכאו' ק' על הגמ' (שבת טז) שדחקו לומר שגזרו על טומאת גבן משום כלי מתכות, וצריכים לדחוק על מה שלא גזרו שיחזרו לטומאתן ישנה ככלי מתכות. (שמכיון שדין טומאה ישנה מדרבנן, לא גזרו על כלי זכוכית שעיקר טומאתן מדרבנן.) טפי הול"ל שהואיל ויש להן תקנה ככלי עצם

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

מטמאין מגבן, ואין להם טומאה ישנה. אך י"ל דכלי זכוכית שעיקרם מחול והם מנפש הדומם כמתכת יסודם בארץ יש לגזור זה אטו זה, ולא דמי לעצם שהוא מנפש החי כדי שנגזור זה אטו זה וכו'. וא"כ קם דינא דכלי עצם פשיטא שצריכים טבילה. ע"כ. ולפע"ד יש להעיר מהמבואר בס' האשכול ח"ג (עמוד קמ) וז"ל, וכלי חרס ואדמה וכלי עץ וכלי עצם לא בעו טבילה, דלא דמי למתכות, שאינו יכול להתיכן. ע"כ. הא קמן בהדיא שבזמנים הראשונים לא היו יכולים להתיך כלי עצם ולהחזירם לכלים. וא"כ בודאי דלא הו"מ הש"ס לומר דכלי זכוכית דמו לכלי עצם. ומכיון שחז"ל לא הצריכו טבילה לכלי עצם, י"ל שגם אחר שלמדו להתיכם, לא גזרינן בהו טבילה מסברא דנפשינן, אף על פי שמצינו גזרה כזאת בכלי זכוכית. וע' בשלחן גבוה א"ח (סי' תנא דל"ו ע"ב אות יג) שכ', שכלי עצם וכלי קרן וכלי עור א"צ טבילה, דלאו מיני מתכות נינהו. לפיכך המטבילים כפות של עצם או קרן טועים הם. והמטבילים אותם בברכה עוברים על לא תשא שם ה'. ע"כ. והכי נמי סוגיאן דעלמא שאין מטבילין אלא כלי מתכות וכלי זכוכית. וה"ט שכל שלא מצינו לחז"ל שגזרו, אין אנו מוסמכים לגזור מדעתינו אף בכה"ג. ואם לחשך אדם לומר דלא משמע הכי מד' הרמ"א בדרכי משה א"ח (סי' תרכט סק"ט), שבהגמ"י כ' שאם סיכך בנסרים אפי' פחותים מג' טפחים פסולה דהוי כבית ממש, הואיל ובזה"ז כולם מסככים בתיהם בנסרים שאין בהן ג' טפחים. ע"כ. הא קמן דאע"ג דחז"ל לא גזרו גזירת תקרה אלא על נסרים שיש בהם רוחב ד' טפחים, מכיון שעכשיו נשתנה המצב, יש לגזור גם בפחות מג' טפחים, שהכל חשוב המשך אחד לגזרת חז"ל. וה"נ להא דמיא. אף אתה אמור לו כי מעיקרא דדינא פירכא, והרואה יראה בהגמ"י (בפ"ה מה' סוכה הכ"א) בשם הר"א ממיץ, דדינא קאמר ולא גזירה, ומיירי שסמך הקנים זל"ז באופן שנראית בית ממש, ואנן לא מכשרינן אלא המעובה כמיין בית, אבל כגון בית ממש כה"ג פסולה. וכעין מ"ש התוס' (ריש סוכה) לפסול סוכה שסיככה באופן שאין המטר יכול לרדת לתוכה. ע"ש. ולכן סיים הגמ"י לעיין לעיל בהלכה ט', ששם הביא ד' ר"ת שפוסל בכה"ג. ואה"נ אם הרחיק בין נסר לנסר קצת לא גזרינן משום גזירת תקרה, אף על פי שבנסרים שיש בהם ארבעה טפחים לא מהני הרחקה להכשירה. ובאמת שמצאתי בבית השואבה (דל"ט ע"ב) שתמה מאד על הרמ"א בד"מ הנ"ל. במה שהוסיף משה מדעתו הואיל ובזה"ז כולם מסככים בתיהם בנסרים שאין בהם ג' טפחים. ע"ש. ומעתה אין ראיה משם להחמיר בנ"ד. והן אמת שיש ראשונים אחרים שכ' בנידון הרמ"א הנ"ל לפסול מטעם גזירת תקרה, מ"מ אין זה דעת

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

הפוסקים המפורסמים. וכמ"ש בס' מאורי אור (עוד למועד דס"ה ע"ב), ומשום שגם זה הוא בכלל מ"ש שאין לגזור מדעתינו. ע"ש. וכבר כתבנו בזה בתשובה אחרת. ואכמ"ל. ומעתה הדר דינא דאף בזה"ז אין כלי עצם צריכים טבילה, אף על פי שאפשר להתיכם. וכן ראיתי בשו"ת מלמד להועיל (חיו"ד סי' מט), שהביא בשם האהל אברהם הנ"ל שיש להטביל כלי עצם הנקחים מעכו"ם, וכתב, שיש לדון שכיון שכלי זכוכית הוי רק מכח גזירת חז"ל, אולי לא גזרו אלא על כלי זכוכית, ולא על שאר כלים אף על פי שאפשר להתיכם. ע"כ. ומעתה אף אנו נאמר שכלי פלסטיק וניילון אינם צריכים טבילה, אף על פי שאפשר להתיכם ולהחזירם, מכיון שלא גזרו עליהם חז"ל.

ג. ויש להוסיף עוד ראיה לנ"ד ממ"ש מרן הב"י א"ח (סי' יג), בהא דקי"ל במנחות (לו:). שאם נפסק הציצית בכרמלית כשהטלית עליו א"צ לפשטו מעליו, מפני שגדול כבוד הבריות שדל"ת שבתורה. וכ' ע"ז, ואפשר לומר דהיינו דוקא בטליתות דידהו שהיו לובשים אותם במקום גלימא, ואם היו פושטים אותם בשוק איכא משום כבוד הבריות, אבל טלית דידן שאין לובשים אותם משום מלבוש וליכא משום כבוד הבריות פושטו אם נפסל. ומיהו כיון דבטליתות דידהו היה זלזול בפשיטתן ולא גזרו רבנן בכרמלית לגבי טלית, בשום טלית לא גזרו, דלא פלוג רבנן בין טלית לטלית. וכן נראה מד' ה"ה ונמק"י שכתבו דין זה סתם ולא חילקו בין טלית לטלית. עכ"ל. וכן פסק בש"ע שם. הא קמן דאע"ג דאיסור כרמלית שוה לגבי טלית לרה"ר, ולא התירו בטלית אלא משום כבוד הבריות, והשתא מיהת ליכא משום כבוד הבריות, אין לנו לאסור משום טלית בכרמלית, הגם שי"ל שאין כאן גזירה חדשה, שבהיתר יש תנאי דכבוד הבריות, והשתא מיהא ליכא ה"ט, אפ"ה לא גזרינן. כ"ש הכא שצריכים לומר מדעתנו שמכיון שאסרו להשתמש בכלי זכוכית הנקחים מעכו"ם בלי טבילה, ה"נ נאסור בכלי ניילון ופלסטיק, דהא ודאי לא אמרינן. וכן מצינו כיו"ב במג"א (סי' שא ס"ק נח), במ"ש הרשב"א והר"ן שבת (קמז:), דלא גזרינן שלא יסתפג באלונטית שמא יסחוט, שא"כ אתה אוסרו ברחיצה, והוי דבר שאין יכולים לעמוד בו. וכמ"ש בשבת (מ) וכ' ע"ז, ולכאו' משמע דבזה"ז שאפשר בלא רחיצה אסור להסתפג. ומיהו י"ל דכיון דלא גזרו חכמים שרי. וכמ"ש בב"י סי' יג. ע"כ. ודון מינה ואוקי באתרינן. (וע' בס' עין הרועים מע' גזירה אות יב, ובשו"ת יביע אומר ח"א חאו"ח סי' טז אות ה, שהסתמכנו ג"כ על הב"י והמג"א הנ"ל.) וע"ע בשו"ת לבושי מרדכי תליתא (חיו"ד סי' יג), שכ', בענין היתר יין מבושל משום דהוי מילתא דלא שכיחא מש"ה לא גזרו בו משום ניסוך.

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

וכתבתי בחיבורי [לבושי מרדכי חיו"ד תנינא סי' נח] דאף בזה"ז דיין מבושל שכיח אין בו משום יי"נ, שמכיון שמתחלה לא גזרו עליו לא בטל היתרו. והיא סברא נכונה. וראיה לזה מסוכה (מג:): ברש"י ד"ה האידנא, דבמקדש דערבה הויא מה"ת לא גזרו עליה בשביעי, כדי לפרסמה שהיא מן התורה. ולאחר חורבן מי גזר עליה. אלמא דאע"ג דהאידנא יש מקום לגזור מ"מ לא נשתנית ההלכה. וכן ראיתי סברא זו בבית יוסף, ואינו עולה בזכרוני איה מקומו. עכת"ד. וזכרונו לא הכזיב לו, כי באמת הוא בב"י א"ח סי' יג הנ"ל שהסתמכו עליו המג"א ועוד אחרונים. ומיהו מ"ש להביא ראיה מסוכה (מג:): ופרש"י שם, לענ"ד יש לדחות דהתם ה"ט שאין לגזור על נטילת ערבה בזה"ז, משום דקי"ל כריב"ל (סוכה מד) דערבה מנהג נביאים היא בגבולין. והרי הגזרה בלולב ושופר ומגילה שמא יעבירונו ד"א ברה"ר, הוא משום שבהול לצאת י"ח המצוה, ומש"ה קאמר רבה במגילה (ד:): הכל חייבין בקריאת מגילה, ובפרש"י, שמתוך שהוא מחוייב בדבר הוא בהול לצאת י"ח. ע"ש. וא"כ בנטילת ערבה דלא שייך בהילות עליה כיון שהוא מנהג בעלמא, היל"ל דדחיא שבת. ומכל שכן לפמ"ש רש"י (סוכה מב סע"ב) שהגזרה בלולב משום שמא ילך אצל בקי ללמוד נענועיו או ברכתו. והרי בנטילת ערבה בזה"ז ליכא לא נענוע ולא ברכה, וכדאמרי' (סוכה מד:): חביט חביט ולא בריך, קסבר מנהג נביאים היא. (הילכך א"צ ברכה. רש"י.) והא דפריך הש"ס (סוכה מג:): ערבה נמי נגזור (בזמן שבהמ"ק קיים), משום דבזמן המקדש דהויא הלכה למשה מסיני ודאי שהיו מברכין על נטילתה וצריך בקיאות אם יברך על נטילת ערבה או על זקיפת ערבה, (כדאמר רב יוסף התם מאן לימא לן דמצותה בנטילה דילמא בזקיפה וכו'). ומש"ה משני שפיר דשלוחי ב"ד מייתי לה, ואינהו בקיאי וגמירי בנוסח הברכה. (ובזה ניחא קושית הפני יהושע שם, שהקשה, דמאי פריך בערבה נמי נגזור, לא מבעיא למ"ד דלא מברכין אערבה, אלא אף למ"ד דמברכין מה יש בקיאות בזה, ול"ד ללולב שיש ד' מינים. והניח בצ"ע. ובאמת שאין ראיה ממ"ד דבזה"ז לא מברכין, על זמן שבהמ"ק קיים שהיא מהל"מ, ומסתמא היו מברכים. ומכיון שיש ספק אם הברכה על הנטילה או הזקיפה שפיר בעינן בקיאות.) ודו"ק.

ד. וכן בקדש חזיתיה להגרמ"י ברייש בשו"ת חלקת יעקב ח"ב (סי' קסג אות ב) שנשאל בנ"ד, וכתב, שאע"פ שנאמר לו מפי מומחים שאף כלי פלסטיק

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

וניילון אפשר לתקנם ע"י התכה כמו כלי מתכות, מ"מ אין לנו לחייבן בטבילה מעצמינו, וכמ"ש המג"א (סי' שא"ס"ק נח) להסתמך על הב"י סי' יג דבכה"ג אין לגזור מדעתינו, וה"נ כיון שמיני כלים אלו לא היו בימי חז"ל, ולא נתחייבו בטבילה, אין בידינו לחייבן בטבילה, ובפרט שיש לחוש פן יבאו לידי ברכה לבטלה. ולכן אין לטבלן אפילו בלא ברכה. ומ"מ המחמיר להטבילן בלי ברכה אין מזניחין אותן. עכת"ד. (ולא זכר שר מדברי האהל אברהם שאג בדין טבילת כלי עצם, ומד' שאר אחרו' הנ"ל). ודבריו נראים עיקר לדינא. ואפי' את"ל שלא יצא הדבר מידי ספק, הרי כל דין טבילת כלי זכוכית, אינו אלא מדרבנן. ואף על פי שראיתי להמרכבת המשנה אשכנזי בסוף הל' טומאה וטהרה בקונ"א (ענף ד אות יג) שכ', שלד' התוס' י"ל דטבילת כלי זכוכית מדאורייתא. ושאינן להאמין קטן על טבילת כלי זכוכית. ע"ש. וכן ראיתי בדרכי תשובה (סי' קכ"ס"ק כא) שהביא בשם דברי יוסף (סי' תתכז) שכ', דמ"ש הפר"ח דטבילת כלי זכוכית מדרבנן, אינו מוכרח, ולא נמצא דבר זה בשום פוסק קדמון שיהיה חילוק בין כלי מתכות לזכוכית בזה. ושכ"כ ג"כ בס' מקור מים חיים לדחות דברי הפר"ח בזה. ע"ש. הנה אשתמיט מנייהו דברי בעל האשכול בח"ג (עמוד קמ) שכ' להדיא דטבילת כלי זכוכית הוי רק מדרבנן. וכן מוכח מד' ר"ת בס' הישר, והמאירי בע"ז (עה:). (וכמ"ש דבריהם לעיל אות א.) וכ"כ המבי"ט בקרית ספר, והובא להלכה בכנה"ג (סי' קכ"ג הגב"י אות לג). וכ"כ הפנים מאירות ח"ב (סי' צז). והפרי תואר (סי' קכ"ב). והחכמת אדם (כלל עג סי' כא). והפמ"ג א"ח (סי' תנא מש"ז סק"ו). והערך השלחן (סי' קכ"ס"ק יד). וכ"כ בשו"ת אהל אברהם (סי' כד). ובשו"ת לבושי מרדכי תליתאה (חיו"ד סי' כב). ובשו"ת מהרי"ץ דושינסקי (סי' ע). [וכן מצאתי עוד בשו"ת שאגת אריה (סי' נו - נז). ע"ש. וזה שלא כמ"ש המאמ"ר (סי' שכג סק"ח) שאין לחלק בזה. ע"ש.] וכ"כ הפתחי תשובה (יו"ד סי' קכ"ס"ק יד). ובזבחי צדק (שם ס"ק פג). ובבן איש חי ש"ב (פר' מטות אות ב). נמצא שיש יותר מעשרה שליטים מהאחרונים דנקטי בפשיטות דטבילת כלי זכוכית /דרבנן/. ויש סיוע לדבריהם מהאשכול ועוד ראשונים דס"ל הכי. ודברי המרכה"מ הנ"ל בד' התוס' אינם מוכרחים לדינא. ובפרט שידוע כי לד' הרמב"ם טבילת כלי מתכות נמי הוי רק מדרבנן, וכמ"ש בס' הבתים, הובא במעשה רוקח (ד"ה ע"ג). וכ"כ המאירי ע"ז (עה:). ובקידושין (ח:). והרדב"ז בתשו' (ס"ס לד). ועוד. וכ' בס' הבתים שכן דעת הגאונים. וכ"כ באו"ז ח"א (סי' שנט). ע"ש. ואפושי פלוגתא לא מפשינן לומר שהחולקים וס"ל דטבילת כלי מתכות

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

דאורייתא, כלי זכוכית נמי הוי מה"ת. ועבדינן שלמא בינייהו דכ"ע אודויי מודו בכלי זכוכית דהוי מדרבנן, וא"כ י"ל שאף אילו היה מקום להסתפק בכלי ניילון ופלסטיק להצריכן טבילה מכיון שיכולים להתיכם ולהחזירם, כמו שאמרו בכלי זכוכית, אין זה אלא ספיקא בדרבנן ולקולא. [וכעת נדפס מחדש שו"ת ציץ אליעזר ח"ז, וראיתי אליו בסי' לז שהעלה להקל בנ"ד כמש"כ. ע"ש].

ה. איברא דחזי הוית להגאון מהר"י טאייב בערך השלחן (סי' קכ ס"ק יד) במ"ש מרן, אם משכן גוי כלי לישראל, אם נראה בדעת הגוי שרוצה לשקעו בידו טעון טבילה, ואם לאו יטבילנו בלא ברכה. (ומשום דבגמ' ע"ז עה: הויא בעיא דלא אפשיטא.) וכ' הפר"ח, דבכה"ג בכלי זכוכית א"צ טבילה, שמכיון שטבילת כלי זכוכית מדרבנן, הו"ל ספיקא בדרבנן ולקולא. וכ' ע"ז העה"ש, ואינו נ"ל, דכיון דאפשר בטבילה לא מקילינן לכתחלה בספקא דרבנן, וכמ"ש כיו"ב התוס' נדה (ד) וז"ל, שאני אומר אדם טהור נכנס לשם ונטלו, וא"ת דהכא תלינן באדם טהור, ובפ"ק דחולין (ט:) גבי צלוחית שהניחה מכוסה ובא ומצאה מגולה תלינן באדם טמא. וה"נ אמרינן בפסחים (י:) גבי קרדום. ותי' ר"ת דגבי כלים הנמצאים דווקא גזרינן טומאה משום דאית להו טהרה במקום וליכא פסידא, אבל באוכלין דאיכא פסידא דלית להו טהרה במקוה לא החמירו. ע"כ. ועוד דכלי זכוכית דמו לכלי מתכות וכל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון. ע"כ. ולפע"ד יש להעיר ממ"ש המאירי בע"ז (עה: ד"ה קבלו מן הגוי, דבמשכנתא דמספקא לן בגמ' אי בעי טבילה, פסקו גדולי המחברים (הרמב"ם) שא"צ טבילה, לפי שהטבילה אצלם מד"ס, ואין המקראות אלא סמך בעלמא. וגדולי המפרשים (הראב"ד) מצריכים טבילה מפני שהטבילה אצלם מן התורה. ע"כ. (וכ"כ עוד המאירי בקידושין ח: עמוד נז ע"ש.) וכ"כ הר"ן (סוף ע"ז) לדעת הרמב"ם. וכתב המרדכי שכן דעת ראבי"ה ורבותינו שבצרפת כד' הרמב"ם. וע"ע בתורת הבית הארוך (דקכ"ה ע"ב) שג"כ הסביר ד' הרמב"ם דס"ל טבילת כלים מדרבנן. ע"ש. אלמא דבטבילת כלים נמי אזלינן בספקא דרבנן דידהו לקולא. ולא אכחד כי לולא דברי המאירי הנ"ל הייתי אומר דהרמב"ם והראב"ד אזלי לטעמייהו (בפ"ו מה' ברכות ה"טו), שהרמב"ם שם כ', מים שנסתפק לו אם נעשה בהן מלאכה או לא נעשה, אם יש בהן כשיעור או לאו, אם הן טהורים או טמאים, ספק נטל ידיו ספק לא נטל ידיו, ספקו טהור, שכל ספק שבטהרת ידים טהור. וכ' הראב"ד בהשגתו: עם כל זה אם יש לו מים לרחוץ אומרים לו קום רחוץ והוציא עמך /עצמך/ מן הספק. עכ"ל. וכ' מרן

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

הכ"מ, דס"ל להרמב"ם דא"כ לא הווי שתקי רבנן מלהזכיר כן בהדיא. ואף על גב דאמרינן (ע"ז לז): לענין ספק טומאה ברה"ר, דאמרינן ליה הרי מקוה לפניך קום טבול, שאני ידים שאין להן עיקר בדאורייתא. ע"כ. וא"כ ה"נ הרמב"ם לשטתיה דס"ל שאין לטבילת כלים עיקר מה"ת. והראב"ד ס"ל דאפ"ה אמרינן הרי מקוה לפניך. (והעה"ש הנ"ל אחר שהביא רא"י מהתוס' (נדה ד), כ' שכן כ' הראב"ד בפ"ו מה' ברכות. ולהאמור אדרבה יש להוכיח להיפך מד' הרמב"ם. כי מרן הש"ע (סי' קס ס"א) פסק בסתם כד' הרמב"ם. ושוב סיים, ויש מי שאומר שעכ"ז וכו', כד' הראב"ד). אולם יותר נראה דהראב"ד מחמיר כאן מדינא, ואפי' אין מקוה מצוי על ידו אין לאכול ולשתות בכלים אלו עד שיטבילם. מדלא קאמר כמ"ש בהשגות הנ"ל. וע' באו"ה (כלל נח דין צא) בדין המשכנתא הנ"ל, שכ', שאע"פ שכ' הסמ"ק דרוב רבוותא שוין דכל תיקו דאיסורא לחומרא אפי' דרבנן, הני מילי להצריך טבילה לכלים אלו, אבל לענין ברכה מאחר ברכות אין מעכבות יש לאפוקי נפשיה מפלוגתא ולא יעבור על לא תשא. ע"כ. (וכ"כ עוד האו"ה (ריש כלל מא) בשם הסמ"ג, דתיקו דאיסורא לחומרא אף בדרבנן. ע"ש.) ואולי גם הראב"ד ס"ל הכי. ומיהו רוב הראשונים פליגי וס"ל דתיקו בדרבנן לקולא. וע' ביד מלאכי (כלל תרלד). ובמחזיק ברכה א"ח (סי' תקלא סק"ג). וביעור אזן (מע' ת אות לב ולז). ובשד"ח (מע' ב כלל יט. ומע' ה כלל קיא). ואכמ"ל. והראיה שהביא מהתוס' (נדה ד), יש לדחות דדוקא התם שכבר גזרו על כלים הנמצאים, החמירו בספקן, מכיון דאיכא למימר אדם טמא נטלן. (וע' בס' לשון לימודים (דפ"ז ע"ד). ע"ש.) וכן משמע מלשון הרשב"א בחי' שם. והרי התוס' עצמם בעירובין (ו) ד"ה במקוה שלא נמדד, כ' וז"ל, וא"ת והא ר' יוסי מטמא אפי' טהרות אם נגע בהן, דלענין דאמרינן ליה זיל טבול אפי' ר"מ מודה, וכמ"ש (בע"ז לז): לגבי ספק טומאה ברה"ר וכו'. וי"ל דבספיקא דרבנן כי הכא לא אמרינן זיל טבול לר"מ, ור"מ ור' יוסי פליגי אגברא אי בעי טבילה וכו'. ע"ש. אלמא דלא אמרינן בכל דוכתא הא שיקעתא דנהרא זילו טבילו. ומכאן תשובה למ"ש הישועות יעקב (סי' קכ סק"ג) דלהסוברים טבילת כלים מדרבנן ה"ט דמשכנתא צריכה טבילה כמ"ש בע"ז לז): הא מיא בנהרא זילו טבילו וכו'. ע"ש. ולא זכר שר שאין זה מוסכם לפמ"ש התוס' עירובין הנ"ל. וע' במשנה למלך (בפ"י מה' מקואות ה"ו) שג"כ כ' דדוקא בספק טומאה ברה"ר דהוי מדאו', אלא דגזה"כ היא דספקו טהור, אמרינן הא מיא זילו טבילו, אבל בדרבנן ספקא לקולא ולא אמרי' הכי. ע"ש. וע"ע בשער המלך (בהלכות מקואות כלל ה) שהאריך בזה. ע"ש. וא"כ צדקו

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

ד' הפר"ח דבספק בכלי זכוכית גם לדידן אזלינן לקולא. ודלא כהעה"ש. וכבר כתבנו ג"כ בשו"ת יביע אומר ח"ב (חיו"ד סי' ט אות ג והלאה) דלא אמרינן גבי ספק טבילת כלים דהוי בכלל דבר שיש לו מתירין בטבילה. והבאנו ג"כ ד' הישועות יעקב ופקפקנו עליו. עש"ב. ומ"ש העה"ש דבכלי זכוכית במשכנתא אמרי' כל דתקון רבנן כעין דאוי' תקון, הנה אין זה מחוור, כיון שבכלי מתכות גופייהו איכא רבוותא דס"ל דהוי מדרבנן. וגם נמצא במפורש דעת כמה אשלי רב רבי שהקילו בספק דמשכנתא גם בכלי מתכות. ואף שמרן הכריע מספק להטבילין בלי ברכה, מ"מ הבו דלא להוסיף עלה להחמיר גם בכלי זכוכית מטעם כעין דאוי' תקון. ועוד שהרי ספקא דרבנן לקולא אמרינן גם כשיש לו עיקר מן התורה. וכמ"ש המשנה למלך פ"ד מה' בכורות. והשער המלך (בהל' מקואות כלל ד). ובס' ארעא דרבנן (סי' תנג) הביא שמהר"י ערוך כ' להביא ראיה להמל"מ להקל בזה. ע"ש. והא בדבר שיש לו עיקר מה"ת לכ"ע אמרינן (גיטין סה) כל דתקון רבנן כעין דאוי' תקון, א"ו דבספקא לקולא לא שייך כלל זה. ואעיקרא י"ל דכלי זכוכית לא חשיב עיקרן מה"ת, אפי' למ"ד טבילת כלי מתכות מה"ת, דהו"ל כההיא דגיטין (סה) דעציץ שאינו נקוב חשיב אין לו עיקר מה"ת. וביומא (פג:) מוכח דכ"ש מעשר ירקות דחשיב אין לו עיקר מה"ת, (אפי' בזמן ששאר תרו"מ בדגן תירוש ויצהר הוי מה"ת), וה"נ כלי זכוכית שאין במינן דין טבילה מה"ת חשיב אין לו עיקר מן התורה. (ודברי הריטב"א בחי' לגיטין סה דהא דלא פריק במעשר אילנות וירקות, משום דחשיבי יש להם עיקר מה"ת, צ"ע מהסוגיא דיומא הנ"ל. ואכמ"ל.) והנה בזה יצאנו ידי חובתינו גם אליבא דמהרשד"ם (בחיו"ד סי' קלא) דס"ל שיש להחמיר בספקא דרבנן כשיש לו עיקר מה"ת. ע"ש. וכ"ה בקהלת יעקב אלגאזי (סי' רל). ע"ש. ולכאוי' מההיא דקי"ל ביו"ד (סי' צח ס"ב) שאם נתערב איסור תורה מין במינו ונשפך וספק אם יש ס', ספקו לקולא, דמדאוי' חד בתרי בטיל. מוכח דסד"ר שיש לו עיקר מה"ת לקולא. דהא עיקר האיסור שם הוי מה"ת. וע' בשבות יעקב סוף ח"ב (בקונט' הספקות אות לג). ע"ש. וע' בהרמב"ם (פ"ב מה' בכורות ה"י) שכ' וז"ל, ראינוהו שעשה מעשה המרגיל להטיל בו מום, ונפל בו מום, ואין אנו יודעים אם נתכוון למום זה או לא, ה"ז לא ישחוט עליו. ע"ש. ולכאורה הרי אין זה אלא קנסא בעלמא שלא ישחוט עליו, ואפ"ה החמירו בספקו, וע"כ משום דבעיקר הטלת מום הו"ל סד"א, גם בקנס החמירו לאוסרו עליו, דהו"ל כסד"ר שיש לו עיקר מה"ת. וי"ל דשאני התם שעשה מעשה המרגיל לידי כך שיש קצת רגלים לדבר שנתכוון להטיל בו מום, אבל בשאר ספק

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

תלינן להקל. וכמבואר עוד ממ"ש הרמב"ם (שם הי"א), היה בכור רודף אחר האדם ובעטו כדי לטרדו, ואפילו בעט בו מפני שרדפו מקודם ונעשה בו מום בבעיטה זו ה"ז ישחוט עליו. וכ' מרן הכ"מ וז"ל, שם (בבכורות לה), תרי לישני דרב פפא, ופסק להקל כלישנא בתרא. וכ"כ הרמב"ן. וכ' הרא"ש, ולא ידענא טעמא מאי הא בשל תורה הוא, ואפשר דה"ט דאע"ג דאיסור הטלת מום הוי דאורייתא, מה שאינו נאכל באותו מום הוי דרבנן. ע"כ. ואמנם באור זרוע ח"א (סי' תקט) פסק להחמיר בזה, דהכא בשל תורה קיימינן. וזה כהס"ד של הרא"ש הנ"ל. וכן מתבאר מד' מהרא"י בפו"כ (סי' קסט) להחמיר בספק דהטלת מום אא"כ יש עוד ספקות בדבר. ע"ש. וכ"פ בשו"ת שבות יעקב ח"ב (סי' צב). ע"ש. מ"מ מד' הרמב"ם והרמב"ן וממסקנת הרא"ש מוכח איפכא. וכן פסק מרן הש"ע (סי' שיג ס"ד) להקל. ומ"מ י"ל שאין מזה ראייה להקל בסד"ר שיש לו עיקר מה"ת, דבהטלת מום בבכור בזה"ז דעת התוס' בבכורות (לג סע"ב) דהוי רק מדרבנן. וכ"כ הרא"ש (פו"ז דב"מ ס"ס ו). ע"ש. ואם כן לדבריהם הוי עיקר האיסור מדרבנן. וגם בד' הרמב"ם איכא עקולי ופשורי. וע' בשו"ת חתם סופר (חיו"ד סי' שו). ע"ש. ויש לפלפל עוד בזה. וע' בשו"ת פרי יצחק ח"א (סימן מ). ובשו"ת מרחשת (סי' מו אות י'). ע"ש. ואכמ"ל.

ו. קנצי למלין אשים כי הקונה כלי ניילון וכלי פלסטיק מגוי, א"צ להטבילין אפילו בלא ברכה. והמחמיר על עצמו להטבילין בלי ברכה תבא עליו ברכת טוב. (שדוקא בדברים שא"צ טבילה בבירור גמור אינו נכון להחמיר להטבילין, פן יבאו לברך עליהם, והו"ל ברכה לבטלה. וכמ"ש האיסור והיתר (כלל נח דין פ"ה). הלא"ה שפיר דמי להטביל בלי ברכה לחומרא. וכמ"ש האו"ה עצמו שם אות פב וצא.) והשי"ת יאיר עינינו בתוה"ק אמן. ע"כ דברי מרן הגרע"י זצ"ל ביביע אומר שם.

וכן כתב לדינא בשו"ת להורות נתן ח"י סימן סא אות ו' שנשאל בדין פלסטיק האם חייב בטבילת כלים וכמו שכתב בשו"ת מהרש"ם' ח"א סימן ב' שפלסטיק מקבל טומאה, וכתב שם שהרמהרש"ם' מדבר מגומי הבא מן העץ, אבל פלסטיק הבא מן הנפט לא שמענו, וכתב שגם אי ניאמ כמ"ש במנחת יצחק שנעשה מהעץ מ"מ הרי פנים חדשות באו לכאן וכמו שכתב כיוצא בזה בסדרי טהרה סימן קצ סקי"ט יעו"ש, וא"כ כ"ש בפלסטיק אפילו אם יש בו חומר הבא מדבר המקבל טומאה הרי פנים חדשות באו לכאן ואין זכר לראשונים ואינו ניכר מקורו כלל יעו"ש עוד.

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

ובחוט שני (טבילת כלים עמ' כז) כתב שאין מקום לחייב כלי פלסטיק בטבילת כלים משום שכיון שניתכין ויש להם תקנה שהרי התם הוי בגררא דטומאה משא"כ כלי פלסטיק בפרט למסקנת הגמ' שטעמא הוא משום כלי חרס ולא משום גזירה דכלי מתכות ואפילו בכלי פלסטיק שקופין מ"מ לא הוי כחרס דדמיון זכוכית לחרס הוא משום שברייתו מן החול, משא"כ פלסטיק דברייתו מן הנפט וכדו' ואפילו בלאו הכי נמי אין לחייבו בטבילה, וכ"ז דלא כמ"ש באהל אברהם שהו"ד בדרכי תשובה שמחייב כלי עצם שאפשר לחזור ולהתיכם בטבילה.

וכתב שם עוד, שכן מנהג העולם שלא לטבול כלי פלסטיק והיינו משום שאפילו אם נאמר שאפשר להתיכן ולחזור ולעשות מהם כלים מ"מ חכמים גזרו על כלי זכוכית ורק זכוכית בכלל, וגם בלא זה כיון שהנידון הוי בגזירה דרבנן ולא מצינו יותר אין לנו לחדש יותר ולהצריך טבילה, ושכן מטו משמיה דהחזו"א שאמר שכלי פלסטיק הנקחין מן הגוי אינם חייבים טבילת כלים.

ובשו"ת אור לציון חיו"ד פרק לט תשובה א' ג"כ כתב שכלי פלסטיק פטורים מטבילה, ושאין נראה לומר כמו שיטות המחייבים כלי פסלטיק בטבילה והטעם שכיון שבזמן גזירת חז"ל לא גזרו אלא על הזכוכית הרי שלא היתה מעולם גזירה על כלי פלסטיק שהרי בזמנם לא היו כלי פלסטיק ואינם בכלל הגזירה של כלי זכוכית וע"כ כלי פלסטיק שנקנו מגוי אינם צריכים טבילה, וסיים שם שעכ"פ הרוצה לחמיר ולהטבילן תבוא עליו ברכה עכת"ד

שיטת הפוסקים המחייבים לכלי פלסטיק טבילת כלים

ואולם שו"ת מנחת יצחק ח"ג סימן עו ועח כתב שיש להטביל כלי פלסטיק בלא ברכה, ויסוד הדברים הוא ממש"כ בדרכי תשובה סק"ד בשם ספר אהל אברהם לענין כלי עצם שיש הם תקנה אם נשברו לטבול בלא ברכה משום שבשו"ת מלמד להועיל שם נקט שיש לדון כיון שבכלי זכוכית גזרו חז"ל על טבילה לכן אולי לא גזרו רק על כלי זכוכית ולא על שאר כלים שאפשר להתיכם, וכן בשו"ת חיי הלוי ח"ד סימן נו אות ג כתב בשם הגר"ש וואזנר דמעיקר הדין אין חיוב אבל היכא דאפשר ואם לא קשה יש להטביל יעו"ש, וכן בשו"ת קנין תורה ח"ב סימן פד כתב שנתפשט המנהג להטביל כלי פלסטיק בלא ברכה, וכן בספר שערים המצויינים בהלכה סימן לז סק"ד כתב

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

שיש לטבול כלי פלסטיק, ובשו"ת ודרשת וחקרת ח"א חיו"ד סימן יב כתב להביא המח' בזה שהרוצה לחהמיר יטביל בלא ברכה אבל המיקל לא הפסיד יעו"ש, וכן נראה מדברי היביע אומר שאין חיוב ומ"מ המחמיר תע"ב, וכן מדברי האול"צ שם, אבל מ"מ העיקר לדינא שכלי פלסטיק וגומי וסליקון אינם צריכים טבילה, ופוק חזי מאי עמא דבר.

ומש"כ לגבי סליקון הוא לאחר שנקטינן דחד פעמי מפלסטיק אינו צריך טבילה ה"ה לכי סליקון, וכן ראה בזה בשו"ת ברוך אומר יו"ד סימן מג.

האם כלים חד פעמי חייבים בטבילת כלים, ונפק"מ לאלמיניום, ופלסטיק חד פעמי, ועוד

ואף אי נימא דכלי פלסטיק חייבים בטבילה, מ"מ י"ל שכיון שהם נועדו לשימוש חד פעמי הרי הם פטורים מטבילת כלים, ויש להביא ראיה בכל זה, ממש"כ הפוסקים לדון בגדרם ההלכתי של חד פעמי, ומצינו בזה כמה וכמה נפק"מ לכל דיני התורה.

והנה כתב הרמב"ם בפ"ה מהל' כלים הלכה ז' בז"ל: חותל של הוצין אם אינו יכול ליטול ממנו עד שיקרענו או שחב לאכול האוכל מתכות ולזורקו טהור וכן הקרן שהוא משתמש בה ומשליכה אינה מקבלת טומאה עכ"ל, ומבואר מדברי הרמב"ם שהכי תלוי בדעתו של האדם ואם בדעתו של האדם לזרוק אותו אח"כ לא חשיב כלי.

וכן כתב להוכיח בשו"ת חלקת יעקב חיו"ד ח"ב סימן מו מדברי הרמב"ם וכתב שם שהרי זו משנה מפורשת בפרק ט"ז מכלים משנה ו', וכתב שם בר"ש אבל אם אינו יכול להוציא את התמרים אא"כ יקרענו או יתיר החריות שלו טהור דכיון דקורעו ומתירו משליכו לאשפה והוי ההיא תשמיש עראי תניא בתוספתא חותל שהוא עתיד לאכול את התמרים ולזרקו טהור חישב להכניס ולהוציא בו מן הבית ומן השדה טמא עכ"ל הר"ש, הרי מבואר דתלוי במחשבתו ואם בדעתו לזרקו תיכף אחרי השתמישי מיקרי תשמיש ארעי ואינו מקבל טומאה וא"כ לפי מש"כ בשב יעקב דדיני טבילת כלים הוא כדיני טומאה וטהרה, א"כ ממילא נראה דתבניות אלומניום חד פעמי אינו צריך טבילה.

ובהערה מבין המחבר שם כתב שאף שבגמ' בשבת דף קכה ע"א מבואר אלא מעתה זרק גלימא לאשפה הכי נמי דאסור, ומבואר מזה שכלי אינו בטל

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

ע"שז שזורקו לאשפה, ובע"כ יש לומר דחותל שאני שכלי גרוע הוא שאינו עומד להתקיים לזמן מרובה ומשו"ה מהני מה שחושב לזורקו שאינו מקבל טומאה וא"כ גם בנ"ד איכא למימר כיון שאין דרך כלל להשתמש בהם כמה פעמים ממילא דומה לחותל ואינו מקבל טומאה.

ובשו"ת אגרות משה ח"ג חיו"ד סימן כג נשאל בדין כלים שעשויים לשימוש פעם אחת כי על הרבה פעמים אינם ראויין ורובא דעלמא אינם דוחקין עצמן כיון שאין דמיהן יקרין ואין משתמשין בהן אלא פעם אחת אבל יש שדוחקין עצמן ומשתמשין בהם ב' או ג' פעמים.

וכתב שם לציין לדברי הרמב"ם בריש פרק ב' מכלים שכתב שהטעם שכלים מלפת ואתרוג ודלעת יבשים שטהורים לפי שאי אפשר שיעמדו אלא זמן מועט משמע אף ששייך להשתמש בהם איזה פעמים אבל אין מתקיימים כדרך כלי, ושכן יש להוכיח מדברי התוס' בשבת דף סו ע"א אך התוס' לא הביאו דלעת ואולי לא גרסי זה בתוספתא דהרי איכא קרויה במתניתין כלים פרק ג' משנה ה' שהוא מקבל טומאה, והר"ש פירש שם דלעת יבשה ומשמע שמטמא אף בלא חידוק, והתוס' מסתמא סברי כהר"ש ולא כרהמב"ם שהוא חרס, וכתב שם בסו"ד, שעכ"ם חזינן שבלא מתקיימין אינם מקבלים טומאה וא"כ כלים אלו שא"א להשתמש בהם אע"פ הדחק רק ב' וג' פעמים אינם מקבלים טומאה ורק אם אפשר להתקיים הרבה זמן אך בשביל הזול אין משתמשין מסתבר דמקבל טומאה וממילא אפשר שאינם צריכים טבילה עכ"ד.

ואמנם בעיקר דעת הגר"מ פינשטיין זצ"ל שלכאורה מוכח מדבריו שאין צריך טבילה לכלי פלסטיק, הו"ד דברי בנו הגר"ד פינשטיין זצ"ל בספר יד דודי (דפו"ח עמ' קצ"ט אות ל"ג) שיש טעות הדפוס בסוף התשובה וצריך להגיה וממילא אפשר דצריכים טבילה, יעו"ש עוד, ואכן כן נראה דצריך לתקן בדבריו, ואמנם כ"ז נראה בכלי פלסטיק שמשתמשים בו כמה פעמים ולא בחד פעמי.

ובשו"ת שאילת שאול ח"א חאו"ח סימן לו אות ה', לגבי כוס חד פעמי שנראה שאינו חשיב כלל יעו"ש. ועיין בשו"ת וישב משה ח"ב סימן פז, ובקובץ לתורה והרואה ח"א עמ' 11 בשם הגרמ"פ, ובדברי הגריש"א בקונ' טבילת כלים ס"ה, ובקובץ מבית לוי יו"ד עמ' קמא.

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

ואולם יש מחמירים עיין בשו"ת שרגא המאיר ח"ב סימן פג בד"ה ולפי, ובשו"ת קנין תורה ח"ב סו"ס פד, וע"ע בדברי הגר"ח פ"ש זצ"ל (חידושי בתרא על מ"ב סי' שי"ד ס"ק מ') שמעיקר הדין אינו צריך טבילה מש"ה, והיכא שאפשר לטובלו בלא טירחא, מוטב, כיון שיש חולקים בדבר, אבל מדינא יש להקל יעו"ש.

ואולם לענ"ד הרי תלוי בגדר דין חד פעמי לכל התורה, ויצא לך בהא כמה נפק"מ בגדר חד פעמי להלכה.

א). קידוש בכוס חד פעמי, בשו"ת אגרות משה חאו"ח ח"ג סימן לט כתב שא"א לקדש בכוס חד פעמי, וז"ל: בדבר כוס של קידוש אם רשאים לעשות על כוס שנעשה מנייר וכהוא כלי רק לשעה ששמע שאסרתי אמת הדבר דהא התוס' מפרשים בברכות דף נ' ע"ב ד"ה מודים ובשבת דע"ו ע"ב ד"ה כדי בשם בני נרבונא דחי שנאמר בדברים הצריכים בכוס של ברכה הוא שיהיה הכוס גופו כלי שלם ואיפסק כן בשו"ע קפ"ג ו' וכתב המג"א סק"ה דאפילו נשבר רק בסיס שלמטה נמי פסול אף שגוף הכוס שלם וכוס של קידוש טעון כל מה שטעון כוס של ברכת המזון כדאיתא בסימן רע"ה י' אלמא דבעינן שיהא הכוס נאה שרק כוס זה כשר לברהמ"ז ולקידוש ורואה אני רכוס של נייר שהוא רק לשעה על פעם זה לבד הוא עוד גרוע דאין לו שום חשיבות שודאי אינו ראוי לברהמ"ז ולקידוש אך בדליכא כוס אחר אולי יש להקל, עכ"ל.

וכן כתב לדינא בשו"ת מנחת יצחק ח"י כ"ג והוסיף להביא דברי הרמב"ם כלים פ"ה ה"ז דקרבן שהוא משתמש בה ומשליכה אינה מקבלת טומאה והטעם דלא הוי כלי אלא רק כשנעשה להשתמש בו בתדירות אך לא כשנעשה ע"מ להשליכה מיד והביא מתשובות הגד"ט י"ז דא"צ לטבול אלא כלים הראויים לתשמיש של קבע, עי"ש.

וכן כתב לדינא בשו"ת בחלקת יעקב ח"ב קט"ו כתב שאף שאפשר להשתמש בהם כמה פעמים אם יחפוץ מ"מ מכיון ואין דרך להשתמש בהם פעמיים דמי שפיר להא דתנן בכלים שם ואינו מקבל טומאה אולם כ' המנח"י דבדאין לו כוס אחר יש לצדד שאם מייחדו לתשמיש קבוע וראוי לתשמיש קבוע שפיר יכול לקדש עליו ויש ללמוד זה מדברי הרמב"ם הנ"ל

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

גופא דכ' שהקרן שהוא משתמש בה משליכה דאינה מקבלת טומאה וסיים דאם חשב עליה מקבלת טומאה, א"כ ה"נ י"ל לגבי קידוש וכוס של ברכה. ובספר זמירות לשבת מהגה"ק מסאטמאר זצ"ל דף ס"ג כתיב רבינו הקפיד שלא יקדשו בכוס של נייר מפני שעומד לזורקו לאשפה ואין עליו תורת כלי כלל, וכן העיד בשו"ת שרגא המאיר ח"ב מ"ט אות א' שכן ציוה הרבי מסאטמאר זצ"ל ואף שמבואר בהלכות נט"י קנ"ט א' דיש הנוטלים ידיהם בכלי גללים אע"פ שאינם מקבלים טומאה אפילו מדרבנן שאני כלי שנעשה לשימוש חד פעמי דאין חסרונו מפאת חשיבותו אלא מכיון שמשתמשים בו רק לפעם אחת שנעשה לשם כך ומשו"ה אין לו דיין כלי כלל, עכ"ד

ובשו"ת אז נדברו (ח"ו מ"ח) כתב בזה"ל: פגשתי את מכתבך אודות האם כלים שעומדים לזרקם כשרים לכוס של ברכה ונראה פשוט דכשר וה"ה לנטילת ידים וכן כוסות של נייר כשרים לנט"י ולכוס של ברכה דאין מקור בהלכה שהכוס צריך להיות יפה ואין מקור שאם הכוס לא נעשה לשימוש רק חד פעמי שיהא בטל מתורת כלי אמנם אם יש לו כוס אחרת לכתחילה משום הידור מצוה עדיף לא בכוס שעומד לזרוק לאשפה, ועיין באחרונים מובא במשנ"ב קפ"ג סקי"א דבכיסוי כלים אף שלא נעשו לקבלה ג"כ אין להקפיד אם אין לו אחר והיינו אף שלענין נט"י פסול כיון שאינו נעשה לקבלה וכלים הנ"ל טוב ג"כ לנט"י ואם מייחד את צנצנת הזכוכית שדרך העולם לזרקה או להשתמש בה לשימושים בזויים מכאן ולהבא רק לכוס של ברכה ולקידוש גם לכתחילה כשר אפי' יש לו אחר ועיין בבאר משה שהאריך בזה ומסיק הכי לדינא, עכ"ל. אמנם בהשמטות שם עמו' קנ"ד כתב שהגיע לידו ס' אגר"מ וכו' ון"ל וכתבתי בתשובה שמשום הדור מצוה יש למנוע מלקדש על כוס של נייר וא"כ אין הבדל כ"כ גדול בין מה שפסק הגאון זצ"ל וכן מש"כ בתשובה שהרי כתב המקור מכוס פגום וזה רק לכתחילה ואין עיכוב בדבר כמובא באחרונים. אלא שיש עיון עדיין אם שייך בדבר שהוא רק הכשר מצוה ככוס לקידוש הדין של ואנוהו וכו' וכוס של קידוש אינו חמור מכלי של נט"י דל"ש בו ואנוהו ומש"כ האגר"מ ראיה מכוס פגום יש לחלק אמנם מש"כ שדה יותר גרוע ומצדד לפסול לגמרי ע"ז בודאי אין לנו מקור ואנו רואים שיש שמנקין הכוסות מנייר ומשתמשים בהם אח"כ ולמה זה לא בכלל חי האמור בכוס שהתוספות בברכות נ' ב' ד"ה מודים ובשבת ע"ו א' ד"ה חסר מביאים ראיה דחי היינו שלם ובטור מביא הא דאמרינן בב"ק נ"ר א' אצל כלים שבירתן זוהי מיתתן רכוס נייר לא מיקרי כלי חשוב אבל ג"כ לא מיקרי כלי שבירה ואין לנו בעצמנו לדון גז"ש וליתן טעם דהכלי

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

שבור ועומד להיזרק וממילא כלי שלם העומד להיזרק נמי פסול שהרי י"א דאפי' בפגם כל דהוא לא הוי בכלל כלי שלם והרי לכו"ע לא בעינן כלי העשוי לשתות בו וברור הוא דאם אין לו כוס גם על הבקבוק של יין כשר לקדש עליו וכן בנט"י לסעודה אפילו לכתחילה מיהא הואיל דנפיק מפומא דהגאון האגרות משה זצ"ל יש להחמיר לכתחילה כמה שאפשר. ובעיקר דברינו שם לענין כלי זכוכית ובפרט אם יחדו לקידוש נראה דגם בעל האגרות משה יודה לזה וכו' ומה שהביאו מהרמב"ם פ"ה מכלים הי"ז נראה דטומאה שאני דכלי מעשה בעינן עיין שבת ס' וקכ"ג ובבאר משה ח"ג נ"ה כתב במסקנת דבריו דאפילו אינו מייחד להשתמש בו עוד פעמים ג"כ מותר ע"פ דין ומסיק דלכתחילה אי"ז כבוד לעשות קידוש בכוסיות אלו ואין הדברים מחוורים היטב דכיון דעושים לכבוד האורחים המשתתפים במסיבה אין בזה משום הקריבהו נא לפתחך אלא שבתשובה כתבתי דמשום ואנוהו יש להחמיר אך א"נ כנ"ל שאין בדה ואנוהו מנ"ל לבדות חומרות מלבנו ונראה לכאור' דבכוסות הנ"ל אם השתמשו בהם כבר ה"ה בכלל הקריבהו נא לפתחך כי את האורחים מכבדים אך ורק בחדשים וצ"ע בזה, עכ"ד האז נדברו.

ובחזו"ע שבת ח"ב עמ' נד כתב שכוס חד פעמי העשוי מפלסטיק או נייר תורת כלי עליו וכשר לקידוש, אולם משום זה אלי ואנוהו התנאה לפניו במצוות טוב לקדש בכוס חשוב ונאה.

ובחוט שני שבת ח"ד עמ' צה כתב שכוס חד פעמית העשויה מפלסטיק אם מנהג העולם באותו מדינה שאחר שימוש אחד זורקים אותו לאשפה אין לקדש עליו, אבל אם לפעמים משתמשים בו שוב לאחר ששוטפים אותו כמי שעושים כן לפעמים בארץ ישראל הרי הוא כשר לקידוש ואפשר ליטול ממנו ידים לסעודה, יעו"ש.

והנה עתה לפני כמה חודשיים נשאלתי כה"ג לגבי קידוש ע"י הגר"ג הכהן רבינוביץ שליט"א בעמח"ס גם אני אודך וש"א"ס, האם עתה שהחד פעמי התייקר, האם יהיה אפשר לכו"ע לעשות קידוש על כוס חד פעמי, הנה בהאי סברא בשבוע שעבר חשבתי שלפיי"ז אם החד פעמי התייקר יהיה ניתן לשבור כוס פלסטיק שעשויה כעין זכוכית, כיון שהיא יקרה, והראיה דחשיבא כוס מדין קידוש, אבל אמנם זה לאו לכו"ע, וגם לגבי שבירת הכוס סו"ס בעינן כוס זכוכית, ולא פלוג רבנן, וגם בכוס פלסטיק לא שייך כ"כ שבירה, כמו כוס זכוכית, ולא משנים מהנהוג. והארכתי בזה עוד בכתביי.

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

ובעיקר הדין אם אפשר לעשות קידוש על כוס חד פעמית, הנה בשו"ת אגרות משה או"ח חלק ג' סימן לא כתב לדינא שלכוס חד פעמית אין חשיבות כלי ואין לקדש בה, וכן כתב בשו"ת מנחת יצחק ח"י סימן כג, אבל בשמירת שבת כהלכתה פרק מז סעיף יא כתב בשם מרן הגרשז"א שלכתחילה לא יקדש בכוס חד פעמית אבל אם אין לו כוס אחרת יכול להשתמש בה, ואולם כתבו בפוסקים, וכן הביאו בשם שר התורה הגאון רבי אשר וייס שליט"א שכל דברי האג"מ בכוסות חד פעמי של פעם, אבל בכוסות חד פעמי של היום שעשויות מפלסטיק ולא מנייר, חשיבי כלי, וכן הביאו עדות על הגר"מ פינשטיין בקובץ אליבא דהלכתא שעשה קידוש על כוס חד פעמית, ושאלו אותו איך עושה כן לא כמו שכתב באגרות משה, השיב לו הגר"מ פינשטיין, עיין באג"מ ותראה ששם כתבתי על כוס נייר, אבל כוס פלסטיק נחשבת כלי ואפשר לקדש בה. וע"ע בספר מאור השבת (ח"ד עמ' תקס הערה כו) הובא משאר בשרו של הגר"מ פינשטיין שמעיד ששמע ממנו שהוא דיבר בתשובתו על כוס מנייר פשוטה מאד שמיד לאחר שימוש אחר היא מתבלה אבל כוס שזורקין אותה מחמת שאין רוצים לטרוח בשטיפתה אבל מצד עצמה היא ראויה לקיום אין שום חשש לעשות בה קידוש עכ"ד, וע"ע בשו"ת ודברת במ תש"ע סימן כא במש"כ בזה, ואמנם אכתי נראה דגם לדברי האג"מ יש מקום להחמיר, כי סו"ס אין לה חשיבות כי משתמשים בה הרבה, משא"כ עתה בזמנינו שאנשים משתמשים בכוס חד פעמית יותר שימושים, נראה שיש מקום לומר דשפיר דמי דחשיב כוס, אבל שוב י"ל דסו"ס לא חשיב ככלי בזה שהשתנה מחירו, וגם משום שבסוף יחזירו את המחירים, ולכן אי"ז משנה את קביעותו. ולפי"ז לכאורה נראה שכיון שכוס חד פעמים חשיבא, יהיה אפשר לעשות נטילת ידים גם עם כוס חד פעמית, לכו"ע.

ושוב הראני הגאון רבי שמואל גנוט שליט"א במח"ס ויאמר שמואל ושא"ס ששמע מהרה"ג רבי אפרים שטראוס שליט"א בעל נאות אפרים, ששמע ממרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל שמותר לקדש על כוסות חד פעמיים משום שבזמנינו ראוי הכלי מצד עצמו לשמש לפעמים רבות, רק מאחר שנמכר בזול לכן משליכים אותו במהרה לאשפה אך האגר"מ איירי בכלי שמחמת עצמו אינו ראוי לשימוש חוזר. עכ"ד, וכתב שם שא"כ לכאורה לפי דברי הגרי"ש א שהחד פעמי התייקר יהיה אפשר לעשות עליו קידוש, ואמנם אכתי יש לחלק בין הסוגים, והארכת בזה עוד כמה דוכתי.

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

[ודרך אורחין אצרף כאן מה שנשאלתי ע"י הגר"ג הכהן רבינוביץ שליט"א במח"ס גם אני אודך בזה"ל: עתה שהתייקר החד פעמי, האם מי שמחזיר חבילה כוסות חד פעמי אחרי שהתייקר האם זה ריבית ע"כ לשון שאלתו.

והשבתי לו, במה ששאל עתה שהתייקר החד פעמי האם מי שמחזיר כוסות חד פעמי אחרי שהתייקר האם זה חשיב ריבית, ע"פ דברי הפוסקים נראה דלא הוה ריבית, כיון שמחזיר אותו דבר, וכמפורש בדברי הפוסקים, ואכמ"ל.

וכן מצאתי עתה בגליון עלים לתרופה פרשת מקץ תשפ"ב במדור עלי אורח בתשובות הגאון רבי שמאי קהת גראס שליט"א בעמח"ס שו"ת בט הקהתי שנשאל במי שלוה סט כלים חד פעמי לפני זמן ועתה אחר שנתייקר מאוד ורוצה להחזירו האם יש כאן חשש ריבית שהרי מחזיר סט ששוה יותר מה שלוה, והשיב, שאין כאן שום חשש של ריבית והגם שחז"ל אסרו ללות סאה פירות כדי לשלם בסאה פירות מחשש שמא יתייקר מחיר הפירות וא"כ יש איסור ריבית כשמחזיר, מ"מ חז"ל התירו ללות סאה בסאה באחד מאלו האופנים, א' אם היה ללוה קצת ממין ממה שלוה הכא נמי אם הלוה היה לו קצת מאלו הכלים של חד פעמי בשעת ההלוואה אין חשש, ב' אם בשעה שלוה היה להלכים מחיר קבוע אע"ג שבעת פרעון עלה המחיר ג"כ אין איסור ריבית, ג' אם כשלוה הכלים קבעו ביניהם שהחוב יהיה כפי השווי של הכלים בשעת הלוואה ואפילו אם יתייקר לא ישלם יותר ממה שהיה שוה בשעת הלוואה ג"כ אין חשש ואז יכול להחזיר לו סך הכלים שלוה או שיחזיר לו סכום מעות שקבעו אז בשעת הלוואה. עכ"ד בעל השבט הקהתי.

ודרך אורחין אוסיף מש"כ בזמנו האם יש חובת ההשתדלות לקנות עתה הרבה כלים חד פעמיים ושתייה מתוקה מחמת עליית המחירים ע"י ממשלת השמד, נשאלתי האם יש חסרון בבטחון בהשי"ת לקנות הרבה כלי חד פעמי ושתייה מתוקה מחמת שהמחירים יעלו, וכן האם הוא מדרכי ההשתדלות לקנות כן, כי סו"ס אח"כ המחירים יעלו במחיר מאוד משמעותי, ושכן יש הרבה אנשים שמרוקנים את החנויות של החד פעמי, והשאלה היא האם הוא מדרכי ההשתדלות, והאם יש לבטוח בזה על השי"ת, ושמעתי בזה שהיה שמועה שיהיה מחסור בסוכר וכך הסוכר יתייקר, ואחד מבני ביתו של מרן הגרי"ז סולביציק זצ"ל שאל אותו האם לקנות ארגז סוכר, והשיב לו שאין חיוב להשתדל בזה, שהרי כיון דקימ"ל בגמ' בביצה דף טז ע"א שכל מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה ועד יום הכיפורים, ופריש"י שם

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

בזה"ל: כל מזנותיו של אדם כל מה שעתידי להשתכר בשנה, שיהא נזון משם קצוב לו, כך וכך ישתכר בשנה זו, ויש לו ליזהר מלעשות יציאה מרובה, שלא יוסיפו לו שכר למזונות אלא מה שפסקו לו, עכ"ל רש"י, ואמרו מזונותיו ולא אמרו כספו, ולכן אין צריך להשתדל בזה, ושמעתי בזה לומר דנראה דהוא הדין הכא, ואף על החד פעמי סו"ס הרי הוא בכלל מזונותיו, ולכן אין לדאוג בזה, ועוד י"ל לענ"ד שהרי מתפללים בכל תפילה "ומלכות הרשעה מהר תעקר ותשבר וכו' ", וממילא יתבטלו כל גזרות של הרשעים.

וידידי הגרנ"י בן שמעון שליט"א בעמח"ס שו"ת מעשה נסים וש"ס, כתב לי, בזה"ל: נראה לענ"ד דהוא מדרכי ההשתדלות, כי כבר ביום שני הקרוב כל הכלים החד פעמיים יעלו למחיר כפול ממה שמשלמים היום פשוטו כמשמעו, אדם שרוצה להניח את מעותיו על קרן הצבי, יעשה כרצונו... אבל בודאי אדם שקונה היום וחסך בכך הרבה כסף בפרט אם קונה כמות גדולה, הוא בודאי מדרכי ההשתדלות... עיקר הסברא בזה שאם הדבר בא לו 'בקלות' ואינו צריך לטרוח ולהתאמץ לשם כך, הוא ג"כ מדרכי ההשתדלות, ולכן אף אם קונה כמות גדולה ביותר כגון למשך שנה ג"כ הוא מדרכי ההשתדלות, ודומה הדבר למה שפעמים עושים שוק מכירה שמוכרים במכירה שכונתית וכדו' כל מיני מוצרים בזול הרבה יותר ממחירם ברשתות, אטו נאמר שמזונותיו של אדם וכו', וה"ה הכא. עכ"ד, ושוב השיב לי שכן השיב לו זקיניו הגאון רבי נסים בן שמעון שליט"א ראב"ד תל אביב, ועוד אח"כ הוסיף לי, לא כל דבר שהוא מדרכי ההשתדלות הוא חובה, אלא ישנם דברים שהם גם בכלל דרכי השתדלות, כגון אם זה בא לו בקלות, בשביל זה הדגשתי קודם שאם לא רוצה לנצל את ההזדמנות רשאי הוא להניח מעותיו על קרן הצבי, עכ"ד].

(ב). ביטול כלי מהיכנו בחד פעמי, מבואר בגמ' בשבת דף מג ע"א דין ביטול כלי מהיכנו ולכן אסור לקבל שמן מטפטף מהנר משום איסור ביטול כלי מהיכנו יעו"ש, וברש"י שם מבואר ב' טעמים או משום בונה או משום שמבטל הכלי מהיכנו הו"ל כסותר את הכלי, ולפי הטעם דסותר אי ניאמד בכלים חד פעמי ליכא סותר ממילא לכאורה אין בהא את הדין דביטול כלי מהיכנו, ופרי מגדים סימן שיג סק"ד כתב דלכאורה תלוי בהנ"ל, ואולם במשנ"ב שם כתב דלא פלוג, ואמנם נראה דבכלי חד פעמי שבזמנינו שאני, וכן הו"ד הגרשז"א להקל בספר שמירת שבת ככהלכתה פרק כב הערה נד יעו"ש, וכן במנלת אשר שבת סמן לז אות ו' יעו"ש, וכן כתב בהלכה ברורה

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

חלק טו עמ' תקכח יעו"ש בשער הציון. וכן בספר שבות יצחק מוקצה עמ' רלג הו"ד הגריש"א שאינו שייך בכלי חד פעמי, וכן כתב בספר אורחות שבת ח"ב עמ' קעא שמותר לתת קליפות בכלי חד פעמי כיון דבלא"ה נזרקים אחרי השימוש, וא"כ ממילא לא חשיב ביטול כלי מהיכנו, יעו"ש, וכן שמעתי לדינא בשיעור ביו"ט שבועות תשפ"ב ממו"ח הגאון רבי שמואל יאיר שליט"א בעמח"ס תפארת שלדינא קימ"ל כמו מרן הגריש"א דאין ביטול כלי מהיכנו בחד פעמי.

ואולם ראיתי בילקוט יוסף (שבת ח"ב סימן רסה סעיף יז) שדין ביטול כלי מהיכנו שייך גם בכלים חד פעמיים, אלא א"כ נותן את הקליפות לפי שעה שבכה"ג אין את האיסור של ביטול כלי מהיכנו, וכתב שם בהערה דסו"ס יש להם שם כלי וז"ל שם: הנה יש לדון בכלים חד פעמיים המצויים בזמננו דאחר שמשתמשים בהם פעם אחת זורקים אותם לאשפה אם שייך עלייהו איסור ביטול כלי מהיכנו די"ל דדוקא כלי חשוב העומד לשימוש תדיר בזה שייך איסור ביטול כלי מהיכנו משא"כ הני כלים העומדים לזריקה לא שייך בהם דין ביטול כלי מהיכנו ועוד יש לעיין אם יש לחלק בזה בין כלי חד פעמי שעדיין לא נשתמש בו או באופן שמנקה אותו ועושה בו שימוש חוזר ובפשטות נראה דגם בכלים חד פעמיים שייך דין ביטול כלי מהיכנו בפרט שיש שמשתמשים בהם כמה פעמים ולא גריעי מההיא דסי' ש"ח סעיף י"ג בשיירי מכלניות שבלו דתורת כלי עלייהו ושרו בטלטול והוא הדין בכלי חד פעמי דנחשב ככלי לכל דבר ואם זורקו לאחר השימוש הראשון זהו אצלול השימוש הנעשה בסוג כלים כאלה שימוש חד פעמי ושייך ביה דין ביטול כלי מהיכנו אף לאותם שדרכם לזורקו אחרי השימוש ואמנם אם הוא ביטול לשעה שנותן שם הקליפות על דעת לזרוק הצלחת עם הקליפות כבר נתבאר לעיל דאין בזה משום ביטול כלי מהיכנו. ויעו"ש עוד בהערה מה שהאריך בזה.

ג). כלי שמלאכתו להיתר, ויעו"ש עוד בעמ' שפב, שכתב שאם זרק כוס חד פעמי לאשפה שבבית בשבת לא פקע ממנו שם כל ומותר לקחתו ולהשתמש בו שוב, וכלים חד פעמיים חשובים ככלים לכל דבר, ומותר לטלטלם כמו כלי שמלאכתו להיתר, וכתב שם בהערה יח דלא גרע מהמבואר בסימן שח ס"ז בחתיכת חרס שאם זרקה בשבת שרי בטלטול, ויעו"ש במשנ"ב סקל"ב, וליכא למימר דמאחר שזרקו לאשפה שוב לא רגילים להשתמש בו שהרי גם בזמנה כשזרקו לאשפה לא היו רגילים להשתמש בו, וממילא ה"ה כלים חד

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

פעמיים חשיבי ככלים לכל דבר ומותר לטלטלם ככלי כלי שמלאכתו להיתר ואין בהם דין מוקצה, וכתב שאף לדעת האג"מ ח"ג חאו"ח סימן לט שכוס הנעשה לשימוש חד פעמי אין לו שום חשיבות והוא גרע מכוס פגום ולכן אינו ראוי לא לכוס הקידוש ולא לכוס ברכת המזון יעו"ש, אפ"ה יודה לענין מוקצה שכיון שהוא ראוי לאיזה שימוש חד פעמי אין עליו תורת מוקצה, יעו"ש עוד בילקו"י מה שהאריך בזה.

ד). האם מותר לקמט תבניות אלומניום חד פעמים, ועוד י"ל שאי נימא דאין תורת כלי על חד פעמי, ממילא אפשר לרסקו ולקמטו וכל כיוצא בזה, וכמו שכתב בשו"ת מנחת שלמה ח"ב סימן יס סעיף ב' וז"ל: נלענ"ד דחבית של מוסתקי הו"ל כלי אלא שאין זה חשוב ולכן אין רואין את השבירה כסתירה, והכי נמי גם קופסא של סרדין אע"ג שזה חזק מאד מ"מ הכלי עצמו עומד רק לשימוש חד פעמי לפתחו ולזורקו, ולכן אע"פ שהדגים שבתוכו משתמרים זמן רב ע"י הכלי ומעבירים ממקום למקום מ"מ הכלי עצמו עומד רק לזורקו באשפה ורק קופסא גדולה שגם לאחר הפתיחה משתמשים בה שפיר חשיב כסותר או כבונה לדעת החזו"א עכ"ד, ועיין עוד בזה בשו"ת אבני דרך ח"ז סימן מז, והפוסקים עוד האריכו בזה ואין כאן המקום להאריך.

ד). טומאת כלים בכלים חד פעמים, עיין בארוכה בשו"ת תשובות ישראל ח"ב סימן לב וכן הוא נפק"מ האם אשה מקבלת טומאה על בגד תחתון שעשוי מנייר עבה, וכתב בזה בספר מראה כהן (עמ' ל אות ז) שכיום שמצויים מכנסי נייר לשימוש חד פעמי וגם בזה דעת גדולי ההוראה להחמיר ולדון את הכתם הנמא עליהם כדין כתם הנמצא על דבר המקבל טומאה יעו"ש, והאריכו בזה עוד הפוסקים ואין כאן המקום להאריך.

ה). נטילת ידיים בכוס חד פעמי, לכאורה יש לומר שכיון שאין לו חשיבות כלי וכמו שכתב באגרות משה לגבי קידוש א"כ ה"ה לכאורה לגבי נטילת ידיים לסעודה, וכן כתב לדינא בשו"ת אור לציון ח"ב פרק יא ס"ו שאין ליטול לכתחילה בכלי העומד לזריקה כיון שאין לזה שם כלי, וכן כתב להחמיר בשו"ת קנין תורה ח"א סימן מט אות ב', ובשו"ת ויען יוסף ח"א או"ח ס"ב, וכ"כ בעל שו"ת שרגא המאיר בספרו פתחא זוטא נט"י סי' קנ"ד ס"ד, וכן ראה בספר שערי ציון לדידי הגאון רבי יצחק אוהב ציון שליט"א ח"ב עמ' כא ששאל למרן שר התורה הגר"ח קניבסקי זצוק"ל על נט"י מכוס חד פעמי והשיב ע"ז ר"מ פיינשטיין מחמיר, וכונתו למש"כ בשו"ת אג"מ

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

לגבי קידוש שיש להחמיר בקידוש על כוס חד פעמים וא"כ ה"ה בני"ד, ואולם ראה בזה בספר שמענו כן ראינו ח"א עמ' יח מה שהשיב הגר"ח קוצ"ע

ואולם בספר ברכת שמים עמ' רעט כתב לחלק בין נט"י בכוס חד פעמי לקידוש בכוס חד פעמי, ועיין עוד בשו"ת אז נדברו ח"ו סימן מח כתב לגבי נט"י

וראה עוד בספר בנתיבות ההלכה חלק כ' עמ' 42 שהובא בשם הגרשז"א שאף אם אי נימא שאין לקדש בכוס חד פעמי מ"מ לנט"י כשר יעו"ש, ועיין עוד בזה בשו"ת באר משה ח"ג סימן נה, ובשו"ת שאיחת שאול ח"א סימן לו, ובשו"ת פלגי מים ח"ב סימן ה', ובשו"ת וווי העמודים ח"ב סימן ג', ובספר אוצר תשובות לשאלות המצויות ח"א סימן קו, ועוד הראני בזה ידידי הבה"ח יצחק פרץ נ"ו מש"כ לו הגאון רבי מצליח חי מאזוז שליט"א ששמע מהנאמ"ן שליט"א שמן הדין מותר ליטול בו ידים אבל אם אפשר בנקל להחמיר ליטול בכלי גמור תע"ב.

וראה עוד בזה בגליון בארות יצחק מס' 1 בתשובת הגאון רבי יהודה ברכה שליט"א במח"ס שו"ת ברכת יהודה לידידי ורעי הבה"ח ר' יצחק פרץ נ"ו וז"ל: שלום וישע רב, מה ששאלת האם מותר ליטול ידיו בכלי חד פעמי, הנה איפלגו קמאי בזה, ובאו לציון בספר פסקי תשובות (סי' קנט הלכה ב). ע"ש. [ואולם מה שציין בהערה 6 למ"ש בשו"ת אג"מ (ח"ג חאו"ח סי' לט) להקל בזה, יש להעיר דאיהו מיירי התם לגבי דין קידוש בכוס חד פעמי, ולא מיירי לגבי נט"י. וע"ע מ"ש בזה בספר חזו"ע שבת ב' (עמ' נד-נו), ובמ"ש בשו"ת ברכי"ה (ח"ו חיו"ד סי' ז). ע"ש]. ואף שלדינא יש להורות בזה דספק דרבנן לקולא, מ"מ שיש להמנע מלברך על נטילה זו, ומשום הכלל של סב"ל, וכמ"ש מהר"ש גרמיזאן זצ"ל בשו"ת משפטי צדק (סי' ז) דאף שאמרו שמים שיש לו ספק בהם אם נעשה בהם מלאכה או לאו, שיכול ליטול בהם ידיו, וכמ"ש בשו"ע (סי' קס סעיף יא), מ"מ אין לברך על נטילה זו, וכ"כ בספר כה"ח (שם סק"נ). ואף שרבים וטובים הורו שיש לברך על נטילה זו, שמאחר וחז"ל הורו שנטילה זו כשרה היא, שפיר דמי לברך על כך. ובאו לציון בשו"ת יחו"ד (ח"ו סי' לא), מ"מ בשו"ת חלקת יואב מהדורא תנינא (ס"ס א) כתב להעיר על כך שאע"פ שהחכם צבי (סי' קל) בדין עירוב תבשילין בדגים מלוחים כתב להיפך, נ"ל שיש לחלק בין ספיקא דדינא לספק במעשה, שבספק במעשה חזר להיות כודאי להקל וצריך לברך,

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

משא"כ בספיקא דדינא. ע"ש. הובא בשו"ת יחו"ד (שם עמוד קסב). ולפ"ז לגבי נ"ד דהוי ספיקא דדינא י"ל בזה את הכלל של סב"ל. נמצינו למדים: במקום דליכא כלי רגיל לנט"י, אפשר ליטול ידיו בכלי חד פעמי, אך אין לברך על כך (ואף על נט"י שחרית אין לברך היכא שנטל ידיו בלא כלי, וכמ"ש בשו"ת ברכי"ה ח"ז חאו"ח סי' י), וממוצא דבר אתה למד שהיוצא מבית הכסא אם אין לו כלי נטילת ידים (וכפי שכתבנו בשו"ת ברכי"ה (ח"ז חאו"ח סי' יא) שיש להחמיר ליטול ידיו בכלי לאחר יציאה מבית הכסא. ע"ש), שיטול בכלי חד פעמי, וזאת מאחר ולדעת רבים מהפוסקים נחשב הדבר לכלי לגבי נט"י. עכ"ד.

ולגבי נטילת ידים לשחרית בכוס חד פעמיים, בספר דעת נוטה תפילה תשובה רנה שהיב הגר"ח"ק להקל אף שס"ל להחמיר בנט"י לסעודה, וא"כ נראה דה"ה לנטילת ידים של בית הכסא, וכן ראיתי שכתב ידידי הגר"מ גבאי שליט"א בתשובה להבה"ח יצחק פרץ נ"ו.

ו). בנית מזרק חד פעמי בשבת וכל כיוצא בזה, בשו"ת מנחת שלמה ח"ב סימן יג כתב לפי החזו"א יש איסור בהא ואולם בספר מעשה השבת (ח"א עמ' תנו) הביא ששאל למרן הגרע"י, בזה"ל: מצוי מאד שרוצים להגיש קינוח סעודה בתוך גביעים חד פעמיים, אולם ישנם גביעים שהרגלית שלהם נפרדת מגוף הגביע, ולצורך השימוש צריך להרכיבם לגביע בצורה רפויה, ויש לעיין האם יש בזה משום תיקון מנא, או שזה דומה להרכבת לגביע רפויה, אשר כבר פסק בזה מרן שליט"א להתירא. וענה לו מרן זיע"א בזה"ל: מותר להרכיב הגביע לצורך שתיה, בצורה רפויה ע"כ לשון התשובה של מרן רבינו זיע"א, ויש לי עוד אריכות בזה בכתובים, ואין כאן המקום להאריך בזה.

ז). האם יש שכחה באוכל מכלי חד פעמי שבור, ויש לדון לפי מש"כ בכף החיים סימן ב' סק"ג בזה"ל: האוכל בכלים שבורים יהיה לו שכחה והטעם משום שהם רומזים אל בחינת הקליפות והשכחה היא מהם עכ"ל, די"ל דאין לו בו אלא חידושו, ודוקא בכלים רגילים ולא בכלים חד פעמיים,

ח). האם מותר לאיש לענווד תמיד מפלסטיק של בית החולים, ונשאל בזה הגרמ"ר שעיו שליט"א בגם אני אודך מתשובתיו ח"ב סימן צד ע"י הגר"ג

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

הכהן רבינוביץ שליט"א האם יש בהא משום לא ילבש, ויעו"ש שכיון שזה רק חד פעמי יש להקל יעו"ש, ונראה דהיינו משום שאין ע"ז חשיבות של כלי.

ט). האם מותר להשתמש בכלים חד פעמים בשבת משום כבוד השבת, דאם נימא דאין ע"ז חשיבות של כלי אין זה מכבוד השבת, כמו שכתב בחזו"ע לגבי קידוש על כוס חד פעמי, בשו"ת אבן ישראל (ח"ט סימן ל), כתב בהא שמה שנהגו בשב"ק לאכול בצלחות של ניילון וחושש מע"כ שזה פחיתות בכבוד שבת, בודאי מי שיש לו כוח לרחוץ את הכלים בליל שבת על מחר, בודאי טוב ויפה להשתמש בכלים חשובים יותר לכבוד שב"ק, אולם כהיום הנשים חלשים וצריכים לגדל הבנים והבנות, ואין להם כוח אחרי יום עבודה להכין על שבת קודש, עוד לרחוץ את הכלים של סעודת המחר ולכן משתמשים בכלים כאלו אשר לא צריך לטרוח ולהרחיצם, וגם מש"כ מע"כ כי לא משתמשים בכלים כאלו על חתונה זה נכון, אבל שמחות בר מצוה ותנאים כן משתמשים בכלים אלו, ולענין כבוד שבת, אם מכינים לאכול דגים ובשר ושאר מטעמים לכבוד שב"ק ג"כ יוצאם בזה כבוד שבת, ואם מניחין על השלחן מפות מצויירות ג"כ יוצאין בזה כבוד שבת, ול"צ כבוד שבת בכל דבר ודבר והרי ביוהכ"פ מכבדין רק בכסות נקי, וזה כבר נקרא כבוד היום וכ"ש בשבת שואכלין כל מיני מטעמים לכבוד שבת, ואין להכביד על הקהל עכ"ד, ומה שיש להקשות דהא סו"ס אית ביה כבוד שבת, ולמה לא נצטו בכבוד שבת, דהרי סו"ס אם גדול הדור היה מגיע מאליו, וכל כה"ג ברור שהיה טורח, אבל מ"מ הקל בזה דסו"ס אין להכביד על הקהל.

ובעיקר הסברא דיש בזה מיעוט כבוד שבת, כן כתב בחוט שני (ח"א פ"א סק"א בד"ה יש) שיש מייחדים כלים מיוחדים לשבת לסעודות שבת והוא משום כבוד שבת כמו שעושים לכבוד אורח חשוב, ועכ"פ אם משתמשים בשבת בכלים חד פעמיים המצוי בזמננו יש בזה מיעוט כבוד שבת שהרי לאורח חשוב לא היו משתמשים בזה אם לא במקום הצורך, ודעת הגר"ק שאפשר כן כתב במשירם אהבון עמ' שג שאפשר, וכן כתב בספר תורת חיים (עמ' רי) בראשית ששאלו להגר"ק, האם בשבת קודש אפשר להשתמש בכלים חד פעמיים שלכאורה הרי אין בזה כבוד שבת, וענה אפשר, ובס' בגדי שבת עמ' נט, שם הביא דעת הגר"ק ושאל ל שזה חד פעמי אין זה חסרון וכל הבעיה בכלי מכוער אבל בכלי חד פעמי אפשר דהא סו"ס מכבד את השבת, וראה עוד בעלינו לשבח (ויקהל עמ' תקל) שאמר הגר"י

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

זלברשטין שכיון שיש קושי בשטיפת הכלים א"כ בכלים החד פעמיים משום זלזול בכבודה של השבת, והיינו כיון דע"י כן הרי הוא מטריח את האשה. וע"ע בספר ענפי משה שבת. ושם הביא ששאל את הגאון רבי עזריאל אויערבאך שליט"א אם כלים חד פעמים הוו בזיון לשב"ק ואמר לו בזיון זה לא, כבוד השבת יותר בזכוכית. ע"ש.

וע"ע בשו"ת השואל ח"ב סימן כו, לדידי הגר"מ ציון הלוי שליט"א שכתב לו הגר"א נבנצל, הם אמנם פחות יפים אבל חוסכים טירחה, רק יש ליזהר שבגמר שימושם יטלטלם לפח משום מוקצה, ע"כ. עוד הביא שם שכתב לו בעמח"ס שו"ת שבט הקהתי בזה"ל: אם זו משפחה גדולה וקשה לנקות אחר שבת, לילדים יכול ליתן, אבל למבוגרים יכבד השבת עם כלים רגילים ע"כ, ושם הוסיף שראה שאמר פעם שכיוון שלאדם מכובד ובחתונה נמענים מלהשמש בכלים חד פעמי, יש להחמיר בשבת עכ"פ למבוגרים, אבל לילדים אין חשש, וע"ש עוד תשובות מגדולי הפוסקים.

ועוד הביא מש"כ לו שם הראשון לציון רבי יצחק יוסף שליט"א בעמח"ס ילקוט יוסף, הנה בודאי מצד ההידור אם ישנה אפשרות להשתמש בכלים נאים וקבועים יש בזה משום הידור מצוה ומ"מ ישנן הרבה נשים שעובדות קשה בהכנות לשבת בניקיון הבית בישול ואפייה ונכנסות לשבת כשהן עייפות וקשה להן לשטוף כלים אחר ארוחות שבת או בחורף שקשה להן לשטוף הכלים במים קרים וכל כיוצא בזה לכן אפשר להשתמש בכלים חד פעמיים. עכ"ד, ע"ש עוד.

ועיין עוד בגא"א תשובות הגר"מ חליוה שליט"א בקונ' שבתא דאפרים סימן ד' שהשיב בעל הרבבות אפרים שמותר להשתמש בכלים חד פעמיים בשבת, מהיפים יותר יעו"ש, וציין עוד למש"כ בזה בשו"ת רבבות ויובלות סימן שנט לגבי קידוש בכוס חד פעמיים, יעו"ש, ובמק"א הארכתי עוד בזה עוד בכמה חקירות, ואין כאן המקום להאריך.

(י). האם אפשר לשבור בחופה כוס חד פעמי יקרה, והנה היום (כסלו תשפ"ב) שהתייקר בעוונות המחיר של החד פעמי נשאלתי ע"י כמה וכמה, האם יהיה מהני לשבור כוס חד פעמית ששייך בה שבירה, [שהרי היא שווה יותר, כי המס הועלה לפי המשקל], ואולם לענ"ד שלא מהני בכה"ג דאכתי אינו צער כמו כוס זכוכית שהוא איבוד ממון, וכן השיב לי הגר"א פרינץ שליט"א בעמח"ס שו"ת אבני דרך, וציין לי למש"כ בחלק יד סימן ריד האם

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

יכול לשבור נורה במקום לשבור כוס, מחמת שיש לו טראומה מחבר שקרה לו פציעה מחמת שבירת הכוס, ושם התיר לשבור נורה ושכן כתב לו הרה"ג אליהו בר שלום שליט"א בעמח"ס משפט הכתובה, ואולם כתב שם שמרן הגר"י ליברמן שליט"א בעמח"ס שו"ת משנת יוסף כתב לו שאין לשנות מהמנהג לשבור כוס וז"ל: גם אם תוצאות שבירת נורה שוה לשבירת כוס, עלינו לנהוג כמנהג שקבלנו מאבותינו, שכבר אמרו חז"ל פוק חזי מאי עמא דבר (ברכות מה), ומנהגן של ישראל תורה היא (ב"י יו"ד סי' לט. רשב"א תוה"א דף לד), ומנהג אבותינו תורה היא (ב"י סי' תפט בשם הרא"ש כלל כד סי' יג). וכבר כתבתי לכת"ר בתשו' שנדפסה במשנ"י (י, קסח) בנידון פריסת חופה ביריעה, דגם כשאין מבינים טעם מנהג אין לשנות, וכמו שהזהיר כק"ז החת"ס בהרבה מתשובותיו לא לשנות ח"ו שום מנהג, כגון בשו"ת (אבה"ע א, צח) דעו כי כל המנהגים הללו שבאשכנז נוסדו ע"פ רבותינו בעלי התוס' רש"י ותלמידיו. ושם (ו, פד) כל המשנה ידו על התחתונה, וכל המחזיק בדחז"ל ומנהג אבותינו ידו על העליונה ויתברך מאלקי קדם עכ"ל. ושם (או"ח סי' קצ) טוב למעט בטעות מנהג אבותינו. ועוד (יו"ד סי' יט) קשה לשבור מנהגי ישראל אפילו להקל, וראה כמה הטריח הרא"ש ליישב מנהג קולא וכו'. עכ"ד, וא"כ לכאורה ה"ה לדין שיש לשבור כוס זכוכית, ולא לשנות מהמנהג.

וכן השיב לי הגאון רבי יקותיאל אוהב ציון שליט"א בעמח"ס שו"ת יעלת חן, ובעמח"ס זכר עשה ושא"ס, וז"ל: בעניותי, איני רואה שאלה, ופשיטא שיש לשבור כוס חשובה, והיוקר בכוס ח"פ אינו מחשיב את הכוס כלל, דסו"ס אינו ראוי להעלות על שלחן מלכים, וראוי את בית קדשינו ותפארתנו לשבור עליו מידי דחשיב. וגם למא"ד שהשבירה אינה משום זכר לחורבן, אלא כדי שלא יגיעו למצב דבדחי טובא כההיא דברכות לא ע"א, מ"מ ליכא מידי בשבירת כוס ח"פ בשביל מטרה זו. ואיני נכנס למה שכתבו דזכוכית דוקא שיכולים לצרפה שוב בכבשן, ויש מזה רמז לחתן ולכלה וכו', ואמנם בס' בן יהודע שם כתב שיש בל תשחית בשבירת כוס יקרה. ע"ש. כל כונתו היא לאפוקי מכוס שיש בה שווי גדול מאד. ואעיקרא, פשטות הגמ' דלא כמ"ש הבן יהודע, ומש"כ להעמיד הגמ' דתבר כסא דמוקרא ת' זוזי, היינו שהיתה שבורה, ורק שלא שמו לבם שהיא כבר שבורה, הוא דוחק גדול. וכבר העירותי בזה בחיבורי זכר עשה, וכן העיר ביסוד הענין הגאון שדי חמד (מע' חתן וכלה) שיש לשבור כוס חשובה וכו'. ע"ש, וראה כל מה שהביא גאון עזינו זיע"א בתשו' יביע אומר ח"ד (אה"ע סי' ט אות ד), ומשם יש

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

להקיש לנ"ד. ואין להאריך יותר בדבר פשוט כ"כ. רק זאת אומר, דמי שאין בידו לשבור כוס כ"א של חומר חד פעמי, יותר נאה שלא יעשה כלום, ממה שיעשה דבר מבוזה שכזה. עכ"ד. ואמנם נראה שבשעת הדחק יהיה מהני. וכן השיב לי בזה הגרמב"כ דדון שליט"א בעמח"ס נוהג במ ושא"ס, וז"ל: בעזה"י ער"ח כסלו התשפ"ב כבוד החתן המפואר ונעלה. לשם ותהילה. הרב יוסף אביטבול שליט"א. רוב שלום טובה וברכה. הנה בדבר שאלתו האם כעת שהתייקרו הכלים החד פעמים, האם מועיל לשבור כוס חד פעמית בחופה? והנלענ"ד הדלה, שיש לתלות הדבר בטעמים לשבירת הכוס בחופה. כי ע"פ המעשה המובא בגמרא בברכות (ל:) ברבינא שעשה שמחה לבנו, וראה שחכמים שמחים יתר על המידה, ושבר כוס יקרה, שיתעצבו אל ליבם, משמע שיש לקחת כוס יקרה וחשובה, שבשבירתה נגרם צער. וכן משמע מהרמ"א (סימן תק"ס סעיף ב'), על פי דברי הכלבו (סימן ב'), שהטעם לשבירת הכוס בחופה היא זכר לחורבן. ולפ"ז יש להביא כוס מכובדת, ולא תועיל כוס חד פעמית. ובתוספות (שם) הזכירו המנהג לשבור כלי זכוכית. וכן הביא בשערי תשובה (סימן תק"ס) שיש טעם לשבור דווקא זכוכית על פי הסוד. וכן הביא בפרי מגדים משבצות זהב או"ח סימן תק"ס, וביאר הדבר מכמה טעמים. והבא"ח (פרשת שופטים סימן ה'), הביא שמנהגם היה לשבור כלי חרס ולא זכוכית. יעו"ש. ובמהרי"ל (הלכות נישואין) כתב טעם לשבירת הכוס, לבטל כוח הסטרא אחרא. יעו"ש. ולפי טעמו, מועילה כל שבירת כלי להרחיק המזיקים. וכן בספר ים של שלמה (כתובות א' י"ז) כתב טעם נוסף לשבירת הכוס, שהיא זכר לשבירת הלוחות. יעו"ש. ולפי טעמו ניתן לשבור גם כוס חד פעמית, שהרי כל שבירה מועילה. ועל כן למסקנה מנהג ישראל לשבור דווקא כוס זכוכית או חרס, ובשעת הדחק ניתן לשבור גם שאר כלים כגון נורה שרופה או כלי חד פעמי. וה' ישמחנו בבנין בית מקדשנו ובשמחת בנינו ובנותינו. אכ"ר. עבד לאל אדון, כפיר ברוך מבורך דדון ס"ט. ע"כ תשובתי אלי.

ואמנם בעיקר דבריו כתב לך הגר"י אוהב ציון שליט"א להעיר ע"ד בזה"ל: ומש"כ הרב הגדול רבי כפיר וכו' דדון שליט"א לדייק ממהרי"ל וכו' דסגי בחד פעמי, לענ"ד, ל"ש שבירת סט"א או זכר לשבירת לוחות, כאשר הדבר נעשה בדבר שאין לו קיום כ"כ, [ופוק חזי מש"כ בזה בנידון קידוש ונט"י וכו']. עכ"ל. ועיין עוד במה שהארכתי בדין שבירת כוס בחופה בספרי שירת יוסף עניני נישואין.

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

האם תבניות אלומניום צריכות טבילה

והנה נראה ע"פ מש"כ בשו"ת חלקת יעקב שם שכלי חד פעמי אינו צריך טבילה א"כ ה"ה הכא, אם משתמש לחד פעמי, ואמנם אכתי יש לדון דהכא אם נימא דהוא מחויב בטבילת כלים, ולהלן יתבאר מדברי הפוסקים דאינו מסוג המתכות שחייבו חז"ל, ומ"מ כן כתב לדינא בשו"ת מחזה אליהו ח"ב סימן נ' שכלי שמיועד לשימוש חד פעמי אפילו אם החליט להשתמש בכלי ג' פעמים או אפילו קצת יותר לא צריך טבילה, ויעו"ש כמה טעמים, וכתב שנראה שסו"ס כיון שהוגי ייצר את הכלי שלשמו בודד והישראל החליט לעשותו לכלי רב פעמי, יעו"ש, וכע"ז מבואר הסברא הנ"ל בשו"ת אור לציון ח"א או"ח סו"ס כד יעו"ש.

וכן הביא בספר אהל יעקב תשובות הפוסקים יו"ד עמ' פד שכן השיב לו הגרש"י שלזינגר שליט"א שאף שהוא לשימוש כמה פעמים מ"מ לענ"ד אינו צריך טבילה כיון שהוי חד פעמי אין לזה גין כלי לגבי טומאה כמו שיבארו הפוסקים ואינו צריך טבילה ומה שהוא מיחדו נקרא שהוא עושה כלי והוי ע"י זה כלי שעשאה ישראל ולא כלי של גוי.

ויעו"ש עוד בספר הנ"ל בנספחים תשובת מאת הגרנ"א אהלבוים שליט"א במח"ס מנחת חן שהשיב לו לדינא שתבניות חד פעמית מאלומיניום אין צריך טבילה כיון שעומד ליזרק אינו מקבל טומאה ולכמה פוסקים דיני טבילה תלוי בדיני קבלת טומאה, ועוד דלא הוי כלי תשמישי כיון שאין משתמשין בו קבע וכמ"ש הגידולי טהרה לגבי יורות, אבל כשרוצה להשתמש בו פעמיים הסכמת הפוסקים שצריך טבילה לפי שמחשיבו ככלי סעודה, וגם לענ"ד נראה דלא מועיל לקפל את התבניות ואח"כ לתקנו כדי שזה יחשב כמעשה ישראל שפטור מטבילה, שהרי כיון שטבע אלומיניום שמתקפל ומתעקם כה וכה בנקל, א"כ כשאח"כ מיישר אותו על מכונו הרי חוזר וניעור מצבו הראשון ולא נחשב ע"י פעולה זאת ככלי חדשה שנשעה עכשיו ע"י ישראל וצריך טבילה עכת"ד יעו"ש מה שהאריך בזה.

בשו"ת אשר חנן ח"ח סימן טז נשאל על מה שמורה כנגד דברי הגר"ע יוסף זצ"ל שתבניות אלומניום צריכים טבילה, וכתב שם, ובשביל להצדיק הטענות שיש בלבי להקל אף בשימוש הראשון וכפי מנהג העולם גם אצל הבני תורה יש להבין בריש הענין שהאלומיניום חמרן היא מתכת חדשה שנתגלה הפקתו במאה שנים האחרונות והוא יסוד כימי הנמצא בטבע בעיקר

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

במחצבי המינרל והתרכובת בוקיסט וע"מ להפיק אותו לשימוש יש להפריד החומר הרצוי מהתרכובת שבו ע"י טחינה לאחר מכן להשרות בסיר לחץ עם מגנזיום סיליקון ונחושת שם עובר סינון ושטיפה וחימום עד כדי קבלת תחמוצת האלומיניום שאח"כ עוברת אלקטרוליזיה ועל הקתודה מתקבל אלומיניום נוזלי וכמעט במאה אחוז טהור ומשם לייצור הסופי הכולל גם דפי האלומיניום לצורך התבניות הנ"ל ועפ"ז האלומיניום אינה מן המתכות המפורשות שבמקרא (במדבר לא כב) אך את הזהב ואת הכסף ואת הנחושת את הברזל את הבדיל ואת העפרת כל דבר אשר יבא באש וגו' אלמא שהתורה דקדקה לפרטם הרי שכל ממיני המתכות החדשות שאין בהם ממש מאותם המתכות המצויות במקרא כגון האלומיניום והמגנזיום והטיטניום והדומה להם הרי שאינם חייבים בטבילה מדת או לענין קב"ט ומפורש בענין אחר בגמרא חולין נט תנא דבי ר' ישמעאל ואת החזיר כי מפריס פרסה הוא שליט בעולמו יודע שאין לך דבר שמפריס פרסה וטמא אלא חזיר וה"ה לענין הגמל שאין לך דבר מעלה גרע וטמא אלא גמל לפיכך פרט בו הכתוב הכ"נ בנ"ד שפירט הכתוב ואע"פ שכל המתכות למינהן הן הכבדות והן הקלות המה יסוד כימי משותף המצוי במינרלים שונים בכדור הארץ בצורת תרכובת ואף כולם נקראים מתכות הן במדע והן ע"פ העולם אך יודע הכל שבירר בספר התורה הששה מיני מתכות בלבד ואפילו דאפשר שרק הם היו המצויות בתקופה ההיא מ"מ מהיכא תיתי להוסיף על התורה את שאר סוגי המתכות הקיימות בימינו כנגד פשוטו של מקרא ואין לומר שאולי האלומיניום הינו ממשפחת הברזל או הכסף כי כבר ראינו בריש הדברים שהפקתו ומציאותו שונה אחרת תימצי שנחושת ובדיל וכסף הם גם מתכות משותפות ודומות מאוד בהפקתן ולמה צריך הכתוב לפרט הא משמע אע"פ שזה מתכת משותפת מ"מ כל אחד שונה מן השני ואין לנו ידיים ורגלים בסודות אלו להבין ההבדל בפרט בענין של טומאה וטהרה שהינה חוקה ורק אדון העולם יודע סיבה ויסוד לכל חוקה מדוע רק בשש המתכות האלו קיים דיני טומאה וטהרה או דבעי טבילה וכיו"ב ועיי' במש"כ הרמב"ם מקואות פי"א הי"ב ובאור החיים חקת פי"ט ב' ואם נאמר אחרת הוי כחידוש ונביאות ומוסיף על מצות התורה והלא מוזהרים אנו על מצות שלא יתחכם אדם בהם ושלא יוסיף עליהם כגון מינין שבלולב או ד פרשיות שבתפילין שלא יעשה מהן ה' כי כל המוסיף עובר על התורה שנאמר דברים יג' לא תוסיף עליו וגו' כי התורה תמימה שנאמר תהלים י"ט תורת ה' תמימה וגו' וכל מה שתמים א"צ תוספות ומגרעת וכל דרכי התורה הם מזוקקין בלי סיג הוא שאמר דוד

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

ע"ה שם י"ב אמרות טהורות כסף צרוף בעליל לארץ מזוקק שבעתיים כד הקמח פסח א' והש"ס ופוסקים מלא מה ואפילו אם נניח שגם בזמנם היה מצוי כמה מהמתכות של ימינו ואולי בצורה אחרת אך משמנה הכתוב השש יש ענין וסוד כאמור שרק עליהם חל הכתוב ואולי הוא מפורש ברש"י ר"ה יט אין כלי מתכות טמאין דאורייתא אלא המנויין בפרשה הזהב והכסף וכר יעו"ש אלמא שבזמן רש"י היו מתכות אחרות רק שהבדיל בענין טומאה וטהרה בין המתכות המוזכרות י"ל ה"ה לענין טבילת כלים ושאר הענינים או שיש לפרש מדבריו שרק השש מקרי מתכות ושאר הדברים אע"פ שדומים למתכת אינם בבחינה זו וגם אם לשון העם מורגל בלשון מתכות זה רק לשון ושפה כי ישנם עוד שמות מקבילים כגון סגסוגת או אל חלד וכיו"ב ומש"כ בתפארת ישראל קונט' יבקש דעת אות מד מדעתו הרחבה ולא דוקא השש מתכות דהרי בעתים הללו מצאו הטבי' כמה מיני מתכות חדשים שלא שערום אבותינו והגם שי"ל שהם כולן בכלל הר מינים עכ"פ צ"ל ששש שמות של מתכות הנ"ל לאו חקא אלא כל הנרקע בפטיש רקועי פחים נקרא מתכות יעו"ש ומהאמור ק"ק ע"ד למה פירט הכתוב שש מתכות ומה כבר יכול להתחדש בעולם מה שלא חידשה התורה ומש"כ שלא שערום אבותינו מה שייך לחכמים הלא הוא מקרא מלא והי"ל לתורה לכתוב כלי מתכת או לכל הפחות ברזל ומינו וכיו"ב אלמא דלא סתום כן אלא פירט הכתוב בדוקא ומש"כ כל הנרקע בפטיש רקועי פחים וכירב זה מנין לו והרבה יסודות בטבע רקועים בפטיש ולא קרבו למתכות א"נ שבימינו לא רוקעים כזמנם אז גם נשלול המתכות המוזכרות אלא ודאי דלא דק ביה. ויעו"ש עוד מה שהאריך בזה.

וכתב עוד, אך מסתבר אצלי שאין לנו לגזור גזירות חדשות מדעתינו לא על האלומיניום ושאר המתכות החדשות ולא על הפלסטיק והדומה לו שמופק מנפט ופחם ובש"ס שזכרו זכוכית בבחינת גזירת חכמים בדוקא ע"ז גזרו אבל על אחרים שלא פורש חוץ מהמקרא אין לנו לגזור גזירות מדעתינו בדבר שלא נזכר בש"ס וכמ"ש על ענינים אחרים הדא"ש שבת פ"ב טו' ובב"י או"ח סימן י"ג ובפר"ח בכמה מקומות יו"ד צ"ז ופ"ז סק"ז ושאה"ח ובמקו"א כתבתי בזה, ויעו"ש עוד מה שהאריך בזה שכיון שאלומיניום הוא לא מהמתכות שהזכירו חז"ל ממילא הרי הם פטורים מטבילה.

וכתב להוסיף עוד טעם שיש להקל בזה משום חד פעמי, וז"ל: זאת ועוד שבכלים חד פעמיים יש להתיר בשופי כדין חותל והקרן שאם משתמש בהם

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

ומשליכם אינם מקבלים טומאה ותליא מילתא במחשבה כלים פט"ז מ"ה ורמב"ם כלים פ"ה הז אלמא אפילו בכלי גמור וחזק כל עת שחושב לעשותו עראי אינו מק"ט ק"ו בכלים חלשים שאינם מסוגלים לשימוש רב פעמי שאינם מק"ט וע"ד מש"כ הב"י ק"כ ס"א מהירושלמי ע"ז פ"ה הט"ז דהטבילה היא שיצא מטומאתו של עכו"ם לקדושת ישראל מוסכם אצל רבים שדין טבילת כלים נגזר מטומאה וטהרה ואף לראשונים וכמבואר במרדכי ע"ז סימן תתנ"ט וסיע' וכ"כ בשב יעקב ח"א סימן לא ובחלק"י יו"ד סימן מ"ו ויען יוסף יו"ד ס"ז מנח"י ח"ה סימן ס"ט וכ"נ גם דעת הגר"א ק"כ סקט"ז יעו"ש וכבר הארכתי בזה בשו"ת אלקבץ ח"א ירד סימן א' מפי ראשונים ואחרונים שיש הקבלה בין הדינים ולכל הפחות בטומאה וטהרה בעלמא לטהרם מטומאת נפש ומוכח נמי משיעור מי נדה ועין ברש"י ורשב"ם ורמב"ן במדבר לא כ"ג וידעתי שיש משתמשים בתבניות יותר מפעם אחת מפאת חסכון אך ניכר שלא ישנו את עצם ההלכה כי מהותו של הכלי אינו אלא חד פעמי ולכך הוא נוצר במפעל מתחילה חלוש ורעוע ורוב הציבור בימינו משתמש בו חד פעמי ומיעוט משתמש בו יותר ולכאורה בטלה דעתם כנגד הרוב זאת ועוד שאחר שימוש ראשון כבר נתעוות וכמעט ואיבד צורתו ואין בכחו להחזיק יותר מפעם או פעמיים ודמי לכלים מן הלפת והאתרוג והדלעת היבשים שחקקן למוד בהן וכיו"ב שהם טהורין לפי שא"א שיעמדו אלא לזמן מועט רמב"ם כלים פ"ב ה"א וכ"כ באגרו"ט ח"ג ירד כ"ג להביא ראיה מהרמב"ם הנ"ל אך מה שבמשנ"ה ח"ז סימן קי"א כתב להשיג ע"ד אחה"ט ליתא שכל רעיון הכלי ועיוותו מתחיל בשימוש שלו ולא כמה שהוא עומד בפני עצמו והמציאות מכריחה שאחר כמה פעמים בכלים אלו כבר התבנית רעועה ולא גרע מכלי לפת ודלעת ודברי האגרר עומדים וקיימים לעד והוא לנו כהגר"א בדורו, ואת"ל שהלכה כמהרי"א אסאד חיו"ד רט"ז שאף במקום שאין הכלי מקבל טומאה בעי' טבילה בכדי שיצאו מרשות העכרם לישראל וכמוהו כתבו רבים ושלמים שלא להקביל הדינים אלא גזה"כ היא ולפ"ז מה שייך ביה כלי חד פעמי או לאו י"ל דאזלי' דאלומיניום בכלל ואינו מן המתכות שבתורה ואף לא בגזירת הזכוכית וספיקא דרבנן לקולא מכל אלין מנהג ישראל תורה היא ואין צריך להטביל תבניות אלומיניום חד פעמי מתוצרת חרל ואפילו שמשמש בזה יותר מפעם אחת ק"ו דכל האי דינא הוא ספק דרבנן וספיקו להקל. עכ"ד.

ובהוראה ברורה עמ' 246

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

וכן הו"ד הגרשז"א זצ"ל בספר שלמי מועד עמ' תקמ"ו שכלים העומדים לשימוש חד פעמי העשויים מחומרים הטעונים טבילה, כשמשמש בהם פעם אחת וזורקם לאחר השימוש אין צריך לטובלם.

וכן כתב לדינא בשו"ת קנין תורה בהלכה (ח"א סי' נ"א) להעלות לדינא דא"צ טבילה בעיקר הטעם מחמת דלא נחשב כלי תשמיש מדנזרקין אחר השימוש דפ"א אין נ"מ אפי' ימצא כלי שרוצה להרויח מכלי זה עוד פ"א או ב"פ דעכ"ז א"צ טבילה ובטלה דעתו אצל כ"א ולא נקרא עי"ז כלי תשמיש חוץ מאם מייחדו לזמן רב. יעו"ש.

וכן כתב פסקי בושם (פרק כ"ה סעי' י"ג) היו"ל ע"י מכון גם אני אודך

וכן הו"ד בעל האבני ישפה זצ"ל בספר אהל יעקב) וז"ל: בדבר השאלה שאדם משתמש בכלי כמה פעמים לפני שהוא זורק אותה לפח, אם הוא חייב בטבילת כלים. נראה לי שאין חיוב טבילה וכן המנהג פשוט, שאין על זה שם כלי כי כל כלי צריך לשימוש תמידי ולא עומד לזריקה. גם החומר של הכלי מעיד עליו שהוא עומד לזריקה. עכ"ל.

וראה עוד בספר חלקת בנימין (ס"ק סט) שכתב, שכלי העומד לשימוש חד פעמי ואח"כ משליכין אותו אין צריך טבילה, והוסיף שם שאע"ג שהרמ"א בסעיף ח' כתב שאין להשתמש בכלים בלי טבילה אפילו דרך עראי מ"מ שאני הכא דאינו ראוי לשימוש קבע ולא חשיב כלי סעודה וכן נהגו העולם שלא טובלו ויעו"ש עוד, ובשו"ת שרגא המאיר ח"ב סימן פג

ולגבי סירים חד פעמיים

ה"ה כמו כלי אלומניום

שהרי סו"ס גם הוא חד פעמי.

וכן כתב בשו"ת שלחן הלוי (ח"א פרק כ"ד אות ל"ה) וז"ל שם: שאלה, האם סירים לדגים חד פעמיים צריכים טבילת כלים או לא. תשובה: יש להקל בסירים ומחבתות מאלומיניום המיועדים לשימוש חד פעמי, שלא להצריך לטובלם. [והמחמיר לטובלם מ"מ, יטבלם בלא ברכה]. מרן הגר"מ פיינשטיין זצ"ל (אג"מ יו"ד ח"ג סי' כג) סבר שמחבתות חד פעמיות אינם

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

צריכים טבילה מפני שנעשים לשימוש אחד ולהזרק, ואינו חשוב כלי. כי 'כלי' הוא דבר שמשמשים פעם אחר פעם. מאידך יש מחבת חד פעמית לעוף הודו, שלמרות שהיא מיועדת כביכול לשימוש חד פעמי, אבל לפעמים היא בנויה במיוחד, והיא כבידה וגם מחירה אינו זול, ואין מי שמשמש בה רק פעם אחת - וא"כ קשה לתת בזה מה הכללים מתי נחשב הדבר לכלי, ומתי לא. מאידך יש לתת לב שאם הדבר נעשה מאלומיניום טהור יש כמה צדדים לצרף להקל גם כן, מפני שסוף כל סוף אלומיניום אינו מן השש מיני מתכות המוזכרים בתורה ... וא"כ איך אפשר לדמות את המתכות המצויים כיום שמעולם לא היו בשימוש בזמן של הפוסקים, ואין אף אחד שאומר שמחויבים בטבילה. וגדולה מזו אלומיניום הוא אפילו יותר רחוק מחיוב טבילה, שהרי היו גדולי פוסקים כמו הג"ר חיים מבריסק ואחרים שהיו בשעתו, שסברו שאלומיניום אינו נחשב למתכת כלל, אלא נחשב אדמה. ואף כי להלכה ולמעשה נהגו לטבול כלי אלומיניום כגון סירים, ולברך עליהם בלא שום ספק. בכל אופן בנידון דידן, בצירוף העובדה שהוא דבר חד פעמי, ומשתמשים בו פעם אחת, בצירוף כל הדברים האלו יתכן שאינו מחוייב בטבילה. עכ"ד.

שיטות הפוסקים שאם משתמש כמה פעמים צריך טבילה

ואמנם בתפארת ישראל קונ' יבקש דעת ריש סדר טהרות אות מד כתב שאלומיניום חייב בטבילת כלים מן התורה, וכן כתב בספר טבילת כלים להגר"צ כהן זצ"ל פרק יא הערה יג בשם בעל השבט הלוי שיש עליהם חיוב טבילה מן התורה.

ואמנם הו"ד הגר"ש וואזנר זצ"ל בקובץ מבית הלוי חלק טו עמ' 78 שאם בדעתו להשתמש רק פעם אחת לא צריך טבילה אבל אם כונתו להשתמש בהם יותר מפעם אחת צריכים טבילה אך לשימוש הראשון.

ויש להביא בזה ראייה מדברי החזון יחזקאל על התוספתא (פט"ו דשבת ה"ב ד"ה זרקה) שכתב, דלענין לבטל שם כלי מן השברים, אין שום חילוק בינם ובין גלימא, דשם כלי אינו תלוי בתשמיש הבעלים בלבד, ומה שראוי לתשמיש אחרים, נמי משהו ליה שם כלי, כמו בבגדי עניים שבעלי הבגד המה עשירים, דלא בטל מהם שם כלי, כיון שראויים הם לתשמיש עניים, ע"ש.

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

וכן הורה הגאון רבי מאיר ברנדסדופר בעל הקנה בושם זצ"ל וכפי שהעידו בשמו הגאון רבי משה ברנדסדופר שליט"א שאם זורקו מיד אחרי השימוש ראשון לא טעון טבילה ובכלי שהדרך להשתמש בו רק פעם אחת יש להקל שאין צריך טבילה ובפרט באלמוניות שחיוב הטבילה שלו לרוב הפוסקים מדרבנן ויש אומרים שאפילו מדרבנן אין בו חיוב טבילה כיון שלא היה בזמן חז"ל לא גזרו בו ואין חיוב כלל אבל כלי שהדרך להשתמש בו כמה פעמים חייב טבילה בברכה עכת"ד.

ואמנם מדברי האג"מ שהבאנו לעיל נראה ג"כ שאם משתמש כמה פעמים צריכים טבילה, וכמו שהביא מבנו הגר"ד זצ"ל, ואמנם בגליון לענין הלכה מס' גליון 208 כתב ידידי בעל הגליון הנ"ל עדות מגדולי תלמידי האגרות משה בשמו שבשימוש חוזר הורה הגרמ"פ שצריך טבילה, וכבר העירו שבתשבותו באגרות משה משמע שגם בשימוש שני ושלישי לא הצריך טבילה אם אינו ראוי להתקיים לזמן מרובה וצ"ע בדעתו.

ועיין עוד בשו"ת ודברת במ סימן קכג ששמע מהגר"ד פיינשטיין זצ"ל שרוב כלים אינם נעשים מאלומניות אלא מנירוסטה ונכלל כל כה"ג בכלי מתכות סתם וצריך טבילה בברכה ולכן ליכא נפק"מ כ"כ.

ובשו"ת תשובות והנהגות (ח"ג סי' רנ"ט) כתב לגבי תבניות אלומניות בזה"ל: מתבניות אלומניות לשימוש חד פעמי שאין צריך טבילה, נראה שרק אם זורקו מיד אחר שימוש ראשון לא נקרא כלי תשמיש דסעודה ופטור מטבילה, [עיין רמב"ם פ"ה מכלים גבי חותלות] אבל אי משתמש בו אחר כך שנית אסור אפילו דעיקרו עומד לשימוש חד פעמי, דעכ"פ נקרא כלי סעודה, וח"ו לומר בכלי שעומד להתקיים זמן מרובה שיהא מותר להשתמש בו בלי טבילה, והכא הואיל ורבים לא זורקים אחרי שימוש של פעם אחת, אזי אף אם הוא עצמו זורקו אחרי פעם אחת צריך טבילה, דכל מה שהתירו היינו בכלי שכל שימוש אינו אלא לשימוש פעם אחת שאח"כ זורקים אותו, בזה הוא דאין עליו שם כלי, אבל כשישתמשו בו גם אח"כ חייב מיד בטבילה ובברכה. עכ"ד, ומבואר דאם משתמשים בו יותר מפעם אחת הרי הוא חייב בטבילה.

וכן גם בח"ד סי' קצ"ב) בזה"ל: ומיהו אלומניות אינו ממיני המתכות המפורשים בפסוק שחייבים בטבילה, ודנו האחרונים דאולי החיוב טבילה שלו הוא כזכוכית שחיובה רק מדרבנן, ולכן יש מקום לצרף את הסברא

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

שעיקר השימוש בו מיועד רק לפעם אחד ולכן יש מקיליין. ומיהו אפילו אם נימא כן להלכה, עדיין תלוי אם באמת המנהג באותו מקום לזרוק את הכלי מיד או לא. והנה כבר הערנו בח"ג סימן רנ"ט דישנם רבים שלא זורקין תבניות אלומיניום אחר שימוש חד פעמי, ובזה לא ייפטר ע"י שדעתו להשתמש פעם אחת בלבד ע"ש. והעולה מכל זה שצלחות וכוסות העומדות לשימוש חד פעמי לא צריך לטבול, אף להנוהגין להחמיר ולטבול כלים מפלסטיק, אבל בנייר כסף (מאלומיניום) ראוי שיטביל. ונהגו גם בזה להקל באלומיניום כשעשוי לשימוש רק פעם והוא משתמש בו רק פעם אחת. ונראה שיטביל בלי ברכה אפילו כשמייחד לפעמיים, דאפשר שאין הדבר תלוי בו, אלא יש לבדוק היאך נהגו כולם להשתמש בו, האם פעם אחת בלבד או יותר, שאם באמת כולם נוהגין להשתמש בו רק פעם אחת לבד יש להקל, ובפרט באלומיניום שחיוב טבילה שלו לרוב הפוסקים הוא מדרבנן, ויש שסוברים שאפילו מדרבנן, כיון שלא היה מצוי אצלם כלל ולא גזרו בזה, אין חיוב כלל. ונראה דיש לחשוש שחייבין באלומיניום לכל הפחות מדרבנן וכמ"ש. עכ"ד.

וכן עתה ראיתי שהביאו בשו"ת אור לציון ח"ה פרק לא תשובה ג' שכן ס"ל להגרבי"צ אבא שאול זצ"ל והביאו שם עורכי הספר אור לציון שתבניות אלומיניום שנעשו במפעל לשימוש רב פעמי צריכות טבילה, ואם נעשו לשימוש חד פעמי אינן צריכות טבילה, ובהערה שם כתבו שתבניות אלומיניום שאם עשוית להשתמש בהם שלא באופן חד פעמי וכפי שהיה מצוי בעבר צריך להטבילן אבל אם נעשו לשימוש חד פעמי אינן צריכות טבילה, שכן לפי מה שמבואר שם בתשובה ב' כלי שנעשה לשימוש חד פעמי אין עליו שם כלי ולכן אם נלקח מן הגוי אינו חייב בטבילת כלים יעו"ש.

שיטות הפוסקים שצריך טבילה אפילו בשימוש פעם אחת

ואולם דעת הגאון רבי מנשה קליין זצ"ל בשו"ת במשנה הלכות חלק ז' סימן קיא שצריכים טבילה וז"ל: ובדבר שאלתו עוד בתבניות של נייר אלומיניום שמשתמשים באמעריקא רק פעמים אחדים ולפעמים רק פעם אחת ולא יותר אי חייבים בטבילה ע"כ. הנה איזה שנים אשר אמרתי פה שצריכים טבילה הגם שאין משתמשינן בהם הרבה פעמים וגם הצלחות והכוסות שנעשו מנייר אלומיניום הזה הגם שאין משתמשינן בהם הרבה פעמים מ"מ כיון דהוא כלי ראוי לתשמיש יותר מפעם אחת למי שרוצה להשתמש בו והוא מתכת האמור

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

בתורה חייב בטבילה דמה שאין אנו מבשלין בו אלא פעם אחת אינו מוציאו מדין כלי וכדמות ראי' הי' נלפענ"ד מש"ס ברכות דף כ"ח כשמינוהו לראב"ע נשיא אמרה ליה דביתהו דילמא מעברין לך אמר לה לישתמיש אינש יומא חדא בכסא דמוקרא ולמחר ליתבר ופירש"י כסא דמוקרא כוס של זכוכית יקרה שקורין לה בלשון ישמעאל ערקי"א ואומרים בנ"א במשל הדיוט יום אחד ישתמש בו בעליו ויתכבד בו ואם ישבר ישבר. הנה דאפי' כלי ליום אחד מקרי כלי וקונהו האדם בשביל יום אחד, וגם כי מדרך הזכוכית להשתבר ביום אחד מ"מ חייבו חכמים לטבול כלי זכוכית אף שדרכו להשתבר ולא חלקו בין זכוכית לבנה לשאר זכוכית והכ"נ בהני כלים וקצת י"ל, מ"מ לפענ"ד חייבים הם בטבילה והגם ששמעתי מקילין בזה מ"מ לפענ"ד כיון דהוא מין מתכות וגם ראוי להשתמש בו יותר מפעם אחת, פשוט דלענין נטילת ידיים דין כלי לו שיכול ליטול בו ידיו וכיון דהוא מתכות לפענ"ד חייב טבילה ועל המקיל להביא ראיה דלאו כלי הוא ועד התם לפענ"ד כמ"ש.

וראיתי מי שהביא דברי ידי"נ הגרמ"פ שליט"א במאסף לתורה והוראה חוברת ב' עמוד מ' שכתב עי' רמב"ם רפ"ב דכלים שכתב דטעם סלים מלפת ואתרוג ודלעת יבשים שטהורים לפי שא"א שיעמדו אלא זמן מועט משמע אף ששייך להשתמש בהם איזה פעמים אבל אין מתקיימים כדרך כלי טהורים חזינן דבלא מתקיימין אלא זמן קצר אף שישתמשו בהם איזה פעמים אינם מקבלים טומאה וא"כ כלים אלו שא"א להשתמש בהם אך לפי הדחק רק ב' וג' פעמים אינם מקבלים טומאה ורק אם אפשר להתקיים הרבה זמן אך בשביל הזול אין משתמשין מסתבר דמקבל טומאה. וממילא אפשר דאינם צריכין טבילה עכ"ל.

ולפענ"ד לאחר בקשת סליחתו צ"ע שהרי להדיא כתב שם הרמב"ם ריש הלכה זו וז"ל, העושה כלי קבול מ"מ הרי זה מקבל טומאה בכ"ש מה"ת ואין לכלי שיעור והוא שיעשה דבר של קיימא שאפשר שיעמוד, והנה התנה בתנאי מפורש דכל שעשה דבר שאפשר שיעמוד הרי הוא מקבל טומאה ואין נפ"מ אם זרקו אח"כ או לא אלא כל שאפשר שיעמוד דאל"כ הול"ל והוא שיעשה דבר של קיימא ודי ואז הו"א שצריך להיות דבר של קיימא אבל כיון שדייק שאפשר שיעמוד הכוונה כל שאפשר שיעמוד די. וסעד לדברינו ממה שכתב כיצד העושה כלי מן העור המצה שלא נתעבד כלל או מן הנייר אע"פ שאין הנייר מקבל טומאה וכו' הרי אלו מקבלין טומאה והנה פשוט דכלי

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

מנייר כשישתמשו בו הרבה יקרע מ"מ כיון שאפשר שיעמוד כמו שהוא הו"ל כלי ומה שכתב אבל העושה כלים מן הלפת והאתרוג והדלעת הטעם פשוט לפי שמציאות שא"א שיעמוד לפי שירקבו מעצמן במשך הזמן ואין זה כלי מה שא"א לו לעמוד אלא זמן מועט אבל כל דבר שאפשר שיעמוד הרי זה כלי ומקבל טומאה ואין נפ"מ אם משתמש בו הרבה או לא דאל"כ הו"ל והוא שיעשה דבר של קיימא להשתמש בו ושאפשר שיעמוד וגם באלו לא נתן הטעם שאינם עשויין לתשמיש רק אלא לפי שא"א שיעמוד אלא זמן מועט ועכ"פ אין האיסור שא"א להשתמש בהם או שלא נעשו להשתמש בהם אלא לפי שא"א שיעמדו אלא זמן מועט וא"כ בכוס של נייר אלומיניום דכ"ש הוא מכלי נייר שהוא מין מתכות וגם ראוי הוא שיעמוד ימים רבים ודאי כלי הוא.

ומה שכתב הגרמ"פ שליט"א שא"א להשתמש בהם רק ב' וג' פעמים מטובותיה דמר קאמינא דאפשר ואפשר יותר ויותר והנפ"מ במה ישתמש והאיך ישמור ואני בעצמי נסיתי ושמשתי עם כלים כאלו הרבה פעמים רק שצריכים לזיזהר יותר שלא ישברו משאר כלי אלומיניום החזקים יותר ועל המציאות אין לפלפל.

ומכאן נמי אני תמה מה שראיתי מפקפקין בכוסות של נייר אי הוי כוס ומדברי הרמב"ם הנ"ל לכאורה מפורש דמן נייר הוי כלי ומקבל טומאה וא"כ הכ"נ דהוה כוס אלא די"ל דאינו מכבוד לקדש על כוס כזה אבל מעיקר דינא לפענ"ד הו"ל דין כלי לענין קידוש וכן לענין נט"י. ופשוט דהכוס של אלומיניום הוא חזק יותר מכוס של נייר ועל נייר כתב הרמב"ם להדיא דהוה כלי ועל כוס של אלומיניום שחזר ויעמוד אלף פעמים ככה לא הוה כלי אתמהה.

ומה"ט קשה לי נמי מה שראיתי בשו"ת חלקת יעקב ח"ג סי' קט"ו שדן בקערת נייר שמחפיץ אותן עם נייר כסף הנ"ל ולאחר תשמישן זורקין אותן אי נדונים ככלי מתכת הצריכין טבילה. ומתחלה יצא לדון אי אזלינן בתר ציפוי בין ציפוי עומד או אינו עומד כגמרא חגיגה כ"ו ע"ב. אלא דשוב הביא ממשנה פט"ז דכלים מ"ה חותל שהוא נותן לתוכו ונוטל מתוכו טמא ואם אינו יכול עד שיקרענו או עד שיתירנו טהור וכתב הרמב"ם פ"ה ה"ז דכלים חותל של הוציץ שמניחין בו הרוטב וכיוצא בו אם הוא נותן לתוכו ונוטל מתוכו מתטמא ואם אינו יכול ליטול מה שבתוכו עד שיקרענו או יתירנו או שחשב לאכול מה שבתוכו ולזרקן טהור והר"ש שם כתב דכיון דקרעו

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

ומתירו ומשליכו לאשפה והוי ההוא תשמיש ארעי תניא בתוספתא חותל שהוא עומד לאכול את התמרים ולזרקן טהור חישוב להכניס ולהוציא בו מן הבית ומן השדה טמא עכ"ל הר"ש. והנה מבואר מרמב"ם ותוספתא דהדבר תלוי במחשבתו שאם במחשבתו לזרקו תיכף אחר התשמיש מקרי תשמיש ארעי ואינו מקבל טומאה ע"ש.

ולפענ"ד אין משם ראייה כלל לדידן דהתם בחותל מיירי שאינו כלי מצד עצמו שיהא ראוי לתשמיש שהרי אינו ראוי ליטול מה שבתוכו עד שיקרענו או יתירנו וגם על החותל שחושב לאכול מה שבתוכו ולזרקו מיירי נמי דהחותל מצד עצמו אינו כלי עשוי לתשמיש אלא לאותן התמרים שכך הי' דרכם בזה כמבואר שם במשנה ולכן כיון דהחותל מצד עצמו אינו כלי שפיר תלוי במחשבתו אי רוצה בו וכיון דקורעו ומשליכו לאשפה הו"ל תשמיש ארעי ואינו מקבל טומאה דלא הוי כלי אבל בדידן דהוי כלי גמור והבית חרושת עושהו כלי גמור שאפשר וראוי לעמוד ימים רבים ועשוי להשתמש להכניס ולהוציא אין זה נ"מ בתשמיש ארעי או לא ואטו מי שיקנה כלי גמור וירצה להשתמש בה רק ארעי מותר להשתמש בה בלי טבילה ולא הוי כלי ח"ו לומר כן.

ובאמת כי ראיתי שם בהג"ה שהביא מגמרא שבת קכ"ה אלא מעתה זרק גלימתא לאשפה הכ"נ אסור ומבואר דכלי אינו בטל ע"י שזרקו באשפה ותי' דע"כ חותל כלי גרוע שאינו עומד להתקיים לזמן מרובה יותר וא"כ גם בנ"ד איכא למימר כיון דאין דרך כלל להשתמש בהם פעמים אף שאפשר לו אם רצונו בכך דומה שפיר לחותל ואינו מקבל טומאה עכ"ל.

ולפענ"ד לא דמי כאוכלא לדני אלא בנ"ד נמי כיון דכלי הוא כמבואר ברמב"ם ברפ"ב, וראוי לעמוד לזמן מרובה וגם ראוי להשתמש בו אם רצונו בכך הו"ל כלי גמור ומקבל טומאה וודאי חייב בטבילה ובמה שזרקו לאשפה אינו בטל מתורת כלי ולא דמי כלל לחותל דלא הוי כלי בעצם ולא הוי אלא כשומר לפרי כל שלא עשאו לשם כלי וז"פ וברור למי שרוצה להודות על האמת.

ובזה נראה נמי לדחות מה שכתב בשו"ת מנחת יצחק ח"ה סימן ל"ב אות א' שיצא לחדש דלא הוי כלי רק כשנעשה להשתמש בו תדירות אבל לא כשנעשה להשליכו מיד והביא ראייה מדברי הרמב"ם פ"ה מכלים ה"ז הנ"ל שכתב וז"ל, וכן הקרן שהוא משתמש ומשליכה אינה מקבלת טומאה ואם

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

חשב עליה מקבלת טומאה ע"כ, וכתב עליו המנח"י והטעם דלא הוי כלי רק כשנעשה להשתמש בו תדירות אבל לא כשנעשה להשליכו תיכף וסיים ומכ"ש שכבר נהגו כן וכן עמא דבר שלא לטבול. ונוראות נפלאתי אראי' זו, דהתם מיירי בקרן שלא עשאו כלי כלל אלא שלקח קרן בלי לעשותו כלי ומשתמש בה ומשליכה אינה מקבלת טומאה דלא הוי כלי ואם חשב עליה במחשבתו עשאו כלי ומקבל טומאה וראי' גמורה לזה דבהל' ח' שם כתב הרמב"ם השופר אינו מקבל טומאה חתכו להיות קרן תשמיש מקבל טומאה מפורש דבהלכה ז' מיירי בקרן סתם שלא חתכו להיות קרן תשמיש ולכן אינו מקבל טומאה דלא הוי כלי, אבל כל שחתכו להיות קרן תשמיש אפילו רק ישתמש בו פעם אחת מקבל טומאה וזה ברור מאד אלא אפילו קרן שלא חתכו להיות קרן תשמיש כל שחושב עליו להיות קרן תשמיש מקבל טומאה.

ומה שכתב שכן עמא דבר לא הבינותי דכיון דהוא דבר חדש ועכשיו שואלין עליו מאי עמא דבר איכא הכא לסמוך עליהן. ובאמת כי זה שנים רבות שאני הנהגתי בס"ד פה אצל השומעין לי לטבול, וכן שמעתי מעמא דבר פה, ומאן ספון להתיר איסור דאורייתא בכלי אלומיניום שלא לטבול בסברות ולכן לפענ"ד הירא את דבר ה' לא ישתמש בכלי אלומיניום הנ"ל עד שיטבול והשומע תבא עליו ברכת טוב.

בקיצור לפי ענ"ד החילוק פשוט כל שהוא כלי בעצם אין נפ"מ על השתמשות אם הוא מעט או רב ואחד המרבה ואחד הממעט הרי הוא כלי וחייב בטבילה אבל דבר שמעצמו אינו כלי וצריך לעשותו כלי ע"י תשמיש אז אם לא משתמש אלא ארעי לא נעשית כלי ע"י תשמיש ארעי אלא ע"י תשמיש קבוע. אבל כלי אלומיניום שהם בעצם כלי וראוי לתשמיש ולהתקיים שנים רבות רק שאין משתמשין בו אלא ארעי פשוט שחייב בטבילה. עכ"ל המשנה הלכות שם.

וכן הו"ד הגריש"א בקונ' טבילת כלים סעיף לה שתבניות חד פעמי מאלומיניום יש להטבילן ללא ברכה יעו"ש, וכן הו"ד הגר"ח גריינמן זצ"ל והגאון רבי יחזקאל ברטלר זצ"ל והגאון רבי יהודה בויאר שליט"א בגליון עומק הפשט מס' 210, וכן כתב בחוט שני טבילת כלים עמ' כו.

וכן כתב בספר אהל יעקב תשובות הפוסקים יו"ד עמ' פג שהשיב לו הגר"א ובנצל שליט"א שיש חיוב להטביל תבניות אלומיניום אבל בלא ברכה, ושכן השיב לו הגרש"ק גרוס שליט"א במח"ס שבט הקהתי שמטבילין, ושכן כתב

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

לו הגר"י שוב ששמע ממרן הגר"ש אלישיב ובעל המשנה הלכות והגרנ"ק שחייב בטבילה, וממרן הגרשז"א שמע שפטור מטבילה וכמו שכתב באגרות משה, ושה"ה למנגל חד פעמי שלכאורה דינו כתבנית חד פעמי. עכ"ד, ועיין עוד בדעת הגרשז"א מ"ש"כ בספר פתחי הלכה פרז ז' הערה כב יעו"ש. ועיין עוד בשו"ת חיי הלוי ח"ד סימן נו אות ג.

וכן כתב בקונ' טהרת הכלים עמ' קכב שיש חיוב גמור לטבול תבנית אלומניות חד פעמי בלי ברכה לפי השימוש, יעו"ש, וכן כתב הגרמ"מ קראפ שליט"א בספר משמרת הבית (פרק ג' סעי' כ"ו) שיש להחמיר להטבילין בלא ברכה, ועיין עוד בזה בספר חלקת בנימין (סוף ס"ק ס"ט) יעו"ש.

האם חותמת הכשרות של הבר"ץ על התבניות אומרת שהכלי אלומנים לא צריך טבילה

וראיתי לידידי הגאון רבי עקיבא יוסף לוי שליט"א בגליון עומק הפשט שם, שכתב יש הרבה חברות שמשווקות תבניות אלומניות חד פעמי בכשרות בד"ץ העדה החרדית ירושלים ובכל הסוגים ההכשר הוא רק לגבי שאין חשש מריחה בשומן אסור מן החי וכדומה ואינו טעון הגעלה אבל אין הכשר לגבי האם צריך טבילה ומי שרוצה להחמיר על עצמו יבדוק שאם כתוב על המוצר מיובא מחו"ל צריך טבילה ואם לא כתוב מיובא מחו"ל לא צריך טבילה וכתבו במדריך הכשרות ר בד"ץ העדה החרדית לחג הפסח תשע"ט חלק א עמוד 207 שכלי אלומניות חד פעמי המיוצרים בחו"ל על ידי גויים המנהג להקל שאין צריכים טבילה כהכרעת המנחת יצחק חלק ה סימן לב.

אמנם אם מתכוונים להשתמש בהם שימוש קבוע וחוזר יש לחוש להטבילם גם לפני השימוש הראשון, החברות שמשווקות תבניות אלומניות חד פעמי בהשגחת בד"ץ בית יוסף מופיע על התווית לא טעון טבילה, וביאור הדבר שהיבואן נהפך להיות בעלים על כלי האלומניות עוד בחו"ל בשעת הייצור במפעל שעושה קנין שכירות במפעל וקונה את החומרי גלם קודם שנעשו כלי והפועלים עובדים בשבילו בכלי הייצור ונמצא שדינו ככלי שנוצר ברשות ישראל שאיננו טעון טבילה ויש חולקים על עצה זו שאיננו מועיל לפטור מטבילה בנוסף צריך לוודא שבכל שלבי השיווק לא היה בעלות או שותפות של גוי שמחייב טבילה.

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

ועוד ציין בזה למש"כ בקונ' בית אב (עמ' כא הערה ד) שכתב שיש מדקדקים שקונים תבניות אלומניום רק מחברות מסוימות בבעלות ישראל שלא נסחרים בבורסה כדי לוודא שאין שותפות של גויים במניות החברה, ובנוסף מקפידים לא לקנות בחנות בבעלות גוי או רשת השיווק במניות החברה שיתכן שטעון טבילה.

ואולם ראיתי בספר הכשרות למעשה עמ' רג שכתב לגבי תבניות חד פעמי שי לדעת מקום יצורם של תבניות חד פעמי, אם חתימת ההשגחה חרוטה בכלי עצמו כגון בתבניות חד עמי שמוטבע בו בד"ץ העדה החרדית הוא מיוצר בארץ ישראל ופטור מטבילה, וכן בסימון משולש בצורת האות פ' מקום ייצורו בארץ, אבל אם הכשרות מודבקת על המוצר או על הניילון מבחוץ נראה שהוא מתוצרת חוץ. עכת"ד, ויש לברר דבר זה אצל בד"ץ העדה החרדית.

בדעת מרן הגר"ע יוסף זצוק"ל בדין חיוב טבילת כלי אלומניום

הנה מרן הגר"ע יוסף זצ"ל בחזון עובדיה (שבת ח"ב עמ' נ"ו סוף הע' י"ז) כתב בזה"ל: ומכל האמור שלדעת הרבה אחרונים יש תורת כלי גם על שימוש חד פעמי, נראה לי דכלי אלומניום שעשויים לשימוש חד פעמי, צריכים טבילה בלי ברכה כשהם נקחים מהגוי, דכלי סעודה מקרו. ואע"פ שאין רגילים להשתמש בהם אלא פעם אחת או מספר פעמים ואח"כ משליכים אותם, מ"מ כיון שיש עליהם תורת כלי חייבים בטבילה. עכ"ל, וממילא לכאורה איכא חיוב טבילה לתבניות אלומניום, וראה בהליכות עולם ח"ז עמ' רסא בהערה לגבי כלי חד פעמי שאין חייב טבילה והמחמיר תע"ב, ושם לא כתב בדין תבניות אלומניום, ולכאורה יש לעיין מאי שנא, הרי סו"ס עומד לשימוש חד פעמי ומדוע יהיה בעי טבילה, וגם עיקר דעתו בזה להחמיר תמוהה שהרי אין זה ממיני המתכות שחייבו חכמים, וכמו שכתב בארוכה בשו"ת אשר חנן שהו"ד לעיל, וגם צריך לעיין על מה סמכו העולם.

ואמנם כבר לעיל הבאנו שכשרות בית יוסף דואגת שיהיה שותפות ליהודי במפעל, וממילא ע"י כן התבניות יפטרו מטבילת כלים, וע"כ כותבים על התבניות לא טעון טבילה, ולפי דעת מרן הגר"ע יוסף זצוק"ל יהיה חיוב לקנות מתבניות אלו, ולא מהתבניות שכתוב עליהם הכשר בד"ץ העדה החרדית.

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

ואולם שוב הראוני מכתב של מרן הראשון לציון הגאון רבי יצחק יוסף שליט"א מתאריך י"ד חשון תשפ"א וז"ל: לכבוד היקר והנעלה, יראת ה' היא אוצרו, ועליו יציץ נזרו, כבוד שם תפארתו, ר' וכו' נר"ו, בענין חיוב טבילה במגשי אלומניום חד פעמיים המיוצרים בחו"ל, הנה כיו"ב דנו הפוסקים לענין כהנים לטוס במטוס מעל בית קברות, ומבואר באג"מ, שאין המטוס מקבל טומאה מדאורייתא, שאין מקבלים טומאה מה"ת אלא שש מיני מתכות המוזכרים בתורה. ומרן בחזו"ע (אבילות ב' עמ' נ' סמך על זה לגבי טומאת כהנים שטסים במטוס, שהמטוס עשוי משאר מיני מתכות וממילא אינו מקבל טומאה, והתיר להם לטוס במטוס מעל בית קברות.

ומטעם זה הורינו ברבנות הראשית להקל בשעת צורך גדול שלא להצריך טבילה לכלים חד פעמיים העשויים מאלומניום או נירוסטא דקים מאד, ונזרקים מיד לאחר השימוש, ואמנם ידוע מ"ש בחזו"ע (שבת ב' עמ' נ"ו) שכלים אלה צריכים טבילה בלי ברכה, דכיון שאנו נוקטים שכלי חד פעמי נחשב לכלי גמור, ונוטלים בהם ידים, ומקדשים ומבדילין בכוסות חד פעמי, לפיכך צריכים טבילה. ובשו"ת יהודה יעלה אסאד (חיו"ד סי' רטז) כתב, שגם כלי שאינו מקבל טומאה ממש לעניין טבילת כלי סעודה חדשים הנקחים מגוי, שטבילתן היא כדי שיצאו מרשות טומאת הגוי לקדושת ישראל, צריכים טבילה בלי ברכה. וכתב ע"ז, וכן נ"ל נכון.

והנה בשו"ת אג"מ (יו"ד ח"ג סי' כג) כתב שכלים חד פעמיים א"צ טבילה. הגם שדעתו שאפשר לקדש בכוס חד פעמי. [וע"ש בסי' כ"ב מ"ש בכלל לגבי חיוב טבילה בכלי אלומניום]. וגם בשו"ת מנחת יצחק (ח"ג סי' עו, ח"ד סי' קיד, ח"ה סי' לב, ח"י סי' כג) כתב, שאינם צריכים טבילה, ושנראה ג"כ שאינם מקבלים טומאה. [והביא מדברי הרמב"ם (הל' כלים פ"ה ה"ז) שקרן שמשתמש בה ומשליכה אינה מקבלת טומאה. והטעם דל"ה כלי רק כשנעשה להשתמש בו תדירות, אבל לא כשנעשה להשליכה תיכף. אלא שהוא שנוי במח' האח' אם דין זה תלוי בדיני כלי לגבי קבלת טומאה]. וכ"כ בשו"ת חלקת יעקב (ח"א א"ח סי' קנב, יו"ד סי' מו) ומטעם שאין על כלים אלו שם כלי לגבי קבלת טומאה, כיון דעומדים להזרק, וכמבואר במשנה (כלים פט"ז מ"ה ובר"ש שם) וברמב"ם (כלים שם) דבחושב לאכול מה שבתוכו ולזרקו, טהור, וה"ה שאין עליהם שם כלי לענין טבילת כלים. וכ"כ בקובץ מבית לוי (ח"ה עמ' כד), ובשו"ת אז נדברו (ח"ז סי' עא). ומה שכשר לקידוש הוא משום דסו"ס הוא כלי המחזיק בו רביעית יין.

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

אמנם בשו"ת משנה"ל (ח"ז סי' קיא) השיב ע"ד המנחת יצחק כיעו"ש. וכ"כ עוד בחט"ז (סי' כ, וסי' קלא) דמה בכך שמשתמשין בו רק חד פעמי, דאטו דכמה פעמים השתמשות כתיב בתורה, כלי סעודה כתיב, וכל שהוא כלי חייב בטבילה, ובשלמא אילו לא הי' ראוי רק להשתמש פעם אחת, היה מקום לדון בזה, אבל כלים אלו הם ראויים לשימוש כמה פעמים, וכמה אנשים באמת משתמשין בו כמה פעמים, ובודאי שחייבין בטבילה כשאר כלים. ומאן ספון להתיר איסור דאור' בכלי אלומיניום שלא לטבול מכח איזה סברות. עכ"ד. והעיד שכך הסכים לדבריו הגרי"ש אלישיב בפשיטות שכלים אלו חייבים בטבילה. רק שלא יברך על הטבילה.

ומ"מ הקונה קופסאות שימורים כשרים או בקבוקי בירה מגוי, אינו חייב לערות המאכל או המשקה מיד לכלי אחר מאחר והצנצנת לא הטבילה, דהוי שוא"ת, ואינו נחשב כשימוש לכתחלה בלא טבילה. כמ"ש מהרי"ל דיסקין (קו"א אות קלו), וע"ע בשו"ת משנה"ל (ח"ד סי' קז) שהתיר מטעם דאיסורא לא ניח"ל למקני, ואין דעתו לקנות הקופסא והקנקן. והובא ביבי"א (ח"ז יו"ד סי' ט)

וע' באול"צ (ח"א סי' כד), שצנצנות של קפה נמס וכי"ב שקונים מבתי חרושת של גויים, במקומות שלאחר השימוש בתי החרושת אינם מקבלים את הצנצנות בחזרה, ונועדו לשימוש חד פעמי, אינם צריכים טבילה. ואפי' אם בדעתו להשתמש בצנצנת לאחר שיסיים להשתמש בתוכנה, כיון דבשעת הייצור אינו נחשב לכלי, ורק בשעה שחושב הישראל הקונהו להשתמש בו ולעשותו כלי, רק אז חל עליו שם כלי, והרי הוא ברשות הישראל כבר, וברשותו נוצר כלי, בכה"ג לא בעי טבילה, ובפרט בכלי זכוכית שחיוב טבילתן דרבנן, וכמ"ש הרמב"ם (פ"א מכלים ה"ה) דיש להקל].

ויש מי שכתב ששמע בשם הגרי"ש אלישיב, שיש עצה לזה, שיעקם דופן אחת של התבנית, באופן שאינה ראויה לשימוש, דהוי כמו סתירת הכלי, ואחרי כן כשמיישר את הדופן, נחשב שבנה את הכלי מחדש. ושמועה זה אינה מוכרחת כ"כ, שהרי מעיקרא אין כאן סתירה גמורה, שהרי בקל אפשר ליישר בחזרה ויהא ראוי לשימוש בחזרה. וגם צ"ע אם הדבר תלוי שיהיה לו ד' דפנות, ולא יצא מכלל שימוש, שיש עוגות שאפשר לאפות אותם גם באופן כזה.

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

ובחזו"ע שם בנה יסודו עפ"ד אח' רבים שיש תורת כלי גם על שימוש חד פעמי, וא"כ כלים אלו יש עליהם תורת כלי. וסיים שבשו"ת יהודה יעלה אסאד (חיו"ד סי' רטז) כתב, שאף במקום שאין הכלי מקבל טומאה ממש, לענין טבילת כלי סעודה חדשים הנקחים מגוי, שטבילתן היא כדי שיצאו מרשות טומאת הגוי לקדושת ישראל, צריכים טבילה בלי ברכה. וכתב ע"ז, וכן נ"ל נכון. ע"כ. ומ"מ למעשה כשקשה לו ללכת לטובלם, בפרט כשהזמן דחוק בער"ש וצריכים כעת לאפות, אפשר שיוכל לסמוך על הסברא הנ"ל.

והנה באמת במשך שנים היו כמה מהבדצי"ם משווקים תבניות מהארץ בהכשר, וכך יכלו המוני בית ישראל להשתמש בתבניות חד פעמיות בלי לטרוח ולהטבילם, אמנם בזמן האחרון החלו כמה בדצי"ם לשווק תבניות מחו"ל ואינם מטבילים אותם, כי סומכים על מ"ש במנחת יצחק שאין לזה חשיבות כלי, ולא די בכך שיהיה כשר לנטילה ולקידוש, אלא בעינין שיהיה לזה שם חשיבות של כלי. וראייתו מהרמב"ם לגבי קרן.

ואמנם בחזו"ע מיאן בסברא זו, אך י"ל דגם לדעתו כ"ז לכתחלה לבדצי"ם השונים שינהגו כן, אבל היכא שהדבר קשה מאד לביצוע, וכמעט בלתי אפשרי, יתכן שגם מרן זצ"ל יסמוך להקל בשעת צורך גדול והיכא דא"א בענין אחר. בצירוף סברת האג"מ הנ"ל. והכא נמי נימא כאן שהכלי הזה שעשוי מאלומיניום גם אם נחייב אותו בטבילה אינו חייב אלא מדרבנן.

זאת ועוד נצרף את מחלוקת הפוס' אם כלי חד פעמי נחשב לכלי, דשמא כדעת המנח"י וסיעתו דכלי חד פעמי אינו חשוב כלי כלל, ואף שאנו נוקטים דהוי כלי גמור לעניין קידוש ונט"י, מ"מ הכא שכל הנידון אינו אלא בדרבנן, שמא יהיה ניתן לצרף שיטת הפוסקים דכלי חד פעמי אינו נחשב לכלי וממילא אינו מקבל טומאה כלל.

ואף אם נאמר שכלי חד פעמי רגיל נחשב לכלי, שם מרן זצ"ל נקט כן משום שראוי לשימוש רב פעמי, ומחמת שהוא זול זורקים אותו, אפשר לומר דבתבניות חד פעמיות שלאחר בישול בהם אינן ראויות לשום שימוש, ואין אפשרות לנקותם ולשפשפם כי מיד התבנית מתעוותת עד שאין שייך להשתמש בה, א"כ כאן הוי כלי גרוע יותר מכלי חד פעמי.

וגם הגד הוגד לנו מפי עד נאמן, שבזמנו שאלו את מרן זצ"ל האם יהיה ניתן להקל בזה במקום צורך גדול, ומרן השיב דאיה"נ יהיה ניתן להקל בזה. ומכל

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

הסברות הנ"ל ומכיון שיש צורך גדול להקל להמוני עמך ישראל, היכא דא"א בענין אחר והוא צורך גדול, יהיה ניתן להקל בזה, ורק הבדציי"ם למיניהם מן הראוי שיעמדו על כך בעת מתן ההכשר למכור את המפעלים של ייצור התבניות בשותפות ליהודי, כך שיהיו פטורים לכ"ע מטבילה. ע"כ תשובת מרן הראשון לציון הגאון רבי יצחק יוסף שליט"א, וכן הו"ד בילקו"י חנוכה באגרות ומכתבים תשובה י' בתשובה לידידי הג"ר שלמה שרגא שליט"א, ומדבריו בתשובה הנ"ל דבעינן שותפות

ואמנם בשיעור השבועי מוצאי שבת קודש פרשת כי תשא תשפ"ב, אמר מרן הראשון לציון הגר"י יוסף שליט"א בזה"ל: לגבי טבילת כלים חד פעמיים מתוצרת גויים מתחילת מרן זצ"ל היה מצריך להם טבילה אבל בשנים האחרונות דיברו אתו וגם אני דיברתי אתו והבאנו כל מיני סברות שהוזכרו בילקו"י ספירת העומר עמ' תקיח, והסכים ואמר, אין הכא נמי אם יש טורח להטביל את הכלים הללו, אפשר להקל גם בלי טבילה, יש שהציעו לקפל את הכלי חד פעמי, ובזה כאילו שוברו ומוציאו מכלל שימוש, ואחר כך יפתח, וכך יחשב שיהודי גמר את מלאכת הכלי, אבל זה חכמות, אין צורך בזה, להלכה אפשר להקל בכלים חד פעמיים ולא להטבילם עכ"ל בשיעור השבועי.

ובשו"ת אשר השיב ח"א סימן ? כתב ידידי הגאון רבי אושרי אזואלי שליט"א במח"ס אשרי האיש וש"א"ס,

לשיטת המחמירים לחייב בטבילה לכלי אלומניום האם יש היתר להשתמש בהם על ידי שישראל כופפן וחוזר ופושטן

ויש לדון לשיטות הפוסקים שיש להחמיר בכלי אלומניום, האם מועיל לכפוף את התבניות ולחזור ולפושטן ויהיה חשיב שנעשה ביד ישראל

והו"ד מרן הגריש"א זצ"ל בספר אשרי האיש יו"ד פרק ט' אות א') כלי העשוי מאלומניום לתבנית עוגות, היות ומשתמשים בו כמה פעמים, צריך טבילה. והעצה לזה, לפתות ולסגור, שתהיה עשייתו ע"י יהודי, יעו"ש, וכן כתב לדינא בשו"ת עמק התשובה ח"ח סימן צב יעו"ש.

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

ואולם בשו"ת חשב האפורד (ח"ג סוף סי' ע', סי' קט"ו אות ג') כתב לדינא דלא מהני וז"ל: והי' רב אחד מפורסם שהורה שאם כופפים דפנות הכלים וחוזרים ומישרים אותם, נתבטלו בכפיפתם מהיות כלים הנעשים בידי עכו"ם, ויש לראותם עכשיו ככלים הנעשים בידי ישראל ופטורים מטבילה וכו' אכן אני מרגיש אשר השקעת הדפנות לתוכן אפי' טענה קלה קשה לראות בזה. כי הרי סיגנון הכלים האלה להיות נכפפים וחוזרים ומתפשטים ואין בזה שום קפידא, וזה יכול להיות אף בכלים חדשים בשעת קנייתם, ואין זה דומה אפי' לשפוד שנרצף שבודאי הקפידא בזה גדולה מאד, אע"פ שאפשר לפשטו ביד. עכ"ד, וכן כתב בחוט שני טבילת כלים עמ' כו, וז"ל: ודע דלא מהני מה שמקמט ומכופף את דפנותיה, כך שלא תהיה ראויה לשימוש ואחר כך יחזירה למקומה שיהיה לה אז בית קיבול, כדי שיהיה גמרו ביד ישראל, שאין זה ביטול הכלי אלא רק קימוט וקיפול הדפנות קצת לכאן ולכאן, ויש לו לטובלה. עכ"ד, וכן כתב הגר"א נבנצל שליט"א בשו"ת מציון תצא תורה ח"א אות שלא וז"ל: שאלה: יהודי שכפף תבנית חד פעמית ואח"כ יישר אותה האם זה נחשב כקלקול של ישראל ועשיית כלי על ידי ישראל דפוטר מטבילה. תשובה: כיפוף התבנית לענ"ד אינו מועיל, כי הדיוט יכול לתקנו. עכ"ד, וראה עוד מה שהבאנו לעיל מדברי הראשון לציון הגר"י יוסף שליט"א שאין זה סתירה לגמרי, וכמבואר לעיל, [ומשו"ה לגבי שבת לא חשיב סותר].

ועיין עוד בדעת הגר"נ קופשיץ שליט"א שהו"ד בקונ' טהרת הכלים אות ל"ד, שאם רוצים לפטור את התבנית מטבילה, צריך למעוך אותה לגמרי קודם שמחזירים אותה למצבה הראשון, וזה מועיל משום שהדבר נחשב כפנים חדשות. אבל לא מועיל רק לכופף את דופן התבנית ואחר כך ליישרה, כיון שזה עדיין נחשב ששם הגוי הוא על הכלי. וק"ו ממה שכתב הפמ"ג (סי' תנ"א משבצ"ז סק"ו) שנפח ישראל שקנה בלע"ך מגוי והישראל מנקבו ועושה 'טעליר' טעון טבילה. וביותר שבנדו"ד זה תיקון פשוט שכל אחד יכול לעשות בקלות. וכמו"כ לא מועיל לעשות חור קטן בתבנית כדי לפוטרה מטבילה. [ואולי נקב כמוציא רימון מועיל] יעו"ש,

מנגל חד פעמי האם צריך טבילה

וכתבו הפוסקים לדון לגבי מנגל חד פעמי האם צריך טבילה, ונראה דלשיטות שמחייבים כלי אלומניום אפילו בשימוש פעם אחת הכא נמי יהיה חיוב לטבול את הרשת, ואולם יש לדון דאף לשיטות הפוסקים שמקילים אם

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

מיועד לשימוש אחד הכא הרי שם כלי עליה, מחמת הרשת, וכן כתב בספר שלחן הלוי (ח"א פרק כ"ד אות ל"ג ס"ק ה') שגריל חד פעמי העשוי ממתכת קשה יש לטבול לפני השימוש בלא ברכה. יעו"ש, וכן כתב בספר באר מים חיים (פרק ז' סעי' י"ב) שיש להטבילה בלא ברכה, ובקובץ בנתיבות ההלכה חלק מו עמ' תרכה הו"ד הגאון רבי שמאי הכהן גראס שליט"א שלדעתו יש להטביל את הרשת בברכה.

ואולם ראיתי לידידי הגאון רבי אלחנן פרינץ שליט"א במח"ס שו"ת אבני דרך י"ז חלקים בשו"ת אבני דרך ח"ט סי' ק"ה, שכתב שמנגל חד פעמי אין צריך טבילה כיון שאינו ראוי לשימוש נוסף, ואמנם יעו"ש שהביא תשובת הגאון רבי יוסף ליברמן שליט"א שכתב לו בהאי ענינא שס"ל שיש להטביל כלי חד פעמי בלא ברכה.

ומ"מ לדינא ראיתי בספר אהל יעקב תשובות הפוסקים יו"ד עמ' פד ששאל ידידי הגרי"א סקוצילס שליט"א להגר"א נבנצל שליט"א בזה"ל: מנגל חד פעמי שהוא רשת על גבי תבנית שיש בתוכו גחלים לצלייה האם חייבים בטבילה, ואפ פטור האם מסתכלים עליו כמו כל כלי חד פעמי, והשיב לו בזה"ל: אני חשוב שהוא כמו כל כלי חד פעמי, ושהגר"א שלזינגר שליט"א מח"ס שו"ת שואלין ודורשין, השיב לו בזה"ל: אינני רואה הבדל בין סוגי הכלים החד פעמי ומה שנוהגים בצלחות וסירים וחד פעמים יש לנהוג במנגל חד פעמי עכ"ד, ונראה מדבריהם דס"ל דכמו דקימ"ל דכל חד פעמי אינו צריך טבילה ה"ה למנגל חד פעמי וכן בשו"ת אבני דרך שם כתב בשם ידידי הגרמ"ר שעיו שליט"א במח"ס שו"ת מחקרי ארץ שכתב לו בזה"ל: לדינא נראה דמנגל חד פעמי אם הוא מתקלקל על ידי שימוש בפעם אחת אינו צריך טבילה, אבל אם אפשר להשתמש בו שימוש חוזר הרי הוא צריך טבילה. עכ"ל, והכא נמי שכיון דרך ומנהג העולם להשליכו לפח אחרי השימוש בו ממילא אין צריך טבילה.

ואולם לפי דעת מרן הגר"ע יוסף זצוק"ל לכאורה נראה שכן יהיה חיוב להטבילו בלא ברכה, אלא א"כ יהיה ע"ז הכשר שלא הוטבל, דהא סו"ס שם כלי עליה.

ולענין אם צריך להטביל כוס של קידוש חד פעמי בגליון מאיר דרך מס' 38 כתב הגרי"מ וייל שליט"א והשיב בזה חלק גדול מהגביעים כאן בארץ ישראל מיוצרים בארץ על ידי יהודים ולכן אין צריכים טבילה. גביעים כאלו

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

שמיוצרים בחוץ לארץ ע"י נכירם, צריכים טבילה, כתבו הפוסקים [אגרו"מ יו"ד ח"ג סי' ג"כ] ומנחת יצחק [ח"ה סי' ל"ב] וכן דעת הגר"ש ואזנר זצ"ל [מבית לוי פסקי חודש ניסן] שאין צריך להטביל כלי חד פעמי, אבל דעת הגרי"ש אלישיב זצ"ל [דרור יקרא עמ' שסב וקונטרס טבילת כלים להגר"י ישראלזון זצ"ל] שכלי חד פעמי צריך טבילה בלי ברכה. אמנם גביעי אלומניום שלנו, רבים משתמשים בהם כמה פעמים וגם ראויים לשימוש נוסף בטוב ולכן אין הם נחשבים כלי חד פעמי גם לאלו שזורקים אותם בכל שימוש, ולכן גם לשימוש אחד צריכים טבילה, והבאנו בוביום השבת [סי' כ"ה סעי' ז' וסי' ל"ז סעי' ו'] ובהשולחן כהלכתו שבדומה לזה דעת הפוסקים לגבי קידוש בכוס חד פעמית כיום ולגבי מוקצה בכוס חד פעמית שלנו לאחר השימוש בה, שכיון שרגילים הרבה להשתמש בהם כמה פעמים וגם אפשר באמת להשתמש בהם כמה פעמים בשימוש טוב ולא דחוק, א"כ נחשבים ככלי רגיל, ומה שרגילים לזרוק אחרי השימוש בהם, זה רק משום שהם זולים מאוד ולא שווה לנקות אותם, אבל אין להם שום חיסרון בעצם לשימוש נוסף, וזה לא נחשב כלי חד פעמי. עכ"ד, והיינו דכיון דהוי בעצמותו כלי הרי הוא חייב בטבילה כמו רשת של מנגל, ואמנם כ"ז בעשוי ממתכת ולא מפלסטיק.

הערות והוספות לבאר התורה קעג

תגובת הרב עבשטיין

קובץ באר התורה (קעד) פרשת בהעלותיך

שלום וברכה,
ייש"כ על מה שהאריך מעכ"ת בענין שמא יגרום החטא בנוגע לשמיטה.
לענ"ד יש להציע עוד על נידון זה לענ"ד .
דהנה ידוע מה שהאריך הספרים הקדושים, דלגבי מדת הבטחון בה', ליכא
שום מקום לומר שמא יגרום החטא. וכדברי המדרש "אפילו רשע ובוטח
בה' חסד יסובבנו".
וא"כ י"ל, דבנוגע לשמיטה שביסודו מיסוד על מדת הבטחון, וכמו שכ'
מעכ"ת מדברי המפרשים, י"ל שתלוי במידת הבטחון של אחד ואחד, שאם
אחד מאמין באמת שהשי"ת יפרנסו אפילו בלי השתדלותו, בכה"ג אין
מקום לדון שמא יגרום החטא.
משא"כ אם אחד חו"ש אינו מאמין שהשי"ת יפרנסו שהרי שאינו
משתדלות ועובד לצורך פרנסתו, ומהיכן יביא לחמו, על זה שפיר שיין
לדון שמא יגרום החטא.
בברכת חג כשר ושמח !!!